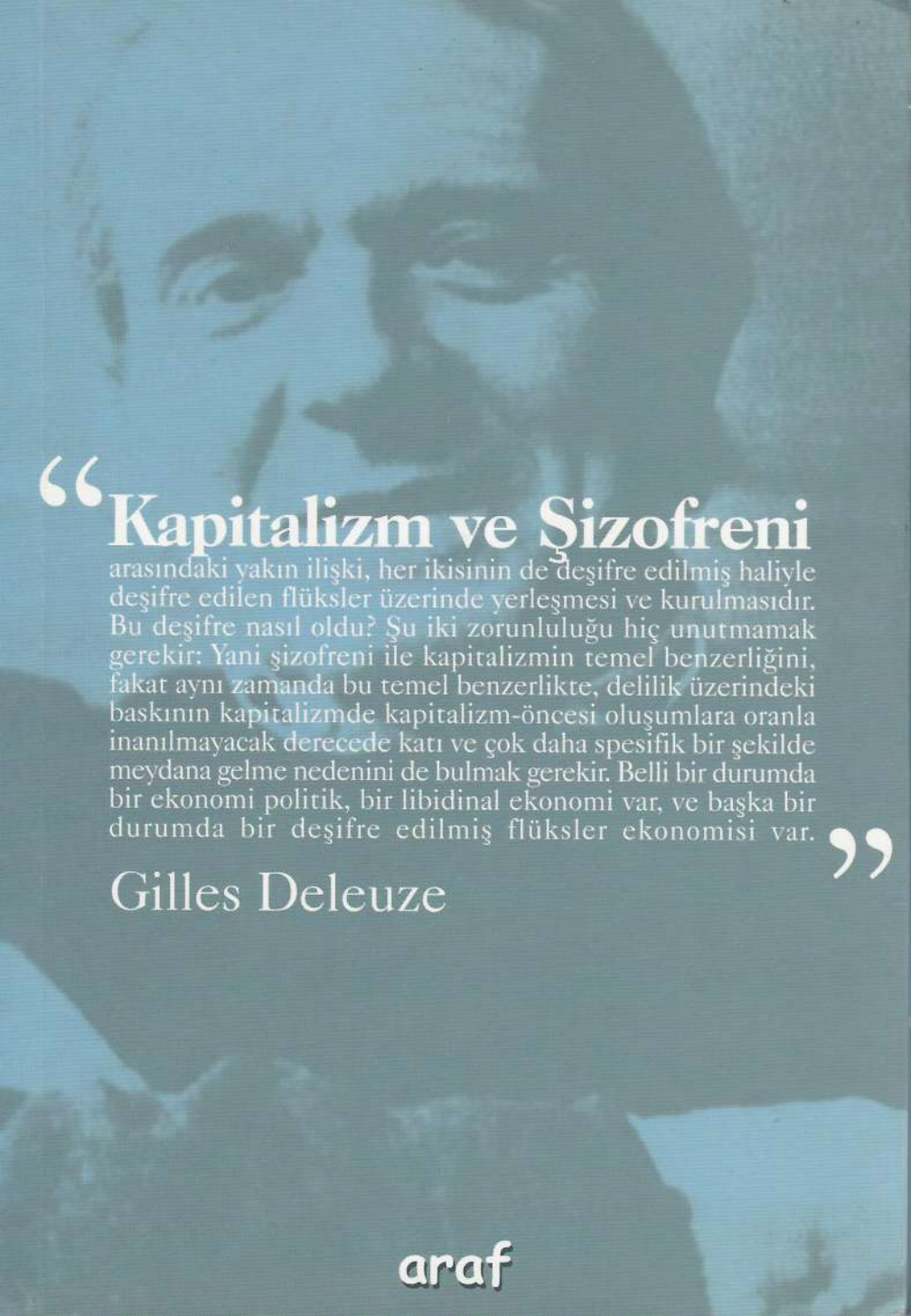

“**Kapitalizm ve Şizofreni** arasındaki yakın ilişki, her ikisinin de deşifre edilmiş haliyle deşifre edilen flüksler üzerinde yerleşmesi ve kurulmasıdır. Bu deşifre nasıl oldu? Şu iki zorunluluğu hiç unutmamak gerekir: Yani şizofreni ile kapitalizmin temel benzerliğini, fakat aynı zamanda bu temel benzerlikte, delilik üzerindeki baskının kapitalizmde kapitalizm-öncesi oluşumlara oranla inanılmayacak derecede katı ve çok daha spesifik bir şekilde meydana gelme nedenini de bulmak gerekir. Belli bir durumda bir ekonomi politik, bir libidinal ekonomi var, ve başka bir durumda bir deşifre edilmiş flüksler ekonomisi var.”

Gilles Deleuze

araf

ARAF YAYINLARI

Kitap Kurdu
ARAF Yayıncılık

Kitabın tüm yayın ve çeviri hakları Kitap Kurdu ARAF Yayınları'na aittir.
Kısa alıntılar dışında, yayıncının izni olmadan hiçbir biçimde çoğaltılamaz.

Kapitalizm ve Şizofreni

Gilles Deleuze

Yayıma Hazırlayan
Ertan Altan

Fransızca'dan Çeviren
Özcan Doğan

Kapak Tasarımı
Deniz Can

Kitap Kurdu
ARAF Yayıncılık

Konur Sokak 17/6
Kızılay Ankara
Tel/Fax: 0312 418 46 03

KAPİTALİZM

ve

ŞİZOFRENİ

Gilles Deleuze

Fransızca'dan Çeviren: Özcan Doğan

İÇİNDEKİLER

Negri İmparatorluk ve Çokluk Üzerine Deleuze'le Konuşuyor.....7

1 Kapitalizm ve Şizofreni.....13

2 Düalizm Monizm ve Çokluklar.....37

3 DELEUZE-VINCENNES 07/02/72.....49

Kod/Aksiyomatik
Borç rejimi
Kapitalist içkinlik
Aksiyomatikte gizlilik
Hıristiyanlık üzerinde markaj, birleşme ve zincirlenme

4 DELEUZE 15/02/72.....73

Öznel aktivite olarak libido ve çalışma ve bunların yabancılaşması
Psikanaliz ve mitler
Organsız bedenler ve yeğinlikler

5 DELEUZE.....89

Flükslerin yapısı

6 DELEUZE-VINCENNES 18/04/72.....106

Marx-Freud, Aksiyomatik
Kapitalizm-Despotizm

NEGRİ İMPARATORLUK ve ÇOKLUK ÜZERİNE DELEUZE'LE KONUŞUYOR

İngilizce'den Çeviren: İlker Çayla

Negri: Siyaset sorunsalının sizin entelektüel yaşamınızda her zaman mevcut olduğu görülüyor. Bir yandan çeşitli hareketleri (mahkumlar, homoseksüeller, İtalyan otonomcular, Filistinliler) ilginiz diğer yandan kurumların sürekli sorunsallaştırılması hume üzerine çalışmalarınızdan futbol üzerine bir kitaba kadar birbirlerini izlediler ve birbirleriyle etkileşim içinde oldular. Siyaset sorunsalına olan bu aralıksız ilginizin kökleri nedir ve çalışmalarınızda bu nasıl bu kadar ısrarlı bir şekilde kaldı? Neden hareket ve kurum arasındaki ilişki daima sorunludur?

Deleuze: İlgilendiğim şey temsillerden çok kolektif yaratımlardır. "kurumlarda hem kanunlardan hem de sözleşmelerden bağımsız hareketlerin tam bir düzeni vardır. Hume'de bulduğum şey çok yaratıcı bir kurumlar ve hukuk kavramıdır. Başlangıçta politikadan daha fazla hukukla ilgiliydim. Masoch ve sade ile hesaplaşmamdan bulduğum şey -bunlar cinsellikle ilgili olarak yayınlanırken- masoch da tamamen çarpıtılmış bir sözleşme ve sadede kurum kavramıydı. Ve günümüzde François Ewald'ın hukuk felsefesini yeniden kurma çalışmasını çok önemli görüyorum. Beni ilgilendiren hukuk ya da kanunlar değil (önceki boş bir nosyon, sonraki eleştirel bir fikir) değil kanun ya da haklar değil hukuk ilmidir.) Hukuk ilmi, sonuçta hukuku yaratır ve biz bunu hakimlere bırakarak devam edemeyiz. Yazarlar anayasadan fazla

hukuk raporlarını okumalılar. İnsanlar, halihazırda modern biyoloji için bir hukuk sistemi kurmayı düşünüyorlar ama modern biyolojideki her şey ve yarattığı yeni kurumlar ve zamanla olanaklı hale getirdikleri hukuk ilminin uğraşıdır. Güya iyi donanımlı akıllı insanlardan oluşmuş bir etik komiteye değil kullanıcı gruplarına ihtiyacımız var. Mu hukuktan politikaya hareket ettiğimiz yerdir. Kendi açımdan Guattari sayesinde Foucault sayesinde, Elie Samber sayesinde belirli sorunlarla ilişki kurduğum zaman Mayıs 68 etrafında siyasete oldukça girdim. Anti-Oedipus başlangıcından sonuna kadar bir siyaset felsefesi kitabıdır.

Negri: 68 olaylarını yersiz yurtsuzluğun zaferi, karşı-gerçekliğin şafağı olarak ele aldınız. 68'e götüren yıllarda Nietzsche üzerine çalışmanızda ve kısa bir süre sonra "Coldness and Cruetly-*Soğukluk ve Zulüm*" adlı kitabınızda politikaya olanak, olay, tekillik olarak yeni bir anlam verdiniz. Kurumların kendi dümen suyunu değiştiren, geleceğin şimdiki zamanda göründüğü yerde kısa devreler buldunuz ama 68'den sonra biraz farklı bir yaklaşım aldınız: göçebe kültürü anlık karşı gerçekliğin geçici şekillerini alır, buna karşın uzamsal olarak sadece "azınlık oluşumu evrenseldir." Yersiz-yurtsuzluğun bu evrenselliğini nasıl anlamalıyız?

Deleuze: Oluş ve tarihi ayrıştırmanın olanağına daha fazla eğildim. Bu sürekliye ve tarihsel olana ya da umuda ve eyleme karşı değildir. Nietzsche, nasıl olduğundan fazla olayların kendisi hakkında ya da oluş hakkında konuşur. Tarihin bir olayda kavradığı onun belli şartlar altında gerçekleşme biçimidir. Olayın oluşu onun olayı ötesindedir. Tarih deneysel değildir, o sadece tarihin ötesindeki bir şeyle Denemeyi olanaklı hale getiren az ya da çok olumsuz ön koşulları yerli yerine koyar. Tarih olmadan deneyimleme herhangi bir ilksel koşulların yokluğunda belirsizliğini korurdu ama deneyim tarihsel değildir. Peguy, başlıca bir felsefi çalışmasında, olayları fark etmenin iki yolunu açıklar; biri olayların istikametini izliyor olmasıdır diğeri ise, olaya geri dönmektir. Birinin yerini hem genç hem yaşlı olarak, gelişerek, onun

tüm unsurlarını ya da tekilliğini araştırarak bir oluş içinde olarak almaktır. Oluş tarihin parçası değildir; tarih sadece önkoşullar takımından oluşur. Buna karşın yakın zamanda birinin "olmak" için geride bıraktığı yeni bir şey yaratmaktır. Bu tamtamına Nietzsche'nin yersiz yurtsuzluk olarak adlandırdığıdır. Mayıs 68 en yalın durumunda bir gösteri bir baskındı. Devrimin dehşetini kınamak bugünlerde modaya uygundur. Bu yeni bir şey değildir. İngiliz romantizmi bugün Stalin üzerine yapılan eleştirilere benzer bir biçimde Cromwell'i eleştirerek yayıldı. Devrimin kötü bir şekilde tersyüz edildiğini söylerler ama tamamen farklı iki şeyi karıştırıyorlar; devrimlerin tarihsel olarak tersyüz edilmelerinin yolu ve insanların devrimci oluşları. Devrimler, iki farklı grup insanı ilişkilendirir.

Negri: Azınlık oluş nasıl güçlü olabilir? Direniş nasıl bir isyan olabilir? Sizi okurken bu soruları nasıl cevaplayacağımdan emin olamıyorum. Sizin eserlerinizde beni soruları teorik ve pratik olarak yeniden formüle etmeye iten bir gücü daima bulsam bile. Sizin Hareket ve İmaj ya da Spinoza hakkında yazdıklarınızı okuduğumda ya da üçüncü dünyada devrimci sinemanın yükselişini Zaman-İmaj tanımlamalarınızı takip ettiğimde çoğu zaman cevabı bulduğumu hissediyorum. Acaba yanılıyor muyum? Tekil yığınların ve atomların kurucu bir güç olarak bir araya gelebileceği yollar var mı? Yoksa, kurucu iktidarın sadece kurulmuş bir iktidar tarafından tanımlanabileceğine dair hukuksal paradoksu kabul mü etmeliyiz?

Deleuze: Azınlık ve çoğunluk arasındaki fark, onların büyüklüğü değildir. Bir azınlık bir çoğunluktan daha büyük olabilir. Çoğunluğu tanımlayan şey, uymak zorunda olduğu modeldir. Örneğin Avrupalı beyaz şehir sakini. Diğer yandan azınlığın bir modeli yoktur. O bir oluş bir süreçtir. Biri çoğunluğun hiç kimse olduğunu söyleyebilir. Eğer bunu takip etmeye karar verebilirlerse onlara bilinmeyen yolarda rehberlik edecek bir azınlık oluşuna şu ya da bu şekilde herkes yakalanır. Bir azınlık kendine modeller yarattığında bu çoğunluk olmak istediği içindir ve büyük olasılıkla kurtuluş ya da başarılı olmak içindir

(bir devlete sahip olmak, tanınmak, haklarını korumak vs). Ama onun gücü modele giden yaratığı şeyi idare etmesinde gelir ama ona dayanmaz. Bir insan daima bir yaratıcı azınlıktır ve bir çoğunluk elde ettiğinde bile öyle kalır. Bir kerede ikisi olabilir. Çünkü iki şey aynı düzlemde yaşamaz. En büyük sanatçılar insanları referans alan ve onlarda eksiklik bulanlardır. Maltarme, Ribaud Klee, Burg. Sinemada Strobi. Sanatçılar sadece bir halkı referans alır. Birine olan ihtiyaçları, yaptıkları şeyin tam kalbine gitmiş olmasındandır. Bir tane yaratmak onların işi değildir. Sanat direniştir; ölüme, köleliğe, utanışa karşı direniş.

Negri: Foucault üzerine olan kitabınızda ve daha sonra bir TV görüşmenizde iktidarın üç biçimine daha detaylı bir şekilde bakmamızı öneriyorsunuz; hükümran iktidar, disiplinci iktidar ve tüm bunların üzerinde hegemonik hale gelen "iletişim"in kontrolü. Bu üçüncü senaryo konuşma ve tahayyül kadar genişleyen en mükemmel hakimiyet biçimi. Ama diğer yandan herhangi bir kişi, bir azınlık, tekillik potansiyel olarak her zamankinden daha fazla bir biçimde özgürce konuşabilir ve bu yolla daha yüksek bir özgürlük seviyesini tekrar ele geçirebilir. Grundrisse'nin Marksist Ütopyasında komünizm onu olanaklı hale getirebilecek bir teknolojiye dayanan özgür bireylerin tamamen yatay geçişli örgütlenmelerinin bir şekli olarak görülür. Komünizm hala uygulanabilir bir seçenek midir? Belki bir iletişim toplumunda öncekinden daha az ütopiktir?

Deleuze: Açıkçası bundan sonra artık tam olarak disiplinci olmayan "kontrol" toplumlarına doğru geçiyoruz. Foucault genellikle disiplin toplumlarının ve onların baş teknolojisinin; kapatılmanın (sadece hastanelerde ve hapishanelerde değil okullarda, fabrikalarda ve kışlalarda) teorisyeni olarak görülür. Ama o gerçekte disiplin toplumlarından uzaklaştığımızı söyleyen ilk kişidir ve halihazırda onları geride bıraktık. Artık kontrol toplumuna geçiyoruz ve bunlar insanları kuşatarak işlemiyorlar, devamlı kontrol ve anlık iletişim üzerinden çalışıyorlar. Burroughs bunu belirten il kişidir. İnsanlar devamlı olarak

kurumların parçalandığını söylüyorlar; hastaneler, hapishaneler, okullar..Cezalandırmanın, eğitimin, sağlık hizmetlerinin yeni biçimleri hissettirmeden uygulamaya girdi. Açık hastaneler ve eskiden beri deneyimli ekipler ev bakımı sağlıyorlar. Bazıları kapalı alan olan eğitimin ve iş alanının daha az kapalı hale geldiğini söyleyebilir ama her ikisinde de bürokrat-öğrenci ya da işçi-okul çocuğunda, devamlı bir talim ve gözetime yol açarak meydana geliyor ve bu gözlerden kaçırılıyor. Bunu okul sisteminin bir reformu olarak sunmaya çalışıyorlar ama gerçekte bu onun dağıtılmasıdır.

Kontrol temelli sistemde hiçbir şey tek başına bırakılmaz. Siz kendiniz uzun zaman önce İtalya'da- şimdi yaygınlaşmış olan çalışmanın (üretimin yeni dağıtım ve dolaşım biçimleriyle birlikte) nasıl bir evde yapılan part-time çalışma biçimine dönüştürüldüğünü göstermiştiniz Her bir çeşit toplumun nasıl bir makine biçimine karşılık geldiği gösterilebilir. Basit mekanik makineler hükümran toplumlara, termo-dinamik makineler disiplinci toplumlara, sibernetik makineler ve bilgisayarlar kontrol toplumlarına denk gelir. Ama makineler bize tek başına hiçbir şey açıklamaz. makinelerin sadece bir parçası olduğu kolektif düzenlemelerin çözümlenmesi gerekir.

Bilgisayar korsanlığı ve virüsler grevlerin ve on dokuzuncu yüzyılda "sabotaj" (makineyi "tıkama") denen şeyin yerini alacaklardır. Kontrol ya da iletişim toplumlarının "özgür bireylerin yatay geçişli örgütlenmesi" olarak anlaşılan komünizme tekrardan kapı açabilecek olan yeni direniş biçimlerine yol açıp açamayacağını sordunuz. Belki. Bilmiyorum. Ama bu azınlıkların özgürce konuşması olmadan olmazdı. Belki söz ve iletişim baştan çıkartıldı. Para yoluyla nüfus ettiler ama kazayla değil doğaları dolayısıyla. Söz korsanlığı yapmalıyız. Burada anahtar şey belki de iletişimsizliğin yarıklarını, devre kesici anahtarlar yaratmak. Böylece kontrolü bertaraf edebiliriz.

KAPİTALİZM ve ŞİZOFRENİ

Nedir bir toplumun bedeni üzerinde olup biten? Flüksler[1], daima flüksler. Ve kişi de bir flüks kupürüdür her zaman. Bir kişi bir flüks üretimi için bir çıkış noktasıdır daima, bir flüks alımı için bir varış noktasıdır, herhangi bir türden bir flüks; ya da birçok flüks için bir kesme, bir engellemedir.

Bir kişinin saçları varsa, bu saçlar birçok aşama geçirebilir: bir genç kızın saç şekli evli bir kadınınkine benzemez, dul bir kadının saç tarama şekline benzemez: Tam bir saç şekli kodu vardır. Kişi, bu saçları taşıdığı şekliyle, kendisini geçen ve kendi durumunu aşan saç flükslerine göre kendisini tipik olarak bir engel şeklinde gösterir, ve bu saç flüklerinin kendileri de kodlanmışlardır, çok farklı kodlara göre: dul kadının kodu, genç kızın kodu, evli kadının kodu, vs. Kodlamanın ve territoryalleştirmenin[2] temel sorunu budur finalde, yani temel araç olarak flüksleri her zaman kendisiyle kodlamak:

---

[1] Akım, akı, akış. (Çev.)

[2] Yerli-yurtlulaştırma, *territorialisation*. Yeni bir kelime olup yerleşik Fransızcada kullanılmamaktadır. *Territoire* kelimesinden gelmektedir ve *territorialisation* kavramı özetle yurt-edindirme, toprak, yer veya alan kazandırmak anlamına gelmektedir. Çeviride yerli-yurtlulaştırma olarak da verilmiştir. (Çev.)

Kişileri damgalamak, işaretlemek, (çünkü kişiler flüksleri engellemekte ve kesmektedirler, flükslerin kesme noktalarında yer almaktadırlar).

Fakat, kişileri damgalamaktan çok –kişileri damgalamak görünürdeki yöntemdir– kodlamanın daha derin bir fonksiyonu vardır, yani, bir toplum sadece bir şeyden korkar: Tufandan; bir şeylerin eksik olmasından korkmaz, yokluktan, kıtlıktan korkmaz. Onun üzerinden, onun sosyal bedeni üzerinden bir şeyler akar, ama biz bunu bilmeyiz, kod, kural olmayan ve hatta o topluma göre kodlanamaz gibi görünen bir şeyler akar. Akıp o toplumu bir tür yersiz-yurtsuzlaştırmaya sürükleyecek olan, toplumun üzerine yerleştiği toprağı dağıtacak olan bir şey: bu bir felakettir o halde. Yıkılan, yok olup giden bir şeyle karşılaşıyoruz ama bunun ne olduğunu bilmiyoruz, hiçbir koda uymuyor, kodların altından kaçıp gidiyor; ve bu, uzun zamandan beridir, her zaman kod-benzerleri bulduğuna inanan kapitalizm için de doğrudur bu açıdan, buradaki, kapitalizmdeki ünlü telafi gücü dediğimiz şeydir kapatmak, telafi etmek dendiğinde kastedilen şudur: bir şeyin kapitalizmden kaçıyor göründüğü, bu kod-benzerlerinin altından geçip gidiyor gibi göründüğü her seferde, kapitalizm tüm bunları tekrar damgalar, üstelik bir aksiyom ekler ve mekanizma yeniden hareket etmeye başlar; 19. yüzyıldaki kapitalizmi düşünün: bir flüks merkezinin ortaya çıktığını görür kapitalizm, bu tam tabiriyle bir işçiler flüksüdür, proletarya flüksüdür: peki, nedir böyle ortaya çıkan şey, böyle korkutucu bir şekilde akıp giden ve dünyamızı sürükleyen, nereye gidiyoruz? 19. yüzyılın düşünürlerinin, özellikle Fransız tarih ekolünün ilginç bir tepkisi olmuştur: 19. yüzyıl ilk kez sınıf terimleriyle düşünülür, teorik sınıf kavramını icat eden ve bunu açık bir şekilde kapitalist kodun temel bir parçası olarak ortaya çıkaran onlardır yani: Kapitalizmin meşruiyeti şuradan gelir: Aristokrasiye karşı bir sınıf olarak burjuvazinin zaferi.

Saint Simon, A. Thierry ve E. Quinet'de ortaya çıkan sistem,

radikal bir biçimde burjuvazinin sınıf olarak algılanmasıdır, ve bunlar bütün bir tarihi bir sınıflar savaşımı olarak yorumlarlar. Tarihin bir sınıflar savaşımı olarak algılanmasını keşfeden Marx değildir, 19. yüzyılın burjuva tarih ekolüdür: 1789, evet, bu bir sınıf savaşıdır, toplumsal yapının mevcut yüzeyinde tanımadıkları şu tuhaf flüksün ortaya çıktığını gördüklerinde kör olmuşlardır adeta: proletarya flüksü. Bunun bir sınıf olduğu düşüncesi mümkün değildir, bir sınıf değildir bu o anda: kapitalizmin proletaryanın bir sınıf olduğunu artık inkâr edemediği gün, kapitalizmin kendi kafasında tüm bunları yeniden kodlama anını bulduğu ana rastlar. Kapitalizmin telafi etme gücü dediğimiz şey nedir?

Aksiyomatik bir tür dizge barındırdığı anlamına gelmektedir bu ve tanımadığı yeni bir şeyi bünyesinde bulundurduğunda, her bir aksiyomatik dizge için olduğu gibi, bu, doymak bilmez sınırları olan aksiyomatik bir dizgedir: kapitalizm yeniden işleyişi sağlamak için artı bir aksiyom eklemeye hazırdır her zaman.

Kapitalizm 19. yüzyıldaki işçi mücadelelerinin etkisiyle ve devrimin etkisiyle proletaryanın bir sınıf olduğunu artık yadsıyamadığı zaman, sonunda bir tür sınıf çift kutupluluğunu tanıdığı zaman, bu an son derece belirsiz, anlaşılması güç bir an olur, zira bu devrimci mücadele içerisinde önemli bir andır, ancak bu kapitalist telafi için de temel bir andır: işte sana bir aksiyom daha, işçi sınıfı için ve onu temsil eden sendikal güç için aksiyomlar yaratıyorum sana, ama kapitalist mekanizma, kapitalist makine yeniden harekete geçiyor gıcırdaya gıcırdaya, gediği doldurdu bu makine. Bir diğer ifadeyle, bir toplumun bütün yapıları işin özünü oluştururlar: kodlayamayacağı ve bir yer veremeyeceği flükslerin kendisinin üzerinden, kendi bedeninin üzerinden akıp gitmesine engel olmak.

Bir şeylerin eksik olması, yokluk, kıtlık, bir toplum bunu kodlayabilir, toplumun kodlayamayacağı şey, bu şeyin ortaya çıktığı andır, ya da kendi kendine: şu herifler de kim öyle orda! dediği

andır. O zaman, ilk anda, zor aygıtı harekete geçer, eğer bu kodlanamazsa, yok edilmeye çalışılacaktır. İkinci bir anda, iyi kötü bir şekilde yeniden kodlamaya olanak verecek olan yeni aksiyomlar bulmaya çalışılır.

Sosyal bir yapı şu şekilde tanımlanır elbette ki: sürekli olarak, ardı ardına gelen şeyler, flüksler üstten akar, bir kutuptan diğerine akar, ve bunlar devamlı olarak kodlanmıştır, ama kodlardan kaçan flüksler vardır, ve tehlikeli flükslere yer açmak amacıyla, tüm bunu telafi etmek için, aksiyomlaştırmak için, kodu yeniden biraz elden geçirmek için harcanan toplumsal çaba vardır: aniden, koda uymayan genç insanlar çıkar: önceden öngörülmemiş olan bir saç flüksü edinmeye başlarlar, ne yapacağız bu durumda? Bunu kodlanmaya çalışacağız, yeni bir aksiyom ekleyeceğiz, telafi etmeye çalışacağız, yoksa içerde kodlanmamakta direnmeye devam eden bir şeyler olacak, peki o zaman ne olacak?

Bir başka deyişle, toplumun temel hareketidir bu: flüksleri kodlamak ve ona göre kendisini kodlanamaz olarak sunan şeylere düşman gibi davranmak, çünkü bir kez daha bütün bir dünyayı, o toplumun bütün yapısını söz konusu yapmaktadır bu.

Her toplum için aynı şeyi söyleyeceğim, bizimkisi dışında belki de, yani kapitalizm, az önce kapitalizmden -tüm diğer topluluklar gibi- flüksleri kodluyormuş ve başka sorunu yokmuş gibi söz etmeme rağmen, ama belki de fazla hızlı gidiyordum.

Kapitalizmin sosyal oluşum gibi temel bir paradoksu vardır: eğer tüm diğer sosyal oluşumların korkusunun deşifre edilmiş flüksler olduğu doğru ise, kapitalizmin kendisi de inanılmaz bir şey üzerine kurulmuştur tarihsel olarak, yani: diğer toplulukların bütün korkusunu, terörünü yaratan da budur: deşifre edilmiş flükslerin varlığı ve gerçekliği ve kapitalizmin bundan kendi işini yapması.

Eğer bu doğru olsaydı, bu, kapitalizmin çok kesin bir anlamda her toplumun evrensel formu oluşunu açıklardı: negatif bir anlamda, kapitalizm tüm toplumların her şeyden çok korktukları şey olurdu,

ve öyle sanıyoruz ki tarihsel olarak kapitalizm ... her sosyal oluşumun sürekli başından savmaya, kaçınmaya çalıştığı şeydir bir bakıma, neden? Çünkü tüm diğer sosyal oluşumların yıkımı demekti bu. Ve kapitalizmin paradoksu, sosyal bir oluşumun tüm diğer oluşumların negatifi olan şeyin temeli üzerinden oluşmuş olmasıdır. Bu demektir ki kapitalizm, her türden kodu çözülmüş flüksler arasında bir birleşmeyle, bir karşılaşmayla meydana gelebildi sadece. Tüm sosyal oluşumların en çok korktuğu şey, tüm diğerlerini yutacak olan bir sosyal oluşumun temeliydi: tüm oluşumların negatifi olan şey bizim oluşumumuzun da pozitifliği haline gelmiş olsun, korkunç bir şey bu.

Kapitalizm deşifre edilmiş flükslerin birleşmesi üzerine hangi yönde kuruldu: Her türden deşifre sürecinin sonunda, feodalitenin sona ermesiyle meydana gelmiş olağanüstü çarpışmalar, olağanüstü karşılaşmalar gerekiyordu. Bu her türden deşifreler, büyük özel mülkiyetlerin oluşumu şekli altında toprak flükslerinin deşifresine, ticari varlıkların gelişmesi şekli altında parasal flükslerin deşifresine ve istimlak şekli altında, serflerin ve küçük köylülerin topraksızlaştırılmaları şekli altında bir işçiler flüksünün deşifresine dayanıyordu. Fakat bu yetmiyor, zira eğer Roma örneğini alırsak, çökmekte olan Roma'daki deşifre tam görünüyor: Büyük özel mülkiyetler şekli altında mülk flükslerinin deşifresi, büyük özel mal varlıkları şekli altında parasal flükslerin deşifresi, kentsel alt-proletaryanın oluşumuyla işçilerin deşifresi: Her şeyi bulabilirsiniz burada, hemen hemen her şeyi. Kapitalizmin unsurları burada bir arada bulunuyorlar, yalnız çarpışma, karşılaşma yoktur.

Sermayenin ya da paranın deşifre edilmiş flüksleriyle işçilerin deşifre edilmiş flükslerinin karşılaşmasının gerçekleşebilmesi için, doğmakta olan sermaye flüksü ile yerini yitirmiş olan el emeği flüksü arasındaki karşılaşmanın, sözcüğün tam anlamıyla deşifre edilmiş para flüksü ile toprağından edilmiş işçiler flüksü arasındaki karşılaşmanın gerçekleşebilmesi için ne gerekiyordu? Gerçekte,

paranın para sermaye haline gelmek için deşifre olma şekli ile işçinin sadece kendi iş gücünün sahibi haline gelmek için topraktan koparılma şekli: bunlar birbirinden tamamen bağımsız iki süreçtirler, ikisinin arasında bir karşılaşma, bir çarpışma olması gerekiyor.

Aslında, ticari sermayenin ve banka sermayesinin embriyo formları boyunca –çalışma flüksü, sadece çalışma gücünün özgür sahibi– gerçekleşen sermayeyi oluşturmak için paranın deşifre olma süreci apayrı bir çizgi boyunca gerçekleşir, bu feodalitenin sonunda işçinin topraksızlaştırılması çizgisidir, ve bir karşılaşma olmayabilir pekâlâ. Deşifre edilmiş ve yerinden edilmiş flükslerin birleşmesi, kapitalizmin temeli budur.

Kapitalizm önceden var olan tüm sosyal teritoriyalitelerin ve kodların iflası üzerine kurulmuştur.

Eğer bunu kabul edersek, neyi gösterir bu: kapitalist mekanizmayı, tam bir saçmalık, çılgınlık bu. Deşifre edilmiş ve yersiz-yurtsuzlaştırılmış flüksler temelinde işleyen sosyal bir mekanizma; bir kez daha, toplulukların bununla ilgili bir fikirlerinin olmaması değildir bunun nedeni; panik şeklinde sahiplerdi bunun düşüncesine, söz konusu olan bunu engellemekti bu, o ana kadar bilinen bütün sosyal kodların alt üst olması ve çökmesiydi. Peki, önceden var olan bütün toplulukların negatifi üzerine kurulan bir topluluk, böyle bir şey nasıl işleyebilir? Özü bütün flüksleri deşifre etmek ve yersiz-yurtsuzlaştırmak olan bir topluluk: Üretim flüksü, tüketim flüksü, nasıl işleyebilir bu, hangi şekilde: Belki de kapitalizmin işlemek için, çalışmak için kodlamadan başka yöntemleri vardır, belki de bu tamamen farklıdır. Şimdiye kadar yapmaya çalıştığım şey, KAPİTALİZM-ŞİZOFRENİ ilişkisi sorununu belli bir düzeyde yeniden ortaya koymaktı ve böyle bir bağıntının temeli kapitalizmle şizofreni arasındaki ortak bir şeyde bulunur: Bunların tamamıyla ortak olarak sahip oldukları şey –ki bu belki de asla gerçekleşmeyecek olan, somut bir görüntüsü olmayan bir ortaklıktır– yine soyut olan bir ilkenin ortaklığıdır, yani her ikisi

de deşifre edilmiş ve territoriyal özelliği ortadan kaldırılmış flüksleri geçirmeye, iletmeye, tutmaya ve bir noktada toplamaya devam eder.

Bunlardaki derin benzerlik budur, ama kapitalizm bizleri yaşam tarzı düzeyinde şizofren hale getirmez, ekonomik süreç düzeyinde şizofren yapar bizleri: tüm bunlar sadece bir bağ sistemiyle yürür, sözcüğümüzü söyleyelim o halde, bu sözcüğün kodlarla gerçek bir yapı farklılığı içerdiğini kabul etmek şartıyla. Aksiyomatik bir dizge gibi, deşifre edilmiş flükslerin aksiyomatik bir dizgesi gibi işleyen şey kapitalizmdir. Tüm diğer sosyal oluşumlar flükslerin kodlanması ve territoryal hale getirilmesi temeli üzerinde işlemişlerdir ve bu şekilde deşifre edilmiş ya da bu şekilde territoryal özellikleri ortadan kaldırılmış flükslerin aksiyomatik bir dizgesini oluşturan kapitalist mekanizma ile diğer sosyal oluşumlar arasında, kapitalizmi diğer toplulukların negatifi yapan bir yapı farklılığı vardır gerçekten. Oysa şizofren, kendi tarzıyla, kendine özgü sendeleyen yürüyüşüyle, aynı şeyi yapıyor. Ve bir anlamda kapitalistten daha kapitalisttir, prolodan[1] daha prolodur: flüksleri deşifre eder, territoryal özelliklerini ortadan kaldırır, ve o zaman, kapitalizmin ve şizofrenin yapısal özdeşlik türü oluşmuş olur.

Şizofreni kapitalist oluşumun negatifidir. Bir anlamda şizofreni daha da ileri gider, kapitalizm deşifre edilmiş flüksler bağı üzerinden işliyordu, bir şartla, şöyle ki, para flükslerini, çalışma flükslerini, vs.'yi sürekli olarak deşifre ederken onları içine alıyor, yeni bir mekanizma tipi oluşturuyordu, aynı anda, daha sonra değil, bu mekanizma bir kodlama mekanizma değildi, aksiyomatik bir mekanizmaydı.

Bu şekilde kapitalizm tutarlı bir sistem kurabiliyordu sonunda, deşifre edilmiş flükslerin aksiyomatik dizgesinin ve flükslerin kodlanmasının hangi noktada derin bir şekilde ayrıldıklarını söylememiz koşuluyla.

Oysa şizofren bundan fazlasını yapıyor, aksiyomlaştırılmasına da

[1] Proleter (Çev.)

izin vermiyor artık, kodlanmasına izin vermekten ziyade –yer, alan falan da yok– territoryalleştirilmesine izin vermekten ziyade, deşifre edilmiş flükslerle hep daha ileri gidiyor, gerektiğinde flüksler olmadan da.

Hangi ilişki üzerinden birlikteler bunlar? Sorun burada başlıyor. Kapitalizm-şizofreni ilişkisini daha yakından incelemek gerekiyor, şuna çok dikkat ederek: bu doğru mu ve hangi anlamda doğru, kapitalizmi deşifre edilmiş flüksler temelinde, territoryal özelliklerinden arındırılmış flüksler temelinde işleyen bir mekanizma, bir makine olarak tanımlayabilir miyiz? Hangi anlamda tüm sosyal oluşumların negatifidir ve yine buradan çıkarak, şizofreni hangi anlamda kapitalizmin negatifidir, deşifrede ve territoryalliğin ortadan kaldırılmasında daha da ileri gittiği doğru mu ve nereye kadar gidiyor, nereye sürüklüyor bu? Yeni bir dünyaya doğru mu, hiçbir yere mi, ya da tufana doğru mu?

Eğer psikanaliz problemleriyle bağlamaya çalışıyorsam, hangi yönde ve ne şekilde –bu bir başlangıç sadece– öyle sanıyorum ki, sosyal yapı olarak kapitalizm ile süreç olarak şizofreni arasında ortak bir şeyler var. Şizofrenin kapitalizmin negatifi olarak meydana geldiğini gösteren ortak bir şeyler (kapitalizmin kendisi de geriye kalan her şeyin negatifi), ve bu ilişki, bunu şu ifadeleri dikkate alarak anlayabiliriz şimdi: flükslerin kodlanması, deşifre edilmiş ve territoryalliği ortadan kaldırılmış flüksler, deşifre edilmiş flüklserin aksiyomatik dizgesi, vs.

Psikanalitik ve psikiyatrik problemin bizleri hangi noktada meşgul etmeye devam ettiğini bulmak kalıyor geriye.

Marx'ın üç metnini yeniden okumak gerekiyor: birinci kitapta: artı-değerin üretimi, son kitapta eğilimde gerileme üzerine olan bölüm, ve nihayet "Gruendisse" de otomasyon üzerine olan bölüm.

Richard Zehren: Kapitalizm ile şizofreni arasındaki benzerlikle ilgili olarak söylediklerini anlamadım, kapitalizmin diğer

toplulukların negatifi olduğunu ve şizofrenin kapitalizmin negatifi olduğunu söylediğinde, ben, şizofren kapitalizm için neyse kapitalizm de diğer topluluklar için odur diye anlardım, tersine, bu karşıtlığı kurmayacağını düşünürdüm. Şu karşıtlığı düşünebilirdim: kapitalizm / diğer topluluklar ve şizofreni / başka bir şey, üç ifadeli bir benzerlik yerine, bundan dört ifadeli bir benzerlik çıkarmayı düşünürdüm.

Cyril: Richard, kapitalizm / [ve] diğer topluluklar ile şizofrenler ve örneğin nevrozlar arasındaki karşıtlık demek istiyor.

Deleuze: Haaa, evet, evet, evet.

Flüksleri Ekonomi Politikte tanımlayacağız, bunun şimdiki ekonomistler için önemi beni haklı çıkarıyor. Şimdi, flüks bir toplulukta bir kutuptan diğerine akan ve bir kişiyle geçen bir şeydir, sadece kişiler engelleyici, tutucu oldukları ölçüde.

Adamın tuhaf bir aksanla araya girişi.

Deleuze: Bir örnek alalım, bana diyorsunuz ki bir toplumda deşifre etme bitmez, bu kesin değil: bir topluluğun sona erdiği noktaya gelince, bir topluluğun ölümüne gelince, bir toplulukta iki şey olduğuna inanıyorum: birlikte var olan iki an vardır her zaman: her ölüm, belli bir şekilde, içerden gelir –büyük Thanatos prensibidir bu– ve her ölüm dışardan gelir; demek istediğim, her toplulukta bir iç tehdit vardır, bu tehdit deşifre olan flüksler tehlikesiyle kendisini gösterdiği için, bunda hemfikiriz. Hiçbir zaman flüks yoktur ilkin, sonra üste çıkan bir kod olur. Bu ikisi aynı anda var olurlar. Peki sorun ne, eğer Levi-Strauss'un evlilik üzerine olan çoktan eskimiş çalışmalarını yeniden ele almam gerekirse: bize şöyle diyor: bir toplumda temel nokta dolaşımdır, ve değiş-tokuştur. Evlilik,

evlenme, bu değiş tokuştur, ve önemli olan bunun dolaşım halinde olması ve değiş tokuş edilmesidir. Bir kadınlar flüksü vardır o halde bir şeyi flüks katsayıya yükseltmek sosyal bir işlemdir gibi geliyor bana, sosyal flüks işlemi; toplum düzeyinde kadın yoktur, bir koda gönderme yapan, yaş, klan, kabile gibi şeylerin koduna gönderme yapan bir kadınlar flüksü vardır, ama hiçbir zaman bir kadınlar flüksü olmaz, ve ikinci olarak da bir kod: kod ve flüks kesinlikle karşı karşıya oluşmuşlardır. İlkel denen bir toplumda evlilik düzeyindeki sorun nedir o halde: şöyle ki, kadın flükslerine göre, kod gereğince, geçmek durumunda olan bir şeyler vardır. Amaç bir tür sistem oluşturmaktır, bu hiç de Levi-Strauss'un salık verdiği gibi değildir, mantıksal bir kombinatuvar değildir hiç de, fakat territoryaliteleri olan fiziksel bir sistemdir: bir şeyler giriyor, bir şeyler çıkıyor, o halde çok iyi görüyoruz ki, fiziksel evlilik sistemiyle ilişkiye sokulduklarında, kadınlar kendilerini bir flüks biçiminde gösterirler, bu flüksle ilgili olarak, sosyal kod/kural şunu demektedir: böyle bir flükse göre, flüksten bir şeyler geçmeli, yani çıkmalı; ve bir şeyler de geçmemeli, ve üçüncü olarak da –her türden kodun üç temel ifadesini oluşturacaktır bu– bir şeyler geçmeyi sağlamalı ya da engellemeli, bloke etmeli tersine: örneğin, anasoylu sistemlerde, herkes aynı anneden olan amcanın önemini bilir, neden? Kadınlar flüksünde geçen şey müsaadeli ve hatta zorunlu evliliktir. Bir şizofren, böyle bir toplulukta, yoktur böyle bir şey, bu tam olarak bize ait olan bir şeydir, oradaysa başka şeydir bu.

Orada farklıdır bu: P. Clastres'ın incelediği çok güzel bir olay var; bilmeyen bir tip var, kiminle evlenmesi gerektiğini bilmiyor, çok uzak bir yerdeki büyücüyü görmek için yersiz-yurtsuzlaşma yolculuğunu dener. Leach adında büyük bir İngiliz etnolog var, bütün tezi şundan ibaret: Levi-Strauss'un dediği gibi olmuyor bu asla, Levi-Strauss'un sistemine inanmıyor: Kimse kiminle evlenecek-ğini bilemez; Leach temel bir keşif yapmaktadır, yerel gruplar dediği şey yani, soy zinciri gruplarından ayırıyor bunu. Yerel gruplar,

evlilikleri, evlenmeleri düzenleyen küçük gruplardırlar, ve bunları soy zincirlerinden çıkarmazlar: Evlenme, birleşme politik verilere cevap veren bir tür stratejidir. Yerel gruplar, harfi harfine, her kast için geçen şeyleri, geçemeyecek olan şeyleri, engellenmesi, bloke edilmesi gereken şeyi ve çıkışına izin verilen şeyi belirleyen bir gruptur (sapkın eğilimli, kodlama uzmanı). Anasoylu bir sistemde engellenen şey nedir? Her sistemde engellenen şey, ensesti yasaklayan kuralların dahiline giren şeydir. Burada, kadınlar flüksünde bir şeyler bloke edilir; yani kimi kişiler diğer falanca kişilere göre evlenilebilir kadınlar flüksünden elenirler. Buna karşın, geçen [geçerli] şeyin ilk müsaadeli ensestler olduğunu söyleyebiliriz: tercihli evlilik şeklindeki ilk yasal ensestler; fakat herkes bilir ki ilk müsaadeli ensestler asla hayata geçirilemezler gerçekte, bu da engellenen şeye fazlasıyla yakındır yine. Görüyorsunuz ki flüks burada durmuştur, kesintiye uğramıştır, flükste bir şeyler bloke edilmiştir, bir şeyler geçmektedir, ve burada evlilikleri düzenleyen, çekip çeviren, bloke eden ya da geçer hale getiren büyük sapkınlar vardır. Aynı anneden olan amcanın hikâyesinde, yenge yasaklanmış ensestin imgesi olarak bloke edilmiştir, şakadan akraba şeklinde, yeğenin yengesiyle eğlenceli bir ilişkisi vardır, amcasıyla ise bir hırsızlık ilişkisi içerisindedir, ama hırsızlık, haksızlık, hakaret, bunlar kodlanmışlardır. Malinowski'ye bakınız.

Soru: Bu yerel grupların sihirli güçleri mi var?

Deleuze: Açık bir şekilde politik bir güçleri vardır, büyücülüğe başvururlar bazen, fakat bunlar büyücü grupları değillerdir, bunlar bir köyün bir diğer köye göre, ve bir klanın bir diğer klana göre stratejisini belirleyen politik gruplardır. Her kod, bir flükse göre, o flüksten bir şeyin geçişinin engellenmesini içerir. Bloke edilecektir bir şeyler, ve bir şeylerin geçmesine izin verilecektir: engelleyici olarak anahtar bir konuma sahip insanlar olacaktır, yani geçmeyi

engelleyen kişi olarak, ya da tam tersine geçmeyi sağlayan kişi olarak, ve bunun ardından bu şahısların, koda göre, bazı yükümlülükleri olduğunu fark ettiğimizde bütün bir sistemin nasıl yürüdüğünü daha iyi anlarız. Tüm topluluklarda sorun flüksleri kodlamak ve kaçma eğiliminde olanları yeniden kodlamak olmuştur her zaman ilkel denen topluluklarda kodlar ne zaman kararsızlık gösterir: temel olarak kolonileştirme anında, kod orada kapitalizmin baskısından kaçtığı anda: kurallı/kodlu bir toplulukta paranın girişinin neyi gösterdiğine bakınız: bütün flüks devrelerini havaya uçurur bu. Bu anlamda, temel olarak üç tip flüks ortaya koyuyorlar: tüketilecek üretim flüksleri, prestij flüksleri, prestij nesneleri ve kadın flüksleri. Para bunun içerisine girdiğinde, felaket olur (Jaulin'in etnosid olarak analiz ettiği şeye bakın: para, Oedipus kompleksi).

Parayı kurallarına bağlamaya çalışıyorlar, böylelikle bir prestij eşyasından başka bir şey olamayacaktır bu, bu bir üretim ya da tüketim eşyası değildir, bu bir kadın değildir, fakat parayla birlikte, kabilenin yaşlılara göre daha çabuk anlayan gençleri, tüketim malları devresini ele geçirmek için bundan yararlanırlar, geleneksel olarak kimi kabilelerde kadınların elinde olan tüketim devresi. İşte genç adamlar parayla böyle ele geçirirler tüketim devresini. Artık kodlanamayan parayla, dar bir çerçevede, parayla başlarız ve parayla bitiririz. A-M-A, bunu kodlamanın kesinlikle bir yolu yoktur artık, çünkü nitelikli flükslerin yerini, özü A-M-A biçiminde sonsuz bir yeniden\üretim olan soyut bir nicelik flüksü almıştır. Hiçbir kod sonsuz üretimi kaldıramaz. İlkel denen topluluklarda şaşırtıcı olan şey borcun var olma şeklidir, ama sınırlı bir blok halinde vardır, borç sınırlıdır.

Demek ki bu alamda flüksler zamanlarını kaçmakla geçirirler, bu kodların bağıntılı olmalarını ve flüksleri kodlamalarını engellemez: şüphesiz, her taraftan kaçmaktadır bu, kodlanmasına izin vermeyen şey ise, onu da söyleyeceğiz: bu şey bir delidir, kodlayacağız onu·

köy delisi, kodun kodunu yapacağız.

Kapitalizmin özgünlüğü, onun artık hiçbir koda güvenmemesidir, kod kalıntıları vardır, ama artık kimse buna inanmaz: artık hiçbir şeye inanmıyoruz: kapitalizmin üretmesini bildiği son kod faşizm olmuştur: ekonomik düzeyde bile, faşist ekonomide pazarın işleyişi düzeyinde bile yeniden kodlamak için ve yeniden territoryalleştirmek için verilen bir çabadır bu, burada, kapitalizmin kodu olarak işleyecek bir tür kodun yeniden yaratılması için çok büyük bir çaba görüyoruz, harfi harfine, daha önce sürdüğü şekilde devam edebilirdi bu, kapitalizme gelince, sosyal alanı bir bütün olarak küçük parçalara ayıracak bir kod yaratmaktan acizdir, çünkü sorunları artık kod ifadeleriyle koymuyor kendini ortaya, sorunu bu şekilde deşifre edilmiş flükslerin bir mekanizmasını yaratmaktır, o halde ben sadece bu anlamda kapitalizmi bilinen tüm diğer sosyal oluşumlar için bir sosyal formasyon gibi farz ediyorum. Pre-kapitalist oluşumlara denk düşen bir flüks kodajıyla deşifre edilmiş aksiyomatik bir dizge arasında yapısal bir farklılık olduğunu söyleyebilir miyiz yoksa bu sadece bir varyasyon mudur: radikal bir yapısal farklılık vardır!' Kapitalizm hiçbir kod yaratamaz. Bir sisteme karşı mücadelenin o sistemin karakterize edilme şeklinden tamamen bağımsız olduğunu söyleyemeyiz: sosyalizmin 19. yüzyılda kapitalizme karşı olan mücadelesinin artı-değer teorisinden -bu teori kapitalizmin karakteristiğini gösterdiği ölçüde- bağımsız olduğunu düşünmek çok zor.

Kapitalizmin kodları dışarıda bırakan ve deşifre edilmiş flükleri aksiyomatik bir dizge içerisinde tutarak işleyişini sağlayan ekonomik bir mekanizma olarak tanımlanabileceğini farz edelim, kapitalist konumu şizofrenik konuma yaklaş-tırmamıza zaten izin veriyor bu.

Pratik bir etkisi olan analiz düzeyinde bile, parasal mekanizmaların analizi düzeyinde (neo-kapitalist ekonomistler, şizofreni bu), sadece teorinin değil fakat kapitalizmin parasal

pratiğinin, onun şizoid karakterinin somut düzeyde nasıl işlediğini gördüğümüzde bunun devrimci pratik için tamamıyla farksız olduğunu, önemsiz olduğunu söyleyebilir misiniz?

Psikanaliz ve psikiyatri açısından yaptığımız tüm şeyler dönüp dolaşıp neye varıyordu? İstek, ya da bilinçaltı, pek önemli değil: hayali ya da sembolik değil, mekanik sadece, ve isteğin mekanizmasının alanına ulaşamadığınız sürece, hayali olanda, yapısal veya sembolik olanda kaldığınız sürece, bilinçaltının üzerinde gerçek bir etki yaratamazsınız. Bunlar bütün mekanizmalar gibi kendilerini fonksiyonlarıyla doğrulayan mekanizmalardır. Doğrulamalar: "makineli çocuklar"ı aklından çıkaramayan ressam Lindner: ön planda ellerinde tuhaf küçük bir makine tutan korkunç küçük çocuklar, bir tür küçük uçurtma, ve onun arkasında, kamuya ait büyük, teknik bir makine ve çocuğun küçük makinesi büyüğüne bağlanmış, arka planda. Bu benim geçen yıl yetim alt bilinç demeye çalıştığım şey, gerçek alt bilinç, ana-babadan değil, büyük, çılgın makinelerden geçen alt bilinç, zira bu makineler büyük sosyal mekanizmalarla verili bir ilişki içindeler. İkinci doğrulama: Bir İngiliz, Niderland, Schreber'in babasını tanıyordu. Benim Freud'un yazısında karşı çıktığım şey psikanalizin adamın en derinlikli karakterini, yani sosyo-tarihsel karakterini ezen gerçek bir değirmenmiş gibi gösterilmesiydi. Schreber'i okuduğumuzda, büyük Moğol'u, Arîleri, Yahudileri vs. ve Freud'u okuduğumuzda, bütün bunlarla ilgili bir tek kelime bulamazsınız, sanki bu bilinen bir şeymiş gibi ve gizli kalan içeriği bulup çıkarmak gerekiyormuş gibi -Oedipus'un ebedi ana-babasını. Bütün politik içeriği, politiko-seksüel ve politiko-libidinal[1] içeriği, çünkü sonuçta, Schreber baba kendini Alsas'ı bir Fransız subayına karşı savunan küçük bir Alsaslı kız gibi hayal ettiğinde, politik libido vardır burada. Aynı anda hem cinsel hem politiktir bu, iç içe geçmiş; öğrendiğimize göre Schreber baba bir eğitim sistemi bulduğu için çok ünlü biriymiş: Schreber

[1] Sevgeçsel. (Çev.)

bahçeleri. Evrensel bir pedagoji sistemi yaratmıştı Schreber baba. Şizo-analiz psikanalizin tersini yapardı herhalde, aslında, ne zaman hasta Oedipus'la ya da kastrasyonla[2] uzaktan yakından ilgili bir şey anlatsa, muayene edilen şizofren "yeter!" derdi herhalde. Onun önemli göreceği şey şu: Schreber baba evrensel değerde bir pedagojik sistem keşfediyor, onun küçük çocuğunu pek ilgilendirmiyor bu ama dünya çapında: PAN gymnasticon. Eğer çocuğun delirinden[3] baba pedagojisi sisteminin politiko-mondial boyutunu çıkarırsak, artık hiçbir şey anlayamayız. Baba yapısal bir fonksiyon değil politik bir sistem getiriyor: ben diyorum ki libido buradan geçiyor, babadan ve anneden değil, politik sistemden: PAN gymnasticon'da mekanizmalar vardır: Mekanizmasız sistem yoktur, bir sistem gerektiğinde yapısal bir mekanizmalar birliğidir, öyle ki mekanizmalara kadar gidebilmek için sistemi açmak gerekiyor. Peki nedir Schreber'in mekanizmaları: bunlar *sadiko-paranoyak* mekanizmalardır, bir tür büyük, çılgın makineler. Bunlar şu anlamda sadiko-paranoyaktırlar ki, çocuklara ve tercihen de küçük kızlara tatbik edilirler.

Bu mekanizmalarla çocuklar sakinleşiyor, bu delirde evrensel pedagojik boyut açık bir şekilde kendini göstermektedir: oğlu ile ilgili bir delir değildir bu, daha iyi bir ırkın oluşumu ile ilgili olarak yarattığı bir delirdir. Schreber baba oğlu üzerinde etki gösteriyor, baba olarak değil fakat sosyal alandaki sınırsız bir yatırımının libidinal öncüsü olarak. Delirle ilgili bir şeylerin geçmesini sağlamak için babanın burada olması artık babalık fonksiyonuyla ilgili bir şey değildir, bu kesin, fakat baba burada, aile alanı olmayan fakat politik ve tarihsel olan alana göre, bir iletim etkeni olarak hareket ediyor sadece, bir kez daha tarih adları, baba adı değil, yok.

Comtesse: sinekler sirkeyle yakalanmaz, makineyle de.

---

2 Hadımlık karmaşası. (Çev.)

3 Taşkınlık, esriklik, sayıklama. (Çev.)

Gilles Deleuze: Schreber babanın sisteminin dünya çapında bir gelişimi olmuştur (iyi tutum için kemerler). Büyük bir sosyal mekanizmaydı bu ve aynı zamanda sosyal mekanizmanın içine serpiştirilmiş küçük, çılgın sadiko-paranoyak mekanizmalarla doluydu. O halde, oğlun delirindeki şey babadır elbette ki, peki ama ne olarak işin içine giriyor? Belli bir sosyal formasyon tipinin libidinal yatırımındaki iletim etkeni olarak araya giriyor. Buna karşılık, psikanalizin dramı, libidoyu ve onunla birlikte bütün seksüaliteyi aile mekanizmasına bağlamaya dayanan sonsuz evcilleştirmedir ve bunları biçimlendirmemiz boşuna olurdu, hiçbir şeyi değiştirmeyecektir bu, şu dar çerçevede kalırdık biz: sembolik kastrasyon, ailevi biçimleme işlevi, ebeveyn karakterler ve bunun dışında kalan her şeyi ezmeye devam ederdik. Blanchot: "dışarıyla yeni bir ilişki türü" diyor, oysa –ki bu kritik bir noktadır– psikanaliz kendisinin ve dışarıyla kendisinin analiz edilmesi için gelen hastanın bütün ilişkilerini ortadan kaldırma eğilimindedir. Psikanaliz tek başına bizleri yeniden territoryalleştirdiğini iddia ediyor, territoryalite üzerinde ya da en vasatından, en bayağısından bir alan üzerinde, Oedipus territor-yalitesi, ya da en kötüsü, bir divan, bir sedir üzerinde. Burada psikanalizin ve kapitalizmin ilişkisini çok iyi görüyoruz: kapitalizmde flükslerin devamlı olarak deşifre edildikleri, territoryal özelliklerini yitirdikleri, yani kapitalizmin tıpkı para ürettiği gibi şizofren ürettiği doğruysa eğer, bütün kapitalist girişim yeniden yapay territoryaliteler icat etmekten ibarettir, insanları orada kayıt altında tutmak için, onları kapalı bir biçimde yeniden bağlamak için: herhangi bir şey icat ediyoruz: HLM [*kiralık konut*], ev ve ardından ailenin yeniden territoryalleştirilmesi geliyor, aile, sosyal hücredir bu her şeye rağmen, o zaman, safadamı ailede yeniden territoryal hale getireceğiz (topluluk psikiyatrisi): bütün territoryalitelerin su üstünde yüzdüğü yerde insanları yeniden territoryalleştiririz, yapay, kalıntısal, hayali yeniden territoryalleştirmeyle başlarız. Ve

psikanaliz –klasik psikanaliz– ailevi territoryalleştirmeler gerçekleştirir, özellikle de delirde efektif olarak var olan her şeyi, delirde agresif olan her şeyi havaya uçurarak, yani şöyle ki, delir bir politiko-sosyal yatırımlar sistemidir, herhangi bir türde değil ama: politiko-sosyal kararlara sarılan şey libidodur: Schreber annesiyle aşk yaparken hiç de hayal görmüyor, küçük bir Alsaslı kız gibi bir Fransız subayı tarafından kendisine tecavüz edilirken hayal görüyor: Oedipus'tan çok daha derin bir şeylere bağlı bu, yani libidonun sosyal oluşumları yatırıma dönüştürme şekli; öyle ki istek yoluyla iki tür sosyal yatırım olayını ayırt etmek gerekiyor:

- Ön-bilinçli türden olan, gerektiğinde sınıflarla geçen sosyal çıkar yatırımları,
- Ve bunun altında, bunlarla uyumlu olmak zorunda olmayan, bilinçsiz yatırımlar, libidinal istek yatırımları.

Geleneksel psikanaliz libidinal istek yatırımlarını aile üçgeni içerisine hapsetti ve yapısalcılık, Oedipus'un her taraftan ölüm çığlıkları attığı anda Oedipus'u kurtarmak için yapılan son girişimdir.

Şizo-analizin görevi, ebeveynlerin bilinçaltında sadece engelleyici etken olarak hareket ettiğini, bir istek flüksleri sisteminde, istek mekanizmaları flüksü sisteminde iletim etkeni olarak hareket ettiğini ve önemli olanın benim istek mekanizmalarımla olan bilinçsiz ilişkim olduğunu bulmaktır. Nedir benim istek mekanizmalarım ve bunlar üzerinden bu istek mekanizmalarının büyük sosyal mekanizmalarla olan bilinçsiz ilişkisi, ki bunlarla... ve bu durumda, psikanalizi bizi yeniden territoryalleştirme teşebbüsünde tutmanın hiçbir mantığı yok. Leclaire'in son kitabındaki örneği alalım: artık yürümeyen bir şeyler var: "psikanalizin tarihindeki en temel iş, gönderge olarak ebeveynlerin odasından analitik hücreye geçmeye dayanan bir merkez değiştirme olmuştur, "bir zaman oldu Oedipus'a

inandık, sonra cezp etme, baştan çıkarma gerçeğine, zaten fazla ileri gitmiyordu bu, çünkü bütün bilinçaltı evcilleştirilmişti, libidonun ana-baba-ben üzerindeki eziciliği... Psikanalizin bütün gelişimi şu yönde oldu: Düşün ve fantezinin gerçek *baştan çıkarmanın* yerine ve kastrasyonun Oedipus'un yerine geçmesi. Leclaire: "doğrusunu söylemek gerekirse, Oedipus konjonktürünün canlı özeğinin aile sahnesinden psikanaliz sahnesine geçmesi, aile kurumu düzeyinde nedenini psikanalitik olarak saptaya-bileceğimiz sosyolojik bir değişimle sıkı sıkıya ilişkilidir", sayfa 30. Aile yıpranmıştır; bilinçaltı karşı çıkar ve kendisini üçgene katmak için çalışmaz artık, neyse ki analist var arayı kapatmak için.

Aile artık tam-güçlü bir gerçeğin korunmasını ve gizli tutulmasını sağlamaz. Hele şükür! deriz kendi kendimize, nihayet aile-üstü bir gerçekle bir ilişki kurduk, ha! Hayır! diyor Leclaire, zira ailenin yerini alan şey ve de koruyucu haline gelen şey, tam-güçlü gerçeğin açınlayıcı gizleyicisi olan şey, analistin odasıdır.

Artık kendini ailende üçgenin bir parçası yapmıyorsun, oedipuslaştırmıyorsun, artık olmuyor, gelip divanın üstünde kendini üçgene sokuyorsun, oedipuslaştırıyorsun ve aslında, diye ekliyor Leclaire: "Eğer psikanalitik divan gerçekle yüzleştirmenin gerçekleştiği yer haline gelmişse"... Gerçekle yüzleşme, territoryalleştirme hareketinde –yeniden territoryalleştirme hareketinde– yersiz-yurtsuzlaştırma alanında gerçekleşmez, analistin divanı olan şu çürük yerde gerçekleşir. "Oedipusçu sahnenin kabinenin dışına gönderge yapmamasının ya da kastrasyonun analistin kabinesinin dışında bir göndergesinin olmamasının hiçbir önemi yok", psikanalizin kapitalizm gibi, isteğin deşifre edilmiş flüksleri karşısında, deşifrenin ve yersiz-yurtsuzlaştırmanın şizofrenik olgusu karşısında, kendisi için küçük bir aksiyomatik dizge yaratmayı seçtiği anlamına gelmektedir bu. Divan; bugünün Avrupa insanının en son yeri, onun küçük yeri.

Psikanalizin bu durumu, bütün referansları dışarıda bırakan, ne

olursa olsun dışarıyla bütün ilişkileri dışlayan aksiyomatik bir dizgeyi ortaya koyma eğilimindedir ve isteğin gerçek yatırım-larını anlamaya gelince felaketi andıran bir iç hareketi gibi görünmektedir. Aileyi gönderge olarak aldığımız anda, berbat bir hale gelmişti (son yer, buna değecek olan ve kendini kendisiyle haklı çıkaracak olan divan). Daha başından anlaşılmıştı bu, isteğin ikili boyutla olan bağını kestiğimiz andan itibaren isteğin libidinal ikili boyutu diyorum ve bunun bir taraftan sembolik ya da yapısal herhangi bir boyutta fonksiyonel istek mekaniz-malarına indirgenemez olan istek mekanizmalarıyla olan ilişkisi... ve şizo-analizin sorunuysa, bu istek mekanizmalarının nasıl çalıştığını öğrenmek ve onların birilerinin bilinçaltında işlemeye başladığı düzeye ulaşmaktır ki bu Oedipus'u, kastrasyonu, vs. havaya uçurmuş olmamızı gerektiriyor. Diğer taraftan, sosyo-politik-kozmik yatırımlarla ki burada psikanalizin aklamalarının çok az da olsa seksüellikten uzaklaştırıldığını söylemeye gerek bile yok, zira ben diyorum ki istek, temel cinsel formu altında, sadece cinsel yatırımlarında anlaşılabilir, ana-babaya değil de –ki bu ikincil bir şeydir– bir yönüyle arzu mekanizmalarına dayandığı ölçüde anlaşılabilir sadece –çünkü libido istekli mekanizmaların serbest enerjisidir– ve diğer taraftan bizim seksüel, homoseksüel ve heteroseksüel aşklarımız üzerinden anlaşılabilir. Yatırım haline gelen şey, tarihsel bir sosyal alanın boyutlarının kupürleridir her zaman. Ve elbette ki, baba ile anne bunda bir rol oynuyor, bunlar istek mekanizmalarının iletişim etkenleridirler, bir taraftan birbirleriyle ve diğer taraftan istek mekanizmaları büyük istek mekanizmalarıyla...

Şizo-analiz üç işlem yapmak demektir:

Yıkıcı bir iş: Oedipusçu ve kastrasyon yaratıcı yapıları havaya uçurmak [gerekir]; kastrasyonun, vs. olmadığı bir bilinçaltı alanına varmak için, çünkü arzu mekanizmaları bunu bilmezler.

Olumlu bir iş: Fonksiyonel olarak izleme ve analiz etme işi; yorum yapılacak bir şey yok. Bir mekanizmayı yorumlamayız, işleyişini ya da arızalarını kavramaya çalışırız, arızalarının nedenini; oedipusçu bir zincirdir bu, istek mekanizmalarının içinde arızalar çıkaran divanın psikanalitik zinciri.

Üçüncü görev: İstek mekanizmaları sadece sosyal mekanizma yatırımları yaptıkları sürece çalışırlar. Peki bu libidinal yatırım tipleri nelerdir, ön-bilinçli çıkar yatırımlarından farklı olanlar, şu cinsel yatırımlar sevdiğimiz bütün varlıklar üzerinden, bütün aşklarımız bir yersiz-yurtsuzlaştırma ve yeniden territoryalleştirme kompleksidir; sevdiğimiz şey melez bir şeydir daima, bir yersiz-yurtsuzlaştırma ve yeniden territoryalleştirme hareketidir, divanın zayıf ve isterik territoryalitesi değildir bu ve sevdiğimiz her varlık üzerinden yatırım yaptığımız şey sosyal bir alandır, o sosyal alanın boyutlarıdır ve ebeveynlerse sosyal alanda iletim etkenleridirler.

Jackson'ın mektubuna bakın; oğluna, aylaklığı bırak da iyi bir evlilik yap, para kazan, diyen zenci klasik bir anne. Buradaki klasik anne, anne olarak ve oedipusçu isteğin nesnesi olarak mı hareket ediyor, yoksa sosyal alanın belli bir tip libidinal yatırımını aktardığı kadarıyla mı hareket ediyor, yani iyi bir evlilik yapan tip, kendisiyle aşk yaptığı şey; bu, en dar ifadeyle, bilinçsiz olarak [bu tipin] karısı üzerinden olur, ekonomik, politik ve sosyal bir takım süreçlerle birlikte ki aşk daima libidonun kendisi aracılığıyla sevilen kişiden başka bir şeye ulaştığı şey olmuştur, yani, sosyo-tarihsel alanın bütün olarak bölgelere ayrılması... Ve finalde bizler daima tarih isimleriyle aşk yaparız.

Bir başka anne (Jackson'ın annesi) "tüfeğini al" diyen anne, bu ikisinin belli bir sosyo-tarihsel yatırım türünde iletim etkeni olarak davranmaları, birinden diğerine bu yatırım kutbunun hayli değişmesi kendiliğinden olur ve bir ihtimal olarak bunların faşist bir sınırda olan gerici yatırımlar olduğunu, bir diğer ihtimal olarak, bunun

libidinal devrimci bir yatırım olduğunu söyleyebilirdik. Bizim aşklarımız, yine ailevi yapıda olmayan fakat tarihsel-politik yapıda olan bu yatırımların kanalları ve yolları gibidirler ve şizo-analizin finaldeki sorunu sadece istek mekanizmalarının pozitif olarak incelenmesi değil, istek mekanizmalarının sosyal mekanizmaların yatırımlarını gerçekleştirme şeklinin pozitif olarak incelenmesidir, ister devrimci türden libido yatırımlar yaratarak olsun, ister gerici türden libidinal yatırımlar yaratarak olsun. Şizo-analizin alanı bu anda politika alanından ayrılır, şu anlamda ki, ön-bilinçli politik yatırımlar, kimi inceleme biçimleriyle belirlenebilir olan fakat diğer yatırım türü hakkında, yani tam olarak libidinal olan yatırımlar hakkında ya da İstek yatırımları hakkında bizlere henüz bir şey söyleyemeyen sınıf çıkarı yatırımlarıdırlar. Öyle ki ön-bilinçli devrimci türden bir yatırımın yerini faşist türden libidinal bir yatırım alabilir; delirin bir kutbundan delirin diğer kutbuna olan yer değiştirmelerin nasıl gerçekleştiğini, bir delirin temel olarak nasıl iki kutbu olduğunu açıklayan şey budur –Artaud'nun çok güzel bir şekilde söylediği gibi: "Her şeyin gizi "anarşist Heliogabaldir", çünkü bunlar iki kutupturlar– bu bir çelişki değildir sadece, temel insanlık çelişkisidir bu, yani faşist türden bilinçsiz yatırım kutbu ve devrimci türden bilinçsiz yatırım. Bir delirde beni büyüleyen şey, ana-babanın radikal yokluğudur, iletim etkenleri olmaları dışında, belli bir role sahip oldukları engelleme etkenleri olmaları dışında; fakat buna karşılık şizo-analizin görevi bir delirde faşist yatırımın ve devrimci yatırımın bilinçsiz yönlerini bulup çıkarmaktır, falan noktada kayıp gider bu ve falan noktada salınır, kararsız kalır, libidonun esas alanıyla ilgilidir bu.

Çok gerici, çok folklorik bir territoryalitede devrimci bir tohum ortaya çıkabilir (bunu hiç bilemeyiz), şizofrenik bir şeyler, delilik gibi bir şeyler, bir yersiz-yurtsuzlaştırma: Bask sorunu: faşizme çok şey verdi onlar, başka şartlarda olsa bu aynı azınlıklar ortaya çıkarılabilir, bu tesadüfen olur demiyorum, devrimci bir rol

oynayabilir bu azınlıklar. Son derece karmaşık, anlaşılmaz bir şeydir bu: politik analiz düzeyinde öyle değildir, bilinçaltının analizi düzeyinde öyledir: nasıl oluyor bu. (Mannoni: Mahkemenin Schreber ile ilgili kararı konusunda antipsikiyatri tamamıyla faşist bir delir). Eğer anti-psikiyatrinin bir anlamı varsa, eğer şizo-analizin bir anlamı varsa, bilinçaltının analizi düzeyindendir bu, deliri her zaman mevcut bulunan kutbundan, belli bir tür libidinal yatırım içeren faşist gerici kutbundan diğer kutba doğru fırlatmak söz konusudur, devrimci kutba doğru, ağır ve yavaş olsa da.

Richard: Neden sadece iki kutup?

Deleuze: Birçok kutup yaratabiliriz, ama temel olarak tabii ki iki büyük yatırım türü vardır, iki kutup vardır. Libidinal yatırımların referansı ana-babadır, bunlar territoryaliteler ve yersiz-yurtsuzlaştırmalardır, bilinçaltında bulmamız gereken şey budur, özellikle de bilinçaltındaki aşklar düzeyinde.

Doğallık düşü: Arı ırkın düşü, sarkaç hareketi ve diğer taraftan devrimci yersiz-yurtsuzlaştırma düşü.

Analistin divanında neler olup bittiğini sorarsanız, yine flükslerdir, anlaştık o halde, fakat burada ortaya koyduğum sorun şu olurdu: kapının altından geçen flüks türleri var, psikanalistlerin libidonun akışkanlığı dedikleri şey, kendisinin psikanalizin koduna yakalanmasına izin vermeyen çok sapkın bir libido, o halde evet, burada yersiz-yurtsuzlaştırma var, fakat psikanalist şöyle diyor: Kontr-endikasyon.

Lacan açısından psikanalizde benim canımı sıkan şey kastrasyon inancıdır. Aile bir iletim sistemidir, bir nesilden diğerine sosyal yatırımlardır, fakat ben bunun sosyal yatırımlar için zorunlu bir öğe olduğunu hiç sanmıyorum, çünkü her şekilde, kendi başlarına büyük

sosyal mekanizmaların libidinal sosyal yatırımlarını oluşturan istek mekanizmaları vardır. Eğer deli kendi istek mekanizmalarıyla yetinen ve sosyal yatırımlara girişmeyen kişidir derseniz, ben size uymam: her delilikte, tarihsel, politik ve sosyal alanın özgün bir türde yoğun bir yatırımını görüyorum ben, hatta donuklaştırılmış kişilerde bile. Çocuk için olduğu kadar yetişkin için de aynı derecede geçerlidir bu, daha küçük çocukluktan itibarendir ki istek mekanizmaları sosyal alana girerler. Kendi içinde, bütün territoryaliteler yersiz-yurtsuzlaştırma hareketine oranla birbirlerine eşdeğerdirler, ama territoryalitelerin, tiplerinin ve fonksiyonlarının bir tür şizo-analizi vardır ve fonksiyondan ben şunu anlıyorum: Eğer arzu mekanizmaları büyük yersiz-yurtsuzlaştırma tarafında iseler, yani territoryalitelerin ötesinde arzunun yolunda iseler, eğer istemek kendini territoryallikten arındırmaksa, diyebiliriz ki her territoryalite tipinin şu veya bu türden bir mekanizmal göstergeyi kaldırma yeteneği vardır: Mekanizmal gösterge bir territor-yalitede o territoryalitenin bir yersiz-yurtsuzlaştırma yönünde gitmesini sağlama yeteneği olan şeydir. O zaman düş örneğini alıyorum, mekanizmaların rolünü açıklamaya çalışmam açısından çok önemlidir bu, psikanalizin bakış açısından farklıdır: Bir uçak geçtiğinde ya da bir dikiş makinesi... –düş bir tür küçük hayali territoryalitedir, uyku ya da kabus yersiz-yurtsuzlaştırmadır– yersiz-yurtsuzlaştırmaların ve yeniden territoryalleştir-melerin sadece birbirlerine göre varolduklarını söyleye-biliriz, fakat siz, şu veya bu territoryalite üzerindeki göstergelerden muhtemel bir yersiz-yurtsuzlaşma gücü bulabilirsiniz, yani o gücün desteklediği kaçan flüksleri –kaçmak ve kaçarken de kaçırmak– başkalarını değil de sistemden bir şeyleri, bir parça.

Bir territoryalitedeki mekanizmal gösterge, o territor-yalitede flükslerin kaçmasını sağlarken o territoryaliteden kaçma gücünü ölçen şeydir, bu açıdan bütün territor-yaliteler eşdeğer değildirler. Yapay territoryaliteler vardır, ne denli kaçarsa ve kaçarken ne denli

kaçırabilirse o denli territoryallikten sıyrılır bu.

Aşklarımız, bize oranla bizleri yersiz-yurtsuzlaştıran ya da yeniden terriyoryalleştiren bir territoryalite üzerine kuruludurlar daima. Bu açıdan, yanlış anlaşılmalar var ve şizo-analizin sorununu teşkil eden bütün bir yatırım oyunu da şundan ibarettir: Gönderge olarak aileyi almak yerine, yersiz-yurtsuzlaştırma ve yeniden territoryalleştirme hareketleri gönderge olarak alınıyor.

Zehren: Demek istediğim, kod ifadesini ilkel denen topluluklar için kullandın sen, oysaki ben bunları kod terimleriyle düşünmenin mümkün olmadığını düşünüyorum, çünkü önemli bir hedef var, değiş-tokuş gerektiriyor bu, çünkü değiş-tokuş edilmesi zorunlu olan bir borç var. Onların toplumundan bizim topluma geçen şey borcun kaybolmasıdır, o yüzden şizofrenin kapitalizmin negatifi olduğunu ve kapitalizmin de ilkel toplulukların negatifi olduğunu söylediğinde sen, çok iyi görülüyor ki kaybolan şey kastrasyondur. Bu temel hedefle, kapitalizmin kastrasyonun üstünü çizerek yaptığı şeye geliyorsun. Kapitalizmde dışarıda kalan şey başlangıçtaki bu hedeftir ve Marx'ın yapmaya çalıştığı şey, borç kavramını yeniden içine sokmaktır. Bana gerici bir yatırım kutbu ve devrimci bir kutup önerdiğinde, ben diyorum ki, "devrimci" ve "gerici" kavramlarını, senin demek istediğin şeyi kabul etmeye izin vermeyen bir alanda ortaya konulmuş oldukları gibi alıyorsun sen zaten.

Kupürü kullanıyorsun, Oedipus'un ve kastrasyonun geride kaldığını kabul etmek istiyorum elbette, ama kapitalizm...

DÜALİZM, MONİZM VE ÇOKLULUKLAR

Arzu-haz-zevk

Foucault, aynı anda olmasa bile birçok alanı ilgilendiren önermeler üzerine çok derin şeyler söylüyor *"Arkeoloji"*de. Oldukça kapalı olan iki örnek alıyorum: belirli bir zaman, yeni bir türde önermelerin ortaya çıktığı bir Yunan kenti ve yeni bir türdeki bu önermeler belirlenebilir geçici ilişkiler içerisinde ortaya çıkıyorlar, birçok alanda. Aşkla, evlilikle ya da savaşla ilgili önermeler olabilir bunlar ve bu önermelerin arasında bir tür yakınlık, bir tür ortaklık olduğu hissediliyor. Görüyoruz ki düşünürler, belli bir yakınlık görüntüsüne sahip olan önermelerin değişik alanlarda nasıl ortaya çıktığı konusunda bir açıklama getirmeye çalışıyorlar. Örneğin Yunanistan'da, "hoplitik" denilen reform döneminde, savaş ve strateji konusunda ve aynı zamanda evlilik ve politika konusunda ortaya çıkan yeni önermeler var. Bütün bunlar alakasız değildir diyoruz kendi kendimize. Bir benzerlik sisteminin örneğin ya da bir türdeşlik sisteminin olduğunu ve belki de bütün bu önermelerin ortak bir yapıya gönderme yaptığını söyleyecek olan insanlar çıkacaktır hemen. Yapısalcılar diyeceğiz bunlara... Bu önerme üretimlerinin diğerlerine göre belirleyici olan belli bir alana bağlı olduklarını söyleyecektir başkaları da ve bunlara da, örneğin,

Marksist diyeceğiz.

Başka bir şey aramak yerinde olur belki de.
Birçok şey öğrenebileceğimiz bir kitap var, "Yaşam...

Bana öyle geliyor ki Leroi-Gourhan'da işe yarayabilecek bazı şeyler var, bunun nasıl işlediğini görmek gerekir. Bu mekanik nokta bir tür yersiz yurtsuzlaştırma (déterritorialisation) hızı gösterecektir. Nitelikli mekanizmalar halinde, savaş mekaniz-maları, aşk mekanizmaları veya evlilik mekanizmaları halinde yeniden yerli yurtlulaştırmaların (reterritorialisation) gerçekleştiği bir göstergeler sistemi vardır.

Rejik: Ağ halinde bir araya gelenler senin dizilerin mi?

Gilles Deleuze: Ah hayır, bu başka bir şey, sizin de gördüğünüz gibi, bizim temel hipotezimiz bu değil, şöyle ki: bu problemde önermeler nereden geliyor, üretimi neye bağlamak lazım? Gizli cevap, yanıtlamaktan ibarettir: bireysel önerme yoktur, ve psy... birçok tuzağı arasında...

Cogito yöntemi şöyleydi hatırlarsanız: "düşünüyorum o halde varım" diyebilirim, "yürüyorum o halde varım" diyemem. Descartes, çok nadir olan gülünç metinlerindeki itirazlara verdiği cevaplarda açıklıyor düşüncesini bunun üzerine, bu itirazlarda kendisine şöyle karşı çıkılıyor: "neden 'yürüyorum çünkü varım' demiyorsunuz", o da yapamam diyor. Ve bu da, "yürüyorum" önermenin öznesidir, oysaki "düşünüyorum" anlatımın öznesidir demeye varıyor yine. O halde, yürümüyorumdur belki ama emin olduğum bir şey var, o da yürüdüğümü düşünmemdir. Bir diğer ifadeyle: özne burada da önerme tarafından bir anlatım öznesi halinde ve bir önerme öznesi halinde bölünmeksizin bir önerme

yaratamaz. Öznenin bütün bir metafiziğini psikanalize sokuyor bu...

Soru: Ama Descartes'te başkalık, başkasılık yok.

Gilles Deleuze: Ne gerekiyor size? Düalizm! Düşünce düzeyinde ve düşünülen nesne düzeyinde bir düalizm vardır. Ruh ve beden düzeyinde bir düalizm vardır, istediğiniz kadar düalizm var. Ve eğer bütün Dekartçı düalizmlerin kaynağının ne olduğu sorulursa, öznedeki bu iç bölünmededir kaynağı, önermenin sonuca varmaya izin vermeyen özneleri arasında ve de şüpheden uzak olan bir anlatım öznesi: "düşünüyorum".

Dekartçı düalizmlerin bütün bir serisinde, ruh-beden, düşünce-uzam, önerme-anlatım serilerinde, dikkate alınacak tek şey ve tek sorun, bunun son görünüm olmadığıdır, önerme özneleri ve anlatım özneleri düalitesi, bir kez daha...

Yeniden alıyorum, Descartes bir metninde şöyle diyor: elbette ki olabilir, oldukça mümkün –bir likorn[1] görüyorum, ya da bir likornu düşünüyorum– likornun olmaması oldukça mümkün, önermenin, "bir likorn görüyorum" tümcesinin yanlış olması oldukça muhtemel, fakat buna karşılık, bir likorn gördüğümü düşündüğüm doğrudur, bu noktada bir tür anlatım öznesi ortaya çıkıyor ve buradan da muhtemel bütün önerme özneleri. Buradan size şunu söyleyecektir: "yürüyorum o halde varım" diyemem, çünkü bir önerme öznesinin bir tür anlatıma ya da...

Oysa Descartes'teki bütün düalizmler, tutku ve eylem dahi, önermeleri bir anlatım öznesine bağlamaya dayanan cogito işlemine sıkı sıkıya bağlıdırlar ki bu hemen ardından özneyi ikiye bölecektir: önerme öznesi, anlatım öznesi ve bu da örneğin Dekartçı düzeyde finalde ruhun ve bedenin birliğine gönderme yapan önerme öznesi

[1] At vücutlu, geyik başlı ve alnının ortasında tek boyulu olarak düşünülen bir masal hayvanı. Tek boynuz. (Çev.)

biçiminde ve düşünen töze gönderme yapan anlatım öznesi biçiminde olacaktır. Belli bir biçimde psikanalizin Dekartçılığın son mirasçısı olduğunu söylediğimde, bunun nedeni, cogito'ya bakıldığında bile, bunun ne derecede Oedipusçu bir araç olduğunun, yüceltilmiş bir Oedipusçu araç olduğunun çok merak uyandırıcı olmasıdır.

Bir tek düşünce biçimi vardır sadece, aynı şeydir bu: monist ya da plüralist biçimde düşünebiliriz sadece. Karşıt olan tek şey, her ikisidir. Monizm ya da plüralizm aynı şeydir, çünkü bana öyle geliyor ki belli bir biçimde her karşıtlık, hatta tek ile çoklu olan arasındaki bütün karşıtlık olasılıkları... Şöyle ki, düalizmin kaynağı; doğrulanabilir olan bir şey arasındaki karşıtlıktır kesinlikle...

Tek ile çoklu arasındaki karşıtlığı ortadan kaldırmaya gelince, son olarak bunu gördük, tek olan ile çoklu olanın ada yer vermek için sıfat olmaktan çıktıkları andan itibaren başlar bu ortadan kalkma: çokluklar vardır sadece. Yani çokluklar adı tek olanın, çoklu olanın ve onların... yerini aldığında... ve o zaman, tek olan ile çoklu olan bütün anlamını yitirir tamamen, anlatım öznesi ve önerme öznesi ile aynı anda. Çokluklar vardır, bu da bir çokluluklar teorisi ve pratiği içerir açık bir biçimde. Burada, ... alanını terk ettiğimiz yerde...

Arzunun ilk lânetlenişi, bir Hıristiyan laneti gibi ağır gelen, isteğe yüklenen ve Yunanlara kadar uzanan ilk lânet şudur: arzu yoktur. İkinci lânet ise: arzu haz ile tatmin edilecektir, ya da zevk ile açıklanabilir bir ilişki içinde olacaktır. Elbette ki, bunun aynı şey olmadığı söylenecektir. Tuhaf bir ARZU-HAZ-ZEVK devresi var yine de. Ve bütün bunlar, bir kez daha, arzuyu lânetlemenin ve ortadan kaldırmanın, tasfiye etmenin bir biçimidir.

Haz düşüncesi eski, kokuşmuş bir düşüncedir tamamıyla Freud'un metinlerine bakmak yeterli, arzu-haz düzeyinde, arzunun her şeyden önce istenmeyen bir gerilim olduğunu söylemeye varıyor bu yine. Bir ya da iki metinde Freud şöyle diyor...

Eğer çemberin üçüncü parçasını da eklersek: arzu-eksiklik,

aşkınlığa doğru yönelmiş olan arzuyla ilgilidir bütün bunlar hep. Aslında, eğer arzuda bir şeyler eksikse de, arzu kendisinde eksik olan şey tarafından hedeflenen yönelmişlik gibidir, belli bir aşkınlığa göre tanımlanır arzu, nasıl kendi ünitesi olmayan ve kendisinin deşarj olmasını sağlayan boşalma ya da haz olan bir üniteye göre ölçülüyorsa öyle [tanımlanır]. Ve, şimdilik elimizde sadece iki parçası olan bu çemberi kapatmak için kesinlikle, zevk ve haz arasında bir ayrım yaratmaya dayanan tema çok faydalıdır. Her şeyi çalıştıracak olan budur. Lacan için çok önemli olan bir farkı düşünüyorum özellikle, ama ben bu farkı tanımıyorum, zevk ve... arasındaki ayrım...

İnanılmaz bir şey, haz verme kapasitesi olan önerme öznesinin ve belli bir zevke değer olan anlatım öznesinin düalitesini buluyoruz yeniden. Yalnız, anlatımın öznesi finalde asıl gösteren [signifiant] olduğu için önermenin öznesi hiçbir zaman anlatım öznesinin seviyesine kadar yükselmediğinden, zevkin imkânsız olması doğaldır. Bu demektir ki zevk, Barthes'ın açıklamakta olduğu gibi, ölümle temel bir ilişki halindedir, öyle ki çemberimizi kapatabiliriz artık: arzu-eksiklik, arzu-haz ya da orgazm, arzu-zevk.

Neyse ki daha açık olan bir metinde daha sonra Barthes şunu demeye kadar varıyor:

Eski Çin'deki cinsel yaşantı hakkındaki şu kitabı düşünüyorum da, tuhaf bir hikâye anlatıyor bize, sonuçta hepimiz birer Çinliyiz.

Farklı olan şey, arzunun tamamıyla farklı bir şekilde yaşanma biçimidir: hiçbir aşkınlığa bağlanmıyor, hiçbir eksikliğe bağlanmıyor, hiçbir hazla ölçülmüyor ve hiçbir zevk bunu aşamıyor, imkânsızlık miti gibi. Arzu saf bir süreç olarak ortaya konulmuştur. Somut olarak, bu hiç de orgazm değildir demektir bu; onların sorunu batılıların sorunu gibi değil, batının sorunu şu: cinselliği cinsel organlılıktan nasıl ayırmalı, onların sorunu ise: nasıl ayırmalı...

Arzunun bütün bir tarihi –bir kez daha, Reich aynı şekilde geriliyor– bu...

İşte bu anlamda ben diyorum ki düşünmek ister istemez monist olmaktır, düşüncenin ve sürecin özdeşliği anlayışında bile, aynı şekilde sürecin ve arzunun özdeşliği anlayışında da: kendi içkinlik alanını meydana getiren şey olarak arzu, yani onu dolduran çoklukları meydana getiren şey olarak. Ama bütün bunlar çok anlaşılmaz kalıyor belki de, monist bir alan çokluklarının bulunduğu bir alandır ister istemez.

Kyril Rejik: Evet, ama bunu çok tehlikeli buluyorum ben çünkü monizm tamamen başka bir şey gibi düşünülüyor, ... düalizmden doğan bir diyalektiğin sonucu gibi... Örneğin Hegel.

Gilles Deleuze: Ama bu sahte bir monizm.

Sadece çokluklar adını korumak için tek ve çoklu sıfatlarının kullanımından kaçınmaya dayanan şu sihirli işlem. Bu...

Ve elbette ki, eğer sıfat olarak tek'in ve çoklu'nun kullanımının yerine çokluklar adını koyarsak şu şekilde: tek olan hiçbir şey yoktur, çoklu olan hiçbir şey yoktur, her şey *çokluklardır*. Bu anda, monizm ile plüralizmin tam bir özdeşliğini görüyoruz bu...

Kyril: Az önce düalizmden Oedipusun bir sonucu gibi bahsettin. Diğer taraftan Oedipusu kitlesel şeyler, sürü şeyleri ya da paranoya veya şizofreni şeyleri arasında bir ara mekanizma gibi düşündüğünden, bu düalizmden bir şey üretiyorsun demek ki, süreçlerin işleyişi düzeyinde sana özgü olan bir düalizmden çıkarak. İki ya da üç yıldan beridir bizlere anlattığın şey bu.

Gilles Deleuze: İki üç yıldır bitti bu, bitti. Bugün buraya hiçbir düalizmi sokmuyorum ben. Geri kalan her şeyi unutuyoruz.

Bu ikinci nokta, en aldatıcı, en ikiyüzlü boyun eğmedir bu, peki

ama neden? Çünkü şöyle ki, öznenin bölünmesi/farklılaşması hikâyesi şundan ibarettir her zaman: emreden sensin, sahibi olmadığınız gibi öznesi de olmadığınız bir düzene boyun eğdiğiniz ölçüde emri kabul edersiniz. Demokrasinin şu meşhur düzenidir bu. Özne olarak yasa koyucusunuzdur siz; bu doktrini, bu doktrinin formalizmini en ileri götüren kişinin cogito açısından Descartes'in mirasçısı olması tesadüfî değildir, yani: Kant'tır bu ve boyun eğme...

Kyril: Ve şu küçük farkla ki seksoloji kitapları tamamıyla fallokrattırlar ve Çin politikası tamamıyla emperyal bir politikadır.

Gilles Deleuze: Tabii, ama bu bir detay, çünkü batı ile doğu arasındaki farkı yaratan şey bu değildir. Batı için de aynı şeyi söyleyeceksin, eğer farkı ararsak, burada değildir bu kuşkusuz; fallokrat ve emperyal olsun, tamam, ama bu...

Önermeler teorisi ile arzu kavramı arasındaki bu ilişki açık bir ilişki midir?

Arada kesinti var...

Lacan'da haz ile zevk arasındaki farkı kimse söyleyemez.
Dışardan müdahale: Arzu zevk ile açıklanabilir bir ilişki halindedir.

Gilles Deleuze: Zevkin haz olmadığını söylemenin nasıl aynı şeye bağlı olduğunu çok iyi görüyoruz, bir tür sistemin parçasıdır bu, basitleştirmek için yuvarlak bir arzu kavramı –temelde her zaman farkın postulatının bulunduğu arzu– olarak sunacağım bir sistem –batı felsefesinin daima şundan ibaret olduğu da doğrudur: eğer arzu var ise– bu...

- arzuladığın her seferde kaçıracaksın
- sadece deşarjlar bekleyeceksin
- imkânsız zevkin peşinden gideceksin.

O halde arzu tamamıyla tuzaklarla doludur, bir çember içine alınmıştır. Peki, o zaman önermeler problemi hangi noktada aynı şey olarak kalıyor? Kart[ezyen] cogito düzeyinde aynı şeydir bu...

Arzu-eksiklik öznenin, kupürün, çizginin ayrılması düzeyinde bulunuyor. Arzu-haz sistemi önermenin öznesi düzeyinde bulunuyor. Ve arzu-zevk sistemi ise anlatım öznesinin başarısı düzeyinde bulunuyor, çemberin mistikleştirilmesiyle, aldatıcı hale getirilmesiyle birlikte yine: itaat ettikçe emredeceksin, gerçek anlatım öznesi olmaya yaklaştıkça, seni önermenin öznesi olarak anlatım öznesinden ayıran çizgiye uygun hale geleceksin, arzuya kastrasyonla ulaşıyorsun yani.

Arzuya kastrasyonla ulaşıyorsun, demek, ya da: önerme üretimine öznenin farklılaşmasıyla, ayrılmasıyla ulaşıyorsun, demek, aynı şey.

Rejik: Descartes'in Tanrısı ve Lacan'ın göstereni ile birlikte bunu daha ileriye götürmek gibi bir isteğin yok mu?

Gilles Deleuze: Pek o kadar istemiyorum, ama isterim tabii ki, of! of! of!

Sorun şu hale geliyor, tek önerme arzudur dediğimizi farz edersek. Her arzu bir önermedir, bütün önermeler arzudurlar. Eğer bu gerçekten böyle ise, açıklanması gereken şey görünümün sistemidir, o halde Nietzsche tamamen haklıdır doğal olarak, Hıristiyan Plâtoncu bir sistemdir bu gerçekten de ve eğer bu sonunda psikanalize varıyorsa, tesadüfî değildir bu, çünkü psikanaliz bize: gel, uzan şöyle, kendi adına konuşma fırsatına sahip olacaksın sonunda, diyen şeydir ve aynı zamanda bir önerme üretiminin

muhtemel bütün koşullarını önceden geri çeken şeydir, kesinlikle.... bağladığı için...

Richard III: Bana öyle geliyor ki Lacan'da metonimi formu altında yeniden ele alınan arzu-deşarj, arzudan uzak değildir –fakat bu bir önsezi sadece– ve nihayetinde, yer değiştiren ve asla ulaşamadığımız arzunun bütün bir hikâyesi, zihnin fenomonolojisinin izlediği yoldur özetle. Uzak bir ihtimal olarak, mutlak bilgi olacak olan şu zevkle birlikte tam olarak.

Gilles Deleuze: Nasıl istersen, ama Hegel'i ayrı bir yere koymanın hiçbir mantığı yok, çünkü arzunun eksik olarak tanımlandığı çok sayıdaki durumdan biridir bu, ama efendi ve köle ile ilgili sayfalardan önceki sayfalarda, her şey...

Richard III: İlginç olan şu ki, eğer arzuyu yeniden Başkası'nın alanına ve gösterenin kaynağına bağlarsan, errinerungu izlemiş olursun gerçekten de...

Gilles Deleuze: Evet, tabii ki, Lacan'ın Hegel'den vazgeçmesi tesadüf değildir; Hegelci metinlerini yırtıp atmıştır.

Sorun şu ki, bu görünümün oluşumunu açıklamak gerekecektir, önermelerin hangi koşullarda, önerme üreticisi olarak o andan itibaren zorunlu bir biçimde önermenin öznesi ve anlatımın öznesi halinde ayrılacak olan bir özne tarafından üretilmiş gibi göründüklerini açıklamak gerekecektir. Ve özellikle de, kırma [rabattement] olarak neye olanak verir bu? Zaten yaptığımız şeyler bunlar, muhtemel iki kırma şekliniz var: ya anlatımın öznesi ayırma her şekilde... yarar...

Her türlü açıklamanın formülü daha da kapalı hale getirmesinden kokuyorum. Paranoyak olan, ağ için ya da işaretin işarete gönderge

yaptığı gibi bir ağlar sistemi için işaret görevi görebilen her türlü şey içerisinde ortaya çıkandır. İşaret artık ne bir alana, ne bir cisme ne de bir şeye gönderge yapıyor, bir ağlar sistemi içerisinde işarete gönderge yapıyor ve o andan itibaren ve de aynı anda, *est subsumé sous un signifiant* ve başka bir gösteren için... özneyi... temsil eden bu gösterendir...

Bu görünüm üretimini açıklamak gerekecektir. Görünüm şundan ibarettir, bir kez daha: önermeler bu şekilde ayrılmış/farklılaşmış olan bir özne tarafından üretilirler. Bu şey nasıl meydana geldi? Ve bu nasıl BEN diyebilmeli sorunu mudur? Nasıl BEN deme cesaretini göstermeli? "Ben" der demez, kendimi aynı anda hem önermenin öznesi hem de anlatımın öznesi olarak konumlandırıyorum. Ve bu ayrım var olduğu her seferinde, berbat şeyler oluyor; örneğin şunu demek istiyorum: "adam olarak ben"; bütün sosyal fonksiyonlar bunun üzerine inşa edilirler, bütün baskı fonksiyonları bu ayrım üzerine inşa edilirler: adam olarak ben, sizi anlıyorum, fakat baba olarak, bir şeyler yapmalıyım!

Geçen hafta şunu söylüyorduk: bireysel önerme yoktur, hiçbir önerme bir birey tarafından üretilemez. Hipotezimiz şöyleydi: önermeleri üreten şey mekanizmal düzenlemelerdir, ya da kolektif anlatım etkenleri, bu da aynı şeye denk düşüyor, kolektiflerin topluluklar anlamına gelmediğini fakat... anlamına geldiğini görmek koşuluyla...

Bunun nasıl olduğunu bulmak gerekiyor. Sorunu pratik olarak ortaya koymak gerekiyor! Bir karşıtlıklar serisi ortaya koymak gerekiyor, bir tablo yapmak gerekiyor: nasıl...

Çokluk düzenlemelerinin karşısına, bir başka dizide, anlatım öznesi teması çıkıyor, düalizmlerin kaynağı olarak ayrılmış öznenin teması. Anti-oedipusçu aygıtın karşısına oedipusçu aygıt çıkıyor, ya da insanlık dışı olmanın, hayvanlaşmanın karşısına insanlaşma çıkıyor diğer dizide. Monizm-plüralizmin karşısına önermenin gerçek dışı kavramından doğan düaliteler çıkıyor. Arzu ya da

düşüce-sürecin karşısına arzu-eksiklik-haz-zevk kavramı çıkıyor; tıpkı son olarak gördüğümüz işaretin iki farklı statüsünün birbirine karşı gelişi gibi, yani kendisini gösterene bağlayan bir ağ içerisinde toplanan işaret ve bunun tersine kendi hesabına çalışmaya başlayan, gösterenin ipoteğinden kendisini kurtaran ve bir edatla ya da bir edatlar sistemiyle bileşime geçen işaret.

Neden başka değil de daha çok bu tarz yeğinlikler var? Kertenkeleye dönüşecek daha sonra; sonra gelişecek, karga olacak. Karga gibi yapmak, yüzünden başlayarak karganın ayaklarını, kanatlarını canlandırmaktan ibarettir gerçekten de, kargalarla dolmaktır. Köpek gibi yapmak değildir bu, köpeklerle dolmaktır. Yani bu yeğinliklerden geçmek. Köpek gibi yapmak için, hav hav hav demek yetmez, başka deneylemelerden geçmek gerekir. Totemizm sorununda her şeyi değiştiriyor bu.

Yapısalcılar totemizmden bahsettiklerinde, kısır ve yavan oluyorlar yine de; totemizmin kocakarı ilacı hikâyeleriyle bazı ilişkileri olmuştur daima, hepsi bu değil ama zira deneylemenin devam ettiği ikinci kitapta...

Suyu görmekten ibarettir bu her şeyden önce ve Carlos da, bütün bir evreler serisi boyunca, değişen, katılaşan, hareket-sizleşen ve özellikle de ayrışan suyu görür. Sonunda su moleküllerine ayrılır ve Carlos, yapı taşları olan kabarcıklarından başlayarak suyu kavramaya başlar; fakat suyu, yapısal moleküler kabarcıklarından başlayarak ancak... deneyleme ile üretilen şeyle bağıntılı olarak görebilir ve kavrayabilir.

(bandın sonu)

DELEUZE, VINCENNES 7/2/72

Kod/Aksiyomayik,
Borç rejimi,
Kapitalist içkinlik,
Aksiyomatikte gizlilik,
Hıristiyanlık üzerinde markaj - birleşme ve zincirlenme.

Kapitalist mekanizmanın kendini birbirine fazlasıyla bağlı olan ve mekanizmanın içerisinde bir arada bulunan üç görünümle belirlenen bir içkinlik sistemi gibi nasıl sunabildiğini bulmaya çalıştık.

1 – Deşifre edilmiş ve yersiz yurtsuzlaştırılmış flüksler arasındaki kompleks bir diferansiyel ilişkiler sistemi. Bu diferansiyel ilişkiler sistemi bir kodun yerine bir diğerini koymaz, yok olan territoryalitelerin yerine başka territoryaliteler koymaz.

Kapitalist içkinliğin ilk görünümü, deşifre edilmiş ve yersiz yurtsuzlaştırılmış flüksler arasında diferansiyel ilişkiler kurmaya dayanan bu hesaplanabilir aksiyomatik türüdür.

2 – Bu şekilde deşifre edilmiş flükslerin, bu şekilde yersiz-yurtsuzlaştırılan flükslerin tam anlamıyla şizofrenik dışsal bir sınırı olduğu doğru ise de, yani şiz [schize] olan dışsal bir sınır, buna karşın, diferansiyel ilişkiler bu sınıra karşı çıkarlar, geri iterler ve yerine daima daha geniş bir ölçekte yeniden üretilmiş olan bir iç sınırlar bütünü koyarlar. Kapitalist içkinliğin ikinci görünümü, sermayeye içkin olan sınırların daima daha büyük bir ölçekte yeniden üretimidir.

3 – Anti-üretim böyle bir sistemde olduğu gibi üretim aygıtı içerisine genel olarak girdiğinde, hiçbir üretici aktivite, içinde anti-üretime olan aidiyeti kendini göstermeden ortaya konamaz.

İmparatorluk biçimindeki eski bürokrasiler ile üretici aktivitelerin içerisine her yerde anti-üretim aygıtını koyma fonksiyonunu üstlenen modern bürokrasileri ayırt etmemize olanak veren şey işte bu noktadır.

İçkin mekanizma olarak kapitalist içkinliğin bu üç görünümünü kabul edersek, bir aksiyomatiğin bir kodlamadan nerede ayrıldığını söylemenin tam zamanıdır. Kapitalizm kod onarmaz, onunla birlikte, kodları sadece ikincil olarak restore eden bir deşifre edilmiş flüksler aksiyomatiği ortaya çıkar.

Aksiyomatik ile kod arasında beş fark ileri süreceğim, bir kere aksiyomatiğin modeli dendiğinde onu bilimde aramamak gerekir ki aksiyomatik bilimin belli bir durumunu, belli bir biçimini getirir beraberinde.

Bilimsel aksiyomatiklerin bir tür uzantısı olarak anlaşılması gereken sosyal aksiyomatik, tersine, bilimsel aksiyomatiklerdir ya da bir rejim içerisinde ve bir sosyal oluşum içerisinde aksiyomatik bir biçim alan bilimdir ki bu sosyal oluşum kendi hesabına kodların yerine sosyal, hesaplanabilir ve özgün bir aksiyomatik koymuştur; öyle ki, bilimsel aksiyomatik, yapısı itibariyle, yeni bir sosyal tescil

türünün bir ifadesidir bilimsel alanda.

1 - Birinci fark: Kod rejimlerinde olup biten nedir: bir kod hiçbir zaman homojen değildir, kod parçalardan meydana gelmiştir, yavaş yavaş birbirine eklenen ve yavaş yavaş sosyal bir alanı parçalara bölen parçalardan meydana gelmiştir. En küçük bir dilsel homojenliği bile düşünmemek gerekir burada: bir kod her türden işaretleri alır ve harekete geçirir, bu işaretlerin karışımı gereklidir ve bir koda özgü olan bu çoklukta, çok farklı öğelerin birleşmesi ile sosyal alanın parçalara bölünüşü meydana gelir. Oysaki bütün kodlarda, her kodun kolektif organ kullanımları içermesine bağlı olan gizli bölgeler vardır. Kolektivite demek istiyorum, organlarla sarılmış grup demek istiyorum. Fazlasıyla can sıkıcı ve oldukça kötü olan kitabında PARAIN'in gösterdiği şey budur: "Beyazlar çok fazla düşünüyorlar", PARAIN çok iyi gösteriyor ki, ilkel denen topluluklarda kastrasyon var ise eğer, dostlarla, ahbaplarla ortaya çıkar bu ve buradan, kolektif olarak kullanılan bir organdan başlayarak, organların kolektif kullanımı çıkar, bunun kodların temel bir parçası olduğuna inanıyorum, mitolojide Levi-Strauss kolektif organ kullanımlarını ve yasaklamaları çok iyi gösteriyor, şöyle ki: sen, senin böyle durumlarda ve bu koşullarda böyle organlardan yararlanmaya hakkın yok, bu bir koruma, karşı koyma ya da genel olarak bir yasaklama içermiyor hiç de, fakat bir kod açısından pozitif olan bir şeyler içeriyor, yani kolektif kullanım açısından: bütün organlar kodlanmıştır ya da aşırı-kodlanmıştır: falan koşullarda gözlerini kullanmayacaksın, şunu görmeyeceksin, burnunu kullanmayacaksın, ya da tersine bir eğitim sisteminin ardından kabul ediliyorsun ve bu eğitim de bedenin damgalanmasıdır ve yer değiştirme olayları meydana gelir; fakat bir maske kolektif bir organ kullanımının bir figürasyonu olarak anlaşılamaz; bir maskede benim için ilginç olan şey, taşıyıcının organları ile maske üzerinde betimlenen organlar arasındaki yer

değiştirmedir, mesela, taşıyıcının göz deliklerinden değil de başka bir delikten gördüğü bu maskeler: bu ne anlama geliyor? Özel organlar ile kolektif kullanım gereği başka bir güce vardırılan organlar arasındaki farktır bu.

Bütün bunlar ve bu kolektif organ kullanımı rejimi zorunlu olarak sır bölgeleri içerir, yani şöyle ki: sen, falan koşullarda kolektif olarak kullanılan organı kullanacak durumda değilsin ve şu veya bu koşullarda organı kullanma kapasitemizin olduğu duruma geçebilmek için bir giriş sistemi gerekir, bütün beden markajlarının şu veya bu şekilde kolektif kullanımlar meydana getirdiğini hatırlatmak gerekir. O halde bütün kodlar temel bir rolü olan sır bölgeleri içerir... tam olarak diyebiliriz ki sır her yerde ayrıksın noktalarda, kod özgünlüklerinde ağır basar ve bu kod özgünlükleri, bana öyle geliyor ki, kolektif kullanımlarıyla belirlenen organlara temel olarak bağlıdırlar. Belli bir şekilde, kabul edilemeyecek hiçbir şey yoktur, sır gizli toplumun sırrı olabilir ya da tam anlamıyla çelişkisiz olarak kabul edilemeyen veya sistemin parçalanışına neden olmaksızın kabul edilemeyen başka bir şey olabilir, saklama, gizleme diye bir şey yoktur. En kötü suçlar... gizli kodlardan geçse de gizleme diye bir şey yoktur, çünkü GİZLEME alanı tamamıyla bambaşka bir şeydir. Sır kategorisi ile nesnel gizleme kategorisini karşı karşıya koymak gerekirdi, demek istediğim, kapitalist bir sistemde bu çok farklıdır, şöyle deniyor bize: şunu bilme hakkın yoktur ya da şuna katılma hakkın yoktur, çünkü böyle bir bilgiyle ya da böyle bir katılımla (bu sırdır) tasarlanan organın tasarrufuna ya da kullanımına sahip değilsin. Bir koddaki en kötü suçlar iki şekilde muamele görürler: örneğin bir organ üst-kodlaması şeklinde: sen yeterince kodlanmadın, bunu yaptın çünkü koddan kaçtın, seni fazladan kodlayacağız, gerektiğinde büyük cezalar ya da sürgün gibi bir şeyler içerir bu, defol! Başka bir yere git; ilkel topluluklarda, kendi alanından, kendi grubundan kovulan ve başka bir yere giden bir tip görürüz sık sık. Özel bir statüsü vardır onun, bazen başka yerlerde

entegre olur: bunun son şeklinin sürgün olduğu eski Yunan kentlerini düşünün. Sırrı bozdun ya da bir suç işledin, bu kovulma hareketidir. Bugün neler oluyor? Bunun, bu mekanizmanın çalışma şekli üzerine bir şeyler öğrenmeye çalıştığımız her seferinde duvarlarla karşılaşırız. Solculuk bunun üzerine kurulmuştur: bu sistemde neler olup bittiğini öğrenmeye çalışırız. Bir güvenlik ve sessizlik duvarı karşımıza çıkar her teşebbüste, böylelikle araştırmanın ya da enformasyon işinin oldukça aktif olduğunu düşünürüz sonunda. Bir fabrikada neler olup bittiğini bilmek korkunç bir şeydir zaten, fabrikaların ne derece hapishanelere benzediğini görmek için Emil Zola sokağının girişine, Renault'ya gidin. Bir hapishanede neler olup bittiğini bilmek istediğimizde, belli bir koda göre sır kategorisi içinde bulunmayız, fakat tüm diğer şeylerle karşı karşıya buluruz kendimizi. Bir İsviçre bankasının nasıl çalıştığını bilmek için bunu yapmak gerekir.

Kapitalist oluşumun bir kurumunun somut olarak nasıl işlediğini öğrendiğimiz anda öyle bir şey olur ki, kelimenin tam anlamıyla ya kendimizden geçeriz ya da ayağa kalkarız. Bu, bir anlamda, en basit bir bilgi düzeyinde bile hiçbir şeyi kaldıramayan bir rejimdir, yerel düzeyde hiçbir şeyi kaldıramıyor bu, bu onun kırılganlığıdır bir anlamda, ama buna karşılık bu kırılganlığını gücünü gösteren global bir baskı gücü ile telafi eder. Bu bir sır sistemi değildir, (olağanüstü bir durum: Doktor Rose de Toul hapishanelerde neler olup bittiğini anlatıyor ve bir tür büyük kapitalist paktı bozuyor –ki bu paktta, bir kuruma katılanların gerektiğinde temelde kurumun geçersizliğini ilan ettikleri anlaşılıyor, ama bunlar şunu demeyeceklerdir: işte olan biten bu)– fakat kapitalistlerin objektif ve psikolojik gizleme alanı olmayan başka bir alan [vardır], bu alan sermayenin görünen objektif hareketine ait olan objektif bir gizleme alanıdır. Kapitalizmde iki para formu olduğunu söylemek hata olurdu, fakat para formunun iki şekilde işlediğini söylemek gerekir: finansman ve gelirler, bir tür diferansiyel ilişki ile temel olarak birbirine bağlı olan

finansman flüksleri ve gelir flüksleri, çünkü bu kapitalizmin temelindeki diferansiyel ilişkiler sisteminin bir parçasıdır; böyle bir sistem, bu iki formuyla para ve bu iki form arasında kurulu olan ilişkiler, iki form arasında, iki biçim arasında kurgusal bir homojenlik ilkesi olarak tasarla[n]mak koşuluyla işleyebilir sadece, yani şöyle ki, finansman ve gelir flükslerinin öyle bir yapıları vardır ki, kendi ilişkilerinde, "birleşik faiz oranı" ya da "altına çevrilebilirlik" şeklindeki değiştirilebilirliklerinin açık bir biçimini tasarlamak durumun-dadırlar, ki kapitalist rejimde altının gerçek fonksiyonu budur, [yani] iki flüks türünün heterojenliğini ve bu iki flüks türü arasındaki ilişkinin doğasını temel olarak gizlemek ancak gizli bir kod içerisinde tutmamaktır.

Bir kod ile bir aksiyomatik arasındaki birinci farkın, çok kaba ve tasviri olan bu farkın şu olduğunu söyleyebilirim: kod daima sır bölgelerine göre ve sır bölgeleriyle ilişkili olarak işler, oysaki bir aksiyomatik daima objektif bir gizleme temelinde ve objektif bir gizlemeye göre işler.

2 - İkinci karşıtlık noktası şudur: Bir kodda, temel heterojenlikleri gereğince, uç uca birbirine zincirlenen parçaları gereğince, vs. bir kod ya da bir kodlama daima flüksler üzerinde meydana gelir; fakat koda özgü olan işlem, ilişkilerinden bağımsız olarak bir flüks kalifikasyonu oluşturmaktır, yani şöyle ki, kodlanmış flüksler arasındaki ilişki, bu flükslerin kod tarafından nitelendirilmesinden doğacaktır. Örneğin, üç ya da dört flükslü bir mekanizma gördüğümüz şu veya bu tipte ilkel bir toplulukta –yani tüketim nesneleri flüksü, prestij nesneleri flüksü ve insanlar üzerindeki haklar flüksü (evlilik, soy, kadınlar, çocuklar, vs.)– ben diyorum ki kod bir kodlama meydana getirir, yani herkesin kendi hareketine sahip olduğu bu flüksün bir kalifikasyonunu ve bu flüksler arasındaki ilişkileri ve bunların kod gereğince kabul ettikleri birinci kalifikasyona sıkı bir şekilde bağlı olan ilişkinin kurulduğu

yerleri, örneğin: bazı yerlerde, genel olarak grubun alanının çevresinde, prestij nesneleri ile tüketim nesneleri arasında değişimler yapılabilir. Flükslerden gerçekleşen alımlar arasındaki bu türden ilişkiler flükslerin kalitesi ile ve her birinin sahip olduğu otonom hareket ile sıkı bir şekilde belirlenmişlerdir. Şunu söylemek gerekirdi ki, kod, flükslerin kodun meydana getirdiği kalifikasyonundan doğan dolaylı ilişkiler sistemidir. Bir aksiyomatikte ise bunun tersidir ve bir aksiyomatiğin hangi açıdan genelleşmiş bir deşifre etme içerdiğini de görebiliyoruz. Bu kez kod tarafından nitelendirilmiş flüksler arasında dolaylı ilişkiler yoktur artık, fakat tersine, diferansiyel ilişkiye sokulmalarından bağımsız olarak hiçbir niteliğe sahip olmayan bu flüksler arasındaki diferansiyel ilişkilerden doğan flükslerin kalifikasyonu vardır ve bu aksiyomatiğin karakteridir temel olarak, yani şöyle ki, flükslerin her birinin kalitesini belirleyen şey flüksler arası diferansiyel ilişkiler sistemidir. Örnek: bir çalışma flüksünden ve bir sermaye flüksünden bahsedemeyiz, bu flüksleri girdikleri diferansiyel ilişkiden önce ve bağımsız olarak nitelendiremeyiz ve sadece potansiyel kapitalizmin ve potansiyel işçinin karşılaşması, yani iki flüks türü arasındaki diferansiyel ilişki, iş gücünü satın alan sermaye olarak bu flükslerden birinin kalifikasyonunu ve sermaye tarafından satın alınan çalışma flüksü olarak diğer flüksün kalifikasyonunu doğuracaktır ve eğer gerçek karşılaşmanın dışında flüksleri nitelendirmenin hiç bir yolu olmasaydı, yani farklı güçlerde olan iki tip flüksün diferansiyel ilişkiye sokulmaları olmasaydı, bu karşılaşma dışında, kapitalist sonsuza kadar kapitalist olarak kalırdı ve işçi, iş gücünü satmayı başaramayan bir işçi olarak kalırdı.

Bu açıdan, ikinci bir karşıtlık görüyorum ben ve sanıyorum ki tarihsel olarak aksiyomatik diferansiyel hesaplamanın bir yeni yorumu, statik ve ordinal bir yorumu olarak doğdu ve bu onun kökeni oldu.

3 – Üçüncü karşıtlık: Eğer kodların flüksler arası ilişkilerin ortaya çıktığı flüks kalifikasyonları taşıdığı ve bunları meydana getirdiği doğruysa (bunun tersi olması gerekirken), flüksler arası ilişkilerin karşılıklı kalifikasyonu meydana getirdiği doğruysa, eğer gerçekten böyle bir karşıtlık varsa, karşıtlığın var olmaya devam edeceğine inanıyorum. Kapitalist olmayan bir oluşumda, flüksler kalifiye olduğunda ve sadece belirli noktalarda –ki bunlar ayrıca gizli noktalar meydana getirebilirler ve aynı zamanda başlangıç maddeleri oluşturabilirler– önceki kalifikasyonlarından doğan dolaylı ilişkiler içine girdiğinde, bu yüzdendir ki bütün bu farklılıklar birbiri ardına zincirlenirler; eğer bu doğruysa, kodlamanın üçlü bir işleme dayandığı da aynı şekilde doğrudur: bütün olarak kendini ortaya koyan bir kod yoktur çünkü kesinlikle. Kod, temelde bir dağıtım tescil kuralıdır. Kodlama daima işlem yapar ya da araçlar sağlar, flükslerden alımlar gerçekleştirmek, zincirler üzerinde kopmalar meydana getirmek ve o andan itibaren geriye kalanları, artıkları tüketici kişilere dağıtmak için var olan bir kurallar sistemidir. Her kodda şu üç görüntü vardır: flükslerden alımlar, zincirden kopmalar ve sonra geriye kalanların dağıtımı. Nouvelle Revue de Psychanalyse'de, Bonnafet'nin sihirli nesne üzerine olan ve sihirli nesnenin bu üç görüntüsünün çok iyi gösterildiği makalesine bakın.

Bu düzeyde, her kod parçası, yapı olarak sınırlı olan bir kombinezon içinde, hareketli, açık ve sınırlı bir kombinezon içinde, ele alınan bütün heterojen görüntüleri toplar, yani ilkel pazarda bu türden flükslerle kalındığında daima bir dengesizlik vardır, zira gerçekte değiş-tokuş şekli yoktur, eşdeğerlik formu yoktur. Bir kombinezona dayanan değiş-tokuş ilişkisi içerisinde şu veya bu şekilde kalifiye edilmiş her bir flüks düzeyinde temel bir dengesizlik vardır, yine bu demektir ki değiş-tokuş yoktur, bir borç sistemi vardır ve borç fonksiyonel bir dengesizlikten temel olarak etkilenmiştir. Sınırlı olan her bir kombinezon düzeyinde bulunan,

kodlamanın bütün görüntülerini ve değişik, birbirine uygun kalifiye bütün flüksleri işin içine sokan bu fonksiyonel dengesizlik bir diğer flüksten ödünç alınan heterojen öğelerle telafi edilir. Örneğin, tüketim nesneleri verme ve alma eylemi arasındaki dengesizlik fonksiyonel olarak bulunur tekrar dengelenmediğinde, dengesizlik temel ve değişmezdir, bu sadece dengesiz olarak işleyebilir. Leach ile Levi-Strauss arasındaki polemiklerden birinin temel konusu da budur, dengesizlik olduğu konusunda her ikisi de hemfikirdir, [ancak] Leach bu dengesizliğin sistemin temel bir parçası olduğunu, işleyişinin bir parçası olduğunu iddia eder, oysaki Levi-Strauss bunun sistemin patolojik bir sonucu olduğu kanısını sürdürmeye çalışır. Leach haklıdır: her bir flüks düzeyinde, her bir kombinezon düzeyinde, meydana gelen bir ürünün içerisine giren her bir flüks düzeyinde, ilgili falan flükslere bağlı temel bir dengesizlik vardır ve bu dengesizlik, başka bir flüksten, başka bir şekilde kalifiye edilmiş bir flüksten alımlarla devamlı olarak giderilmiş gibidir. Örneğin, tüketim nesneleri dağıtan ile onları alan kişi arasındaki dengesizlik tamamıyla bambaşka bir flüksten yapılan alımla telafi edilir, [yani] dağıtanın bir prestij elde ettiği ya da, üçüncü bir flüks türü üzerinden, insanlar üzerinde, arma gibi şeyler, vs. üzerinde unvanlar elde ettiği prestij flüksü. Şunu diyeceğim ki, bu anda, ilkel denen topluluklardaki ekonomik birlik, kendi içlerine ve dengesiz işleyişlerine farklı biçimlerde kalifiye edilmiş bütün flüksleri sokan sınırlı kombinezonlardır temel olarak ve dolaşımda olan bu sınırlı bileşiklerden başlayarak ortaya çıkan tam bir borç hareketi vardır. Bu sınırlı borç rejimidir ve ittifaklar rejimi sınırlı borç hareketini kesin olarak belirler.

Bunun tersine, bir aksiyomatiğin bakış açısından yeni olan şey, sınırlı ve hareketli kombinezonlar sisteminin yerine sınırlı bir borç rejiminin geçmesi ve her kod –tersine– kodladığı şeyin sınırlılığını içerirken sınırsız olanın temel olarak aksiyomatik rejimine ait olmasıdır. Ve sınırsız olanı burada da, paranın parayı üretmesi

şeklinde kapitalist ekonomi düzeyinde buluyoruz. Marx, paranın parayı ürettiği bu saçılma üzerinde durur. Ve görünüşte farklı olan fakat bu birinci şeklin gelişiminden, yani sermayenin sınırsızlığından, bu sınırsızlığın şeklinden başka bir şey olmayan bir biçimde, sermayenin her an içkin sınırlara, fakat daima daha geniş bir ölçekte yeniden ürettiği içkin sınırlara sahip hale gelme işlemidir bu. Bir diğer ifadeyle, bu sınırsızlık rejimi bir yok etme-yaratma rejimidir ki burada da, bunu paranın şekline, paranın yok edilmesine ve yaratılmasına bağlama gerekliliğini görmüş bulunmaktayız. Eğer aksiyomatik biçimi anlamında sınırsız olanın aksiyomatiği yoksa bu aksiyomatiğin dayandığı maddenin tamamıyla sınırsız bir madde olduğu doğrudur, yani şöyle ki aksiyomatik, kendi başına tamamıyla sınırsız olan bir maddenin yapılandırılmasına olanak veren bir sınırlı kurallar sistemidir ve bu bilimsel aksiyomatikler düzeyinde ama daha da önemlisi aksiyomatik düzeyinde yani aksiyomlar düzeyinde bulunmalıdır ve tamamen sınırsız olan ve aksiyomatiğin kendisinden doğan kombinezonların muhtemel sınırsız sayısı ile açıklayacağımız bir maddeyi incelemenin ve ele almanın yolu...

Kod ne denli sınırlı borç ve sınırlı ekonomi sistemiyse aksiyomatik de o denli sınırsız borç sistemidir. En basit düzeyde, borcu ödemekle bitiremeyiz asla; sonsuz ceza, sonsuz ödeme ekonomik düzeydedir, [yani] tamamıyla sınırlı olan bir maddeyi harekete geçiren arkaik kodların tamamıyla sınırsız olan bir maddeyi harekete geçiren kapitalist türde aksiyomatiklerle olan geçişi...

4. Dördüncü karşıtlık: Bir toplumda, kodlanmış olsun ya da aksiyomatikleştirilmiş olsun, temel bir sosyal istek (ısrar) vardır, organsız beden ya da üretkensizlik veya anti-üretim isteğidir bu. İlkel denen topluluklarda toprağın bölünmez bir antite olarak nasıl eksiksiz beden rolü, organsız beden rolü ve anti-üretim isteği rolü oynadığını gördük. Büyük toplumlarda, despot ve onun kız kardeşi ve annesiyle olan ikili ensest ilişkisi, emperyal üst-kodlamanın iki

ucu olarak kendini gösteren [bu] iki farklı ensest, her şeyin iyi bir şekilde aşırı kodlanmış olması için biri çevrede ve biri merkezde olan [bu] iki ensest kesinlikle bir verimlilik düzeyinde değildir, bütün üretici güçleri kendine mal edecek olan bir verimsizlik düzeyindedir: ensest birlikten hiçbir şey doğmaz, buna karşılık, doğacak olan her şey verimsiz olan birliğin kendisine bağlı olmalıdır, yani büyük despotik ensest –ki bu da Oedipus olayıdır, sakat ayaklı despot– eksiksiz emperyal beden üzerinde, kız kardeşle ve anneyle ikili bir birlik oluşturuyor ve böylece her taraftan kaçmaya çalışan eski territoryal kodların aşırı olarak kodlanmasını sağlamış oluyor ve burada aslında söylemek gerekir ki emperyal kodlar eski territoryal kodlara yeni bir eksiksiz beden ekliyor; eksiksiz beden, despotun organsız bedeni anti-üretim isteği görevi görür ve bütün üretici güçlerin üzerine çullanır, ilkel denen topluluklarda toprağın eksiksiz bedeni, kendine mal etmek için üretici güçlerin üzerine çullandığı gibi tam olarak. Böyle bir kodda, sahiplenmeyi gerçekleştiren ve üretken güçleri sahiplenen eksiksiz bedenin ekonomi-dışı bir yapıda olmasının kesinlikle zorunlu olduğuna inanıyorum, yani bunun görünürdeki hareketin, falan toplum biçimindeki tescilin nesnel hareketinin koşulu olmasıyla, bir kodda, görünürdeki bu nesnel hareketin yayılıp ekonomik olmayan bir isteğe varması kaçınılmazdır.

Marksistlerin çok iyi dediği gibi, bu, böyle bir eksiksiz ekonomik bedenin yükselmesini zorunlu kılan ve eksiksiz bedenin [kendisiyle] üretken güçleri kendine mal ettiği görünürdeki hareketi gerektiren şeyin ekonomik seyrin durumu olmasını engellemez, bu güçlerin durumu da aynıdır belki de, şu da aynı şekilde doğrudur ki, nesnel hareket açısından, üretken güçleri kendisine mal eden şey ekonomi-dışı bir istektir; buradan da yine iki farklı görünümüyle anti-üretim işlemi çıkar: bir taraftan üretici güçleri yasaklamak, sınırlandırmak ve diğer taraftan üretici güçlere sahip olmak için bunların üzerine çullanmak, bu iki görüntü bu andan itibaren, üretici güçlerin

çalışmasının niteliği ve süresi bakımından ayrılmışlardır. Toprağın bedeni, aynı anda üretici güçleri sınırlandırıyor olmasıyla ve bu üretici güçleri kendine mal ediyor olmasıyla, kendi üzerinde birleştirdiği bir şeyle harekete geçer: toprağın eksiksiz bedeni üzerinde, ilkel territoryal mekanizma zincirlenmeleri ve ittifak hareketini birleştirir ve zincirlenme ve ittifak hareketi üretici güçleri sahiplenir ve kendisi ekonomik bir yapıya sahip olmadığı fakat politikada jeoloji olduğu ölçüde ve organsız tam beden görevi gören şey toprak olduğu ölçüde jeolojik ve politik bir yapıya sahip olduğu için...

İmparatorluk rejimleri düzeyinde, despotun tam bedeni aynı işlevleri görür, kendini aşkın bir istek gibi, politik, idari ve hatta dini bir yapıda olan bir anti-üretim isteği gibi sunar. Kapitalist aksiyomatikte, eksiksiz beden rolüne, eksiksiz beden işlevine sahip olan şeyin direkt olarak ekonomik bir istek haline geldiği tek sosyal oluşum budur sanırım. Hiçbir kod böyle bir şeyi kaldıramazdı; gizlemenin temeli budur doğal olarak, bunun gizlenmiş olması gerekir, yani: buradaki toplumun tam bedeni direkt olarak ekonomiktir, para sermayedir bu. Bütün flüksler onun üzerinden akar ve üretici güçleri sahiplenen odur. Önceki sistemlere karşıt olarak, çalışma ve fazla-çalışma arasında artık ne yapı ne de zaman farklılığı vardır: işçinin iş günü içerisinde, kapitalizmin gerçek yapısını yani diferansiyel ilişkilerin yapısını çarpıttığına, bozduğuna inanılan aritmetik bir farklılık biçimi dışında, çalışma kısmını ve fazla-çalışma kısmını çalışma süresinin ve fazla-çalışma süresinin nitelik olarak ve zaman olarak farklı olduğu despotik aşırı-kodlamaya göre olanın tersine- ayırt etmek imkânsızdır.

5. Beşinci ve son karşıtlık: Burada bir parantez açacağım: biyologlar bugün bizlere genetik kodlardan bahsederlerken, ilginç olan şu, neden kod kelimesini kullanıyorlar, zira bu da bir aksiyomatik görüntüsüne sahiptir. Kod kelimesi iki açıdan ortaya

çıkıyor, bu yüzden, kesinlikle her şey kimya-dışı bir isteğe dayandığı için, bir isteğe ya da –benim eğer bir koddan bahsedebiliyorsak bunun nedeni üretici güçleri kendine mal eden ekonomi-dışı bir isteğin var olmasıdır deyişimdeki gibi– kimyasal ilişkiden yoksun olan bedenleri ilişkiye sokabilen bağıntı formlarına dayandığı için biyolojik bir kod vardır diyorlar bize. Ve aslında, nesnel görünümü göz önüne alınan ilişki alanına dışsal ya da aşkın olan bir istek ortaya çıktığında, o zaman bir koddan bahsetmek gerekir ve modern biyolojik kodun kod karakterini güçlendiren ikinci özellik, –örneğin kimyasal ilişkiden yoksun olan bedenler arasında gerçekleştikleri için ilişkilerin sadece dolaylı olabileceği allosterik denilen bedenler düzeyinde– bir dolaylı ilişkiler sisteminin söz konusu olmasıdır. Kod kavramı, bu iki görünümle kusursuz bir şekilde doğrulanmıştır; bir aksiyomatikte, niteliklerin ortaya çıktığı ve sahiplenme isteğinin direkt olarak ekonomik olduğu direkt ilişkiler vardır.

Ne bir kodda ne de bir aksiyomatikte, damgalananlar kişiler değillerdir. Bir kodda [damgalanan şey] flükslerdir, fakat ilkel bir toplulukta flüksler üretici güçlerin zayıf durumu gereğince damgalanırlar, flüksler organlara göre damgalanırlar ve flükslerin kodlanması organların ortak kullanımını içerir –kültüralistlerde görebiliyoruz bunu– flükslerin kodlanmasında temel bir nokta olan ve bütün bir yasaklamalar sistemini harekete geçiren bir organ kullanımıdır bu. Yasaklamaların olumlu bir işlem için, yani bu kolektif organ kullanımı prosesüsü için bir görünümden başka bir şey olmadıklarını sanıyorum. Tersine, kapitalizmde, başlan-gıçtan beri bunun genelleşmiş deşifre etmeler temelinde oluştuğu söyleniyor, ama deşifre etme organlar olmaksızın flüksler üzerinde etkili olmamıştır. Organlar temel bir toplu kullanım-sızlaştırmadan geçmişlerdir. Kullanımsız hale gelen ilk organ anus olmuştur (M. Weber'e bakınız). Afrika mitolojisinin, organların kullanımsızlaştırılması gerçekleştiğinde organik kodların, organ

kodlamasının anus yönünden başarısızlığa uğrayacağı tehlikesini nasıl yaşatmaya devam ettiğini görmek gerekir. Diğer organlar bunu takip etmiştir. Eğer organların bu toplu kullanımsızlaştırılmasına kastrasyon dersek, büyük kastrasyonu gerçekleştiren şey tabi ki anüstür ve aşkın nesne olarak fallus anüsün müdahalesi olmadan var olamayacaktır. Oedipus baştanbaşa anal bir şeydir.

Kapitalizmde toplu bit organ kullanımsızlaştırması niçin meydana gelmiştir? Şunu demeye varır bu: gözlerini, ağzını, anüsünü kullanıyorsun, istediğini yapıyorsun, kolektif artık kolektif organ kullanımlarından geçmiyor, organların senin kendi meselen. Neden? Çünkü kolektif organ kullanımı bir kodda temel olan şeye gönderme yapar her şekilde, yani şöyle ki bir kod soy zincirleriyle olan ittifakları parçalayan bir makinedir. Eğer makine kelimesini kullanıyorsam bunu söz konusu olanın bir aksiyomatik olmadığını, ne de dedüktif bir sistem olduğunu belirtmek için yapıyorum. İttifaklar asla soy zincirlerinden çıkmamışlardır, asla soy zincirlerinden gelmezler veya onlardan doğmazlar. İttifakları soy zincirleriyle birleştiren bir mekanizma vardır ve kodlar düzeyinde bu olağanüstü şeyi gerçekleştiren şey bu makinedir, yani şöyle ki toplumsal yeniden-üretimin şekli insan yeniden-üretimi şeklinden geçer ve aile, dar veya genişlemiş olsun, kodları olan bir toplumda bir politika, bir strateji ve bir taktiktir her zaman, bir diğer ifadeyle aile kesinlikle ailevi bir şey değildir. Aile, aile-dışı sosyal alanın doğrudan kullanım şeklidir ve orada, ittifakları soy zincirleriyle birleştiriyor olmasıyla stratejik işlevini bulur.

Bu anlamda, aile, ailevi uyartı ve teşviklerin sosyal kullanımın bir bakıma unsur ve temelleri olmasıyla sosyal alanda ortak-yayıcıdır ve bu da şunu demeye varır ki, sosyal yeniden-üretim insan yeniden-üretimi biçiminden geçer, buradan da toplu bir organ kodlaması gereği doğar.

İmparatorluk topluluklarında her şey değişmiştir, ama bununla birlikte bu aynen kalır; bunlar, ilkel toplulukların bütün ittifak ve

soy zincirleri sistemini muhafaza eder ve buna yeni ittifakın tamamıyla despotik olan kategorilerini eklerler, bu yeni bir ittifak kategorisidir, despot direkt soy zincirinin doğduğu yeni ittifakı beraberinde getirir. Emperyal oluşumlar toplumsal yeniden-üretimin iki ucuyla insan yeniden-üretiminden geçişini sürdü-rürler; bir uçta despot vardır yani despotun, hanedan konusunun kendini gösterdiği bedensiz organları vardır ve diğer uçta, eski ittifaklar ve dolaylı soy zincirleri rejimini sürdürmeye devam eden köylü topluluklar vardır.

Kapitalizmde ittifaklar ve soy zincirleri bütün anlamlarını korurlar, fakat *para sermaye* olarak bütünlüklü bedenin yeni yapısına göre, ittifak ve soy zinciri kategorilerini sahiplenen şey sermayedir artık. Bir yeni ittifak rejimine gireriz ve soy zinciri (filiation) sermayenin endüstriyel sermaye olarak para üretme işlemidir. Endüstriyel sermaye soy zinciri sermayesidir ve ittifak sermayesi bankacılık ve ticaret şeklindeki ticari sermayedir. Ve kapitalizm için şunu söylemek gerekir ki, temelinde, sosyal oluşum olarak kendine özgü yönüyle endüstriyel olduğu doğrudur; bir tüccar ya da bir bankacı bu sistemi kurmaya yetmezlerdi asla, eğer endüstriyel işlemler olmasaydı bunlar rollerini ve fonksiyonlarını eski toplumun küçük gözeneklerinde (Marx'ın dediği gibi) bulurlardı. Eski toplumun küçük gözenekleri, ister territoryal olsun ister despotik olsun, organsız bedendeki küçük deliklerdir. Kapitalizmin temelinin ve özgüllüğünün sermayenin kendini üretim araçlarının alıcısı olarak gösterdiği ve yerinden edilmiş olan işçinin iş gücünü satın aldığı endüstriyel işlem olduğu doğrudur; fakat kapitalizmin özgüllüğünün endüstriyel sermaye düzeyinde olduğu doğru ise de, buna karşılık kapitalizmin işleyişi, endüstriyel sermayeye göre o andan itibaren bütün otonomluğunu ve bütün yönetici rolünü alan bankacılık ve ticaret sermayesi tarafından belirlenir. Bu andan itibaren, soy zincirinin (filiation) soy-zincirsel (filiatif) sermaye şeklinde sermaye ile ilgili bir şey haline geldiğini, sonsuza kadar para üreten para haline geldiğini ve diğer taraftan

ittifakın, bağlaşmanın ittifak sermayesi şeklinde, bankacılık ve ticaret şeklinde sermaye ile ilgili bir şey haline geldiğini söylemek uygun düşer. Bu andan başlayarak, sermayenin tescili sadece kişiler üzerinde işleme gereğinden kurtulmakla kalmaz aynı zamanda artık organlar üzerinde de işlemez: ittifaklar ve soy zincirleri de kapitalizme ait hale gelmişlerdir.

Kapitalizmde ve bir aksiyomatik rejiminde toplumsal yeniden-üretim artık insan yeniden-üretimi biçiminden geçmez. Bu demektir ki insan yeniden-üretiminin şekli toplumsal yeniden-üretimi belirlemeye ve bilgilendirmeye son verir. Bazı Aristo yorumcuları gibi konuşmak gerekirse, şöyle demek gerekirdi: insan yeniden-üretimi artık sadece bir yapı aracı şeklidir; toplumsal yeniden üretimin bir yapı aracına da ihtiyacı vardır ve bu yapı aracı insan yeniden-üretimiyle sağlanmıştır ancak toplumsal yeniden-üretimin şekli ailevi yeniden-üretim şeklinden bağımsız hale gelmiştir; aile bir politika ve bir strateji olmaktan çıkmıştır. İnsan yeniden-üretimi neye yarıyordu o zaman? Kapitalist mekanizmanın daha önce gördüğümüz özellikleri arasında, biri vardı ki o da şöyleydi: diferansiyel ilişkiler daima daha geniş bir ölçekte yeniden ürettikleri bir iç sınıra sahiplerdir ve bununla da kapitalizmin gerçek dış sınırını geri iterler ki bu dış sınır da şizofrenidir. Oysa kapitalizm için kendi şizo-sınırını daima daha öteye itmek söz konusu olsaydı da, yapılacak ilk şey yerine daima daha geniş ölçekte yeniden üretilecek olan iç sınırları koymak olurdu, sermayenin ölçekleri sınırın yer değiştirme işlemidir. Ancak sınır için ikinci bir yer değiştirme vardır, çünkü insan yeniden-üretiminin şekli toplumsal yeniden-üretimi belirlemeye son vermiştir, çünkü ittifakın ve soyzincirinin birleşmesini kendi üzerlerine almalarıyla soy zincir-sermayesi ve ittifak sermayesi toplumsal bir yeniden üretim sağlarlar: insan yeniden-üretimine artık sadece bir yapı aracı olarak ihtiyaç duyan sermayenin yeniden-üretimi kendi kendine ya da otonom hak olarak. Sınırda ikinci bir yer değiştirme gerçekleşir: yani, bütün bir sosyal

alanda ortak-yayıcı olan bir strateji ve taktik uyarımı ve teşviki olarak, aile, toplumsal yeniden-üretime şeklini vermek bir yana, toplumsal yeniden-üretim şeklinin kendisine şeklini vereceği ve toplumsal yeniden-üretimin kendi şeklinden ve kendi şeklinin özelliklerinden kesip çıkaracağı bir alt-bütün oluşturur. Sınırdaki ikinci yer değiştirme, giderek daha geniş olan iç sınırlarda olmayacaktır fakat giderek daralan iç sınırlarda olacaktır. Bu çelişkili değildir, çünkü iki farklı yer değiştirme söz konusudur, fakat bunlar sıkı sıkıya birbirleriyle bağıntılıdırlar: Sermaye ittifak ve soy-zinciri fonksiyonlarını yüklenirken, aynı anda giderek daha geniş bir ölçekte insan yeniden-üretiminin şekli yeniden ortaya çıkar, bu şekil, otonom hale gelen kapitalist sosyal alanın, kendi alt-bütünü üzerinde olduğu gibi, üzerinde durabileceği ve uygulanabileceği giderek daha dar bir alan oluşturur.

Bu şunu demeye varır: Kapitalist aksiyomatik ne denli kodlardan ayrılır ve ne denli giderek daha geniş hale gelen iç sınırlarına göre işlerse, o denli sınırlı bir uygulama alanına ihtiyaç duyacaktır ve bütün kapitalist kararlar bir alt-bütün içerisinde, aile alt-bütünü içerisinde uygulama alanlarını bulurlar.

La Paix Blanche'ta Jaulin bir olayı inceler: Hintlilerle pazarlık yapan misyonerler ne yapar, misyonerler onlara şunu der: Sizlere küçük şahsi evler yapacağız –Oedipus'un doğum anındayız tam anlamıyla– kendi evinde olacaksın, ortak ev olmayacak artık ve Hintliler bunu kabul ederler çünkü beyazlar ilk defa kendi yaşamlarıyla ilgili bir şey sunuyor derler kendi kendilerine, o zaman Hintliler de kendi yaşamlarından bir şey sunarlar, büyük bir ortak ev inşa ederler ve bu da kilise olacaktır! Fare haline gelmişlerdir çoktan. Jaulin şöyle diyor ki bu bana tam anlamıyla Oedipus'un doğuşu gibi geliyor: "Sömürge durumu, aranan bütün çözümlerin birey ve dar aileye oranla görebileceği gibi, sonunda evrenin hümanizasyonunun gerilemesine varabilir". Buna şunu ekleyebilirim ki, sınırda birinci olarak gerçekleşen bir yer değiştirme vardır,

sömürge durumunda sınır giderek daha dar bir ölçeğe indirgenecektir: önce Hintlinin belli bir sosyal alanı vardı ve onu, açık ailesiyle, kendi ittifak ve soy-zinciri sistemiyle, bu alandaki ve bu alanın toplumsal yeniden-üretimi gibi kullanıyordu, Jaulin'in dediği gibi "evrenin hümanizasyonunun geriletilmesi". Sınır bağlaşık gruplarla birlikte artık territoryal ya da enter-territoryal değildir [ve] toplumsal yeniden-üretimin Hintliden tamamıyla uzaklaştığı ilginç bir kırılma gerçekleşir, toplumsal yeniden-üretim sömürgecinin eline geçmiştir ve kendi sınırının ötesinde kendisi için [Hintli için] reddedilmiştir: Sana hayat veren kişinin şef olduğuna inanmayacaksın, şef biziz, sana hayat veren babandan başkası değildir; Turner'in şefliğin ortadan kaldırıldığı bir köyle ilgili yazısına bakın, giderek daha dar bir sınırla git kendi köşende bölün, parçalan; [yani] sonuç olarak, halk düzeyinde büyük bir düzensizlik ya da bir anarşiyle, böyle bir sistemin anahtarı durumundakilerin dışında, sömürge haline gelen kişi evreni küçültürken evreni genişletmeye çalışacak olan sömürgeciler dışında bireyin daima kurbanı olacağı bir anarşiyle. Bu yazı sınırdaki iki yer değiştirmenin birleşimini veriyor bize. Sömürge kişinin evreni küçüldüğü ölçüde, sınırdaki birbirini tamamlayan iki olay söz konusudur, bir taraftan iç sınır giderek daha uzağa doğru genişler ve diğer taraftan iç sınır, yeniden-üretim mekanizmaları üzerinde etkili olma yeteneğini giderek yitiren giderek daha dar bir alt-bütün oluşturur. Bu demektir ki, batı dünyasının oluşumu ve tarihi, bu heterojen bütün, bunu hangi anda ve hangi bölgede ele alırsak alalım...

Küçük şahsi evin tarihi sınırdaki şu ikinci yer değiştirmeyi temsil eder, bakınız Jaulin ne diyor: eski kolektif evin bir tablosunu yapıyor, ancak benim bundan çıkardığım şey şu ki, bu kesinlikle geniş bir ailenin tarihi değil, ilkel aile denmesi onun geniş olması demek değildir, bu demektir ki strateji olarak ve toplumsal yeniden-üretimin şeklini belirliyor olmasıyla aile temel olarak dışarıya doğru, Jaulin'in başkası dediği şeye doğru açıktır ve dahası aile olarak ve

onun bir parçası olan bireyin kullanımının öznesi olarak, öznenin aile üzerinden yatırım yaptığı ve kullandığı şey sosyal alanın ailevi olmayan yönleridir, yani yeniden-üretim, toprak, bağlaşmalar, vs. [Aile] başkası yönünde tamamıyla açıktır, yani aileden olmayan kişi yönünde ya da hısım veya müttefik yönünde, nasıl isterseniz.

Az önce söylediğim şey aile yapısının başarısızlığı anlamına gelmez kesinlikle. Ailenin kapitalizmde artık bir yapı aracından başka bir şey olmaması ona çok büyük işlev kazandırır; kapitalist aksiyomatikte çok açık bir fonksiyon kazanır aile.

Kapitalist sistemde bütün devrimci formların düzenin aksiyomatiklerini çatlatıp altından geçen deşifre etme biçimleri gibi olduğunu düşünüyorum. Her seferinde karşımıza çıkan soru şu: Deşifre etme hareketlerinin ve yersiz-yurtsuzlaştırma hareketlerinin hem devrimci olarak pozitif olmaları ve hem de yeniden sapkın veya yapay aile formları üretmemeleri için ne yapmak gerekir, yani bu hareketlerin yeniden kendilerine özgü kod ve territoryalite çeşitleri üretmemeleri için. Görece daha az yakıcı olan bir alanda kendimi ifade etmek istiyorum: yani psikanaliz. Psikanaliz başından beri oldukça eğlenceli ve o bir o kadar da kokuşmuş bir şey olmuştur. Bir teorinin gerçekten kısımlardan ve parçalardan oluştuğuna inanıyorum, eğlenceli ve hoş bir şeyler vardır ve bir yanda da iğrençlik vardır. Freud'da güzel olan şu ki, güzel şeylerle korkunç şeyler aynı sayfalarda oluyor. Psikanaliz kodların ortadan kalkmasıdır ve bu yönüyle de devrimcidir, arzunun bir tür deşifre edilişidir (Cinsellik Üzerine Üç Deneme), rüya yorumlarındaki büyük bir andır [psikanaliz], ki burada bunun antik çağdaki düş anahtarıyla karıştırılmaması gerektiği söylenir, çünkü düş anahtarı bir koddur, psikanalizin bu olduğunu sanmayın. Ancak aynı kitapta sinsi [Freud] Oedipus hikâyesine atlar ama bu konuda ne yapacağını bilmez, yeniden bir kod üretmek üzeredir. Gruplarla ve gerekirse militan diyebileceğimiz gruplarla karşılama biçimleri oluştururlar ve karşılarında da bunu bulurlar: bunun yeniden yapay aileler

oluşturmasından, yapay Oedipuslar yaratmasından kaçınmak gerekir; o zaman bir yeniden yerli-yurtlulaştırma, bir yeniden kodlama meydana getirirler. Sorun şu: deşifre edilmiş, pozitif ve devrimci kodları nasıl geçiştirmeli ve bunların yeniden sapkın aileler oluşturmasına nasıl engel olunmalı; bu da yine militan grupların yarattığı bir tehlikedir.

Bilinçaltı düzeyinde, sosyal alanla olan ilişkilerinde temel bir tehlikedir bu parti territoryalitesi. İnsanlar arasında libidoyu, Eros'u, Arzuyu harekete geçiren ama Oedipus'un kodlanmış ya da aksiyomlaştırılmış yapıları içerisine yeniden kapatılmaya izin vermeyen bir bağ nasıl olabilir? Politik düzeyde bir sorundur bu.

(Pierre Overney'in toprağa verilmesiyle ilgili konuşma).

Jaulin farklı dar ailelerin kolektif evlerdeki derin ilişkilerinin veya özel hayatlarının nasıl tamamıyla korunduğunu çok iyi gösteriyor, çünkü aile aileden olmayana, hısıma veya müttefik kişilere daima açıktır; kolektif evler müttefike de açık olan (ancak müttefikin kabul etmediği şeylerin olması gibi ittifak ve soy-zinciri kurallarıyla açık olan) küçük özel territoryaliteler sağlar. Yoğun bir tür özel yaşam vardır ancak bu Hintlinin kendi kolektif evinde sadece bu özel yaşam üzerinden olmak üzere grubun bütününü kullanmasını engellemez. Jaulin şahsa ait ev konusunda şunu diyor: "Grubun üyelerinin gereğinden fazla kaynaşması –Oedipus'un kentteki durumunu görmüştür kendisi– kendilerinde, üyelerin her birinde çoğunlukla ailevi ya da sosyolojik özelliklerin şiddetlenmesine neden olur ve aile ocağında, eşlerin kökeni boyutunda yaşanan ailevi bir karşıtlıkla kendini gösterir. Bu sistemde çocuklar, (ebeveynlerin) her biri bunları kendi yararına yani kendi referans soyu yararına kullanmayı amaçladığından şiddete maruz kalırlar". Oedipus doğmuştur!

Oedipus, kültürlü Avrupalılar olan bizler için, bizim küçük iç

sömürgemizdir ve Hintliler ya da Afrikalılar içinse zorunlu bir sömürgeleştirmedir bu, şu şekildeki sömürgeleştirmenin en direkt ürünlerinden biridir: Senin baban sandığın gibi bir şey değil, yani toplumsal çoğaltımın bir etkeni değil, bütün bunlara bir son ver. Toplumsal çoğaltım her bir sömürgeci üzerinden geçer. Jaulin şöyle diyor, o zaman çocuk bakar ve [adamlardan] biri: "Bu benim soyumdan" der ve diğeri de karşılık verir: "Bu benim soyumdan", her biri çocuğu bir koluna alır ve ona hangisini tercih ettiğini sorarlar ki bu bir rejimde ya da bir ittifakta, bir soy-zincirinde yani soy mekanizmasında sorulmayan bir şeydir, çünkü soy sorununun olmadığı *dışarı*ya doğru bir açılma ve ziyaret sistemi söz konusudur.

Kapitalist sistemin içinde sınırdaki yer değiştirme neden iki şekilde gerçekleşiyor: yani giderek daha geniş olan sosyal sınırların daima daha geniş bir ölçekte yeniden üretimi şeklinde ve buna bağlı olarak giderek daha dar bir biçimde sınırlanan ve dar aileyi sınırlandıran sosyal sınırlar biçiminde ve bunlar arasında ne tür bir ilişki olacaktır? Kapitalist aksiyomatik, otonom hale gelmiş bir toplumsal yeniden-üretim rejimiyle ilgili olmasıyla bir uygulama alt-bütününe ihtiyaç duyar; toplumsal yeniden-üretim (çoğaltım) olarak, kapitalist aksiyomatik birinci türden imgeler meydana getirir; kapitalist, sanayici, bankacı, işçi, sosyal aksiyomatik tarafından üretilen birinci türden imgeler; buna bağlı olarak, giderek daha dar olan sınırlar aileyi sınırlandırır ve bu ikinci türden imgelerle beslenen aksiyomatiğin uygulama alanıdır, ve ikinci türden imgeler de insan yeniden-üretiminin materyalleri tarafından üretilen imgelerdir, yani ailevi figürler, baba, anne, ben.

Kapitalist ekonomi politiğin psikanaliz dediğimiz oldukça bilinen bir işleme ihtiyacı vardır. Psikanaliz bir uygulamadır ve ekonomi politik bu uygulamaya uygun olan aksiyomatiği belirler. Bu oldukça tatmin edici bir formüldür.

Flükslerin sadece kodlanmakla kalmadığı ancak territoryal kodlar üzerinden, hiç bir aşkınlığa başvurmayan ve bir gizlilik sistemi olan

territoryal kodlar üzerinden despotik bir aşırı-kodlama kendini empoze ettiğinde aşkınlık söz konusudur. Burada aşkınlık vardır. Hıristiyanlığın emperyal karakteriyle ilgili sorun Katoliklik şeklinde de kendini ortaya koyuyor hemen, yani evrensel bir aşkınlık ya da bütün dinlerde bulunan bir gerçeklik şeklinde ve tarihsel olarak bu, ilkel Hıristiyanlıkta temel bir öneme sahip bir biçimde kendini ortaya koyuyor: Çökmekte olan bir imparatorluk biçimi olan Roma İmparatorluğuyla ne tür ilişkilerimiz olacak; yani gizlice sızma eylemine mi başvuracağız, yani Roma İmparatorluğunun kalıntıları ile tinsel güçle canlanmış bir imparatorluğu yeniden mi kuracağız, ya da Roma İmparatorluğunu tasfiye edip, sıfırdan başlayıp çöle geri mi dönmek gerekir Roma İmparatorluğuyla olan şu paktla yeni bir despotik oluşum yaratmak için; çöle geri döndüğümüzde sıfırdan başlayarak, yani keşişlerden ve manastırlardan başlayarak despotik oluşumlar yaratırız yeniden. Romalılarla anlaşma halinde olan Hıristiyan iktidara karşı ilkel Hıristiyanlıkta Doğuya dönüş Hıristiyanlığı son büyük emperyal oluşum gibi gösteren bir manzaradır. Ve aslında, aşkın sınırsız borç rejimi diyebileceğimiz şey büyük imparatorluklarla başlar gerçekten de, gerçek ceza tutum değiştirmiştir, bütün ülkeler kutsal bir antlaşma yapmışlardır: bundan kurtulamazın, sınırsız borçtur bu. Ancak Hıristiyanlığın aşkınlık ve içkinlik ilişkilerini diyalektikleştirdiğini söylemiyorum, bütün bunlar kısım ve parçalardır diyorum. Bir taraftan [Hıristiyanlık] emperyal bir oluşumda reform yapmak için gösterilen son bir çabadır, fakat bu emperyal oluşum bu şekilde reforme edilemeyecek bir durumdadır, tinsel olarak reforme edilmesi gerekir, yani sınırsız borcu yerleştirip düzenleyecek olanlar büyük imparatorluklardır, [yani] şu korkunç büyük darbeyi Nietzsche'nin dediği gibi: Kaygı verici sanatçılar gerekir bunu yapmak için, fakat sınırsız borç dışta kalıyordur ve Hıristiyanlığın inceliği ve kurnazlığı burada da onun gelişimine fazlasıyla bağlıdır, çünkü sadece bizleri sınırsız borç rejimi altına sokmuyor, ancak içselleştirilmiş sınırsız

borç rejiminde... Bir taraftan, Hıristiyanlıkla yenilenmiş despotik oluşum kutbu vardır ve diğer taraftan bunun kapitalizmin oluşumu tarzında derinliği olan oluşumu vardır ki bu durumda bir aşkınlık rejimi değildir bu artık burada, bir içkinlik rejimidir...

İçkinlik durumunda, eğer bunun bir aksiyomatikle ve dahası bir kodla işlediğini kabul edersek, inanca ihtiyaç yoktur artık. İnanç olarak din, Hıristiyanlığın emperyal bir oluşuma aitliği alanında anlam kazanır sadece. Aksiyomatik düzeyinde, bu bir inanç meselesi değildir artık, bu yüzdendir ki Hıristiyanlık, kapita-lizmdeki çağdaş görünümüyle –şu an gördüğümüz bu– başlangıçtan beri böyleydi zaten: inansınlar ya da inanmasınlar, buna aldırış edilmiyor kesinlikle. Hıristiyanlığa bir inanç veya din biçimi bakımından bir özerklik verilmesi beni rahatsız ediyor, çünkü aşkın olandan içkin olana dönüşümünü gerçekleştirirken, kapitalizme ait olduğu içkin görünümünde: Hıristiyanlık ilk dindir ve bu nedenledir ki kapitalizmin dinidir gerçekten de ve [bu din] bir inanç temeli üzerinden yürümez. Onları ilgilendiren şey bunun ilk din olmasıdır ve bu anlamda, önemli olanın inanç olmadığı bir din olmaya başlıyor bu, ancak Hıristiyanlık kapitalizmde belli imgeler ve bu imgeler arasında da belli bir ilişki yaratır. Ve bu imgeler, kapitalist içkinlik aygıtının beslendiği biçimin bir parçasıdırlar. Din ekonomik mekanizmanın bir parçasıdır.

Hıristiyanlığın bu iki kutbu hikâyesi ölüm gerginliğinde bulduğumuz şeye benzer. İlkel sistemlerde ölümün kodlanma biçimine bakın; ölüm gerginliği diye bir şey yoktur çünkü katı bir şekilde kodlanmıştır; territoryal kodlar ortadan kalktığı andadır ki deşifre olaylarında ölüm gerginliği var olmaya başlar. Emperyal ve despotik sistemlerde, despotun ve ölümün gücü despotik oluşumlara ait bir fenomenle garanti altına alınmıştır –Freud her şeyi emperyal oluşumlardan derleyip çıkarmıştır, bu yüzden kapitalizmi anlamamıştır– Bütün gizli tarih... gizlilikten bahsedilince herkes gülmeye başlıyor, Freud neden gizlilik diye bir şey icat etti,

gizliliğin gerçek uygulama noktası despotik oluşumların kaderiyle ilgili tarihsel bir saptamadır, yani despotik oluşumlar neden kendilerini gizlilik durumuna sokan toplu bir unutuluşla yüz yüze kaldılar, neden Yunanlar, Mısırlılar ve Afrikalılar imparatorluk geçmişlerini reddedip onu yalnızlığa, gizliliğe ittiler? Neden Yunanlar Mycène'i unuttular? Despotik oluşumlardaki ölüm içgüdüsü büyük aşkın anti-üretim isteğidir ve bu içgüdü yeni ittifak şeklinde yani yeni ittifakın intikamı şeklinde aşırı-kodlanmıştır. Ölümün aşırı-kodlanması söz konusudur ve bundan gerçek bir aşkın içgüdü yaratır. Despotik rejimlerde bu aşkın bir içgüdüdür çünkü ölümcül anti-üretim üretimden ayrılmıştır aynı zamanda, nitelik ve zaman olarak ayrılmıştır. Kapitalizmle birlikte ölümün deşifre edilmesi ortaya çıkar: bütün bir anti-üretim aygıtı üretimin içine girer. Freud diyor ki, ölüm içgüdüsü aşkın ve sessiz sakin bir şeydir...

DELEUZE 15/02/72

Öznel aktivite olarak libido ve çalışma ve bunların yabancılaşması [réaliénation] + Psikanaliz ve mitler + Organsız bedenler ve yeğinlikler

Bir bilinçaltı teorisiyle bitirmem felaket olurdu. Bana göre sorun çok pratik: bilinçaltı nasıl çalışıyor? Ben diyorum ki bu asla oedipusçu ifadelerle, kastrasyon ifadeleriyle ya da ölüm gerginliği ifadeleriyle işlemiyor; ve size bütün bunu aşılayan şey psikanalizdir diyorum. Psikanalizin kendisiyle kapitalizme ait hale geldiği bir işlem vardır, ve bir kez daha, ideolojik düzeyde değildir bu, salt pratik düzeydedir. Marx ekonomi politiğin temelinde ne olduğunu sorduğunda (Foucault bu sorunu Sözcükler ve şeylerde yeniden ele almıştır), Marx'ın cevabı, ekonomi politiğin gerçekten de Adam Smith ve Ricardo ile başladığıdır, çünkü önceleri zenginliğin özü, obje diyebileceğimiz şey yönünden, ya da objektit[1] yönünden

[1] Nesnel olan *şey,* ya da geneli temsil ettiği düşünülen şey. Örneğin nesnel anlamda zenginliğin özü olarak düşünülen devlet ya da toprak. (Çev.).

araştırılmıştı. Bu dönemde ekonomi politik yoktu, başka bir şey vardı, zenginliklerin analizi gibi bir şey. Zenginliğin özü büyük objektitlere bağlanmıştı, örneğin fizyokratlarda: toprak; merkantilistlerde: devlet. 18. yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başlarında Smith ve Ricardo ile birlikte ekonomi politikte yaşanan büyük devrim neydi?

Marx bunu çok güzel ifade ediyor: kapitalizmin gelişimiyle birlikte, zenginliğin özü artık objektitler yönünden değil de, radikal bir yön değişimi yapılarak, ekonomi politik düzeyinde kantçı bir tür geri dönüşle, özneye bağlanarak araştırılmaya başlandı.

Zenginliğin özünü özneye bağlamak ne demek? Smith ve Ricardo, diyor Marx, Luther'in din alanında yaptığını yaptılar: din duygusunu büyük objektitlere bağlamak yerine, bunu özneye bağlayan, yani öznel inanca bağlayan yön değişimini gerçekleştirdiler. Ricardo, üretme aktivitesi olarak, üretme eylemi olarak öznenin yönünde bulur zenginliğin özünü, ve de Marx'ın çok iyi yazılmış bir metninin doğduğu herhangi bir eylem olara: "Smith'in zenginliğin özünü, bir üretimin bir diğeri üzerinde herhangi bir ayrıcalığı olmaksızın, genel olarak üretme etkinliği olarak göstermesi büyük bir ilerleme olmuştur. Tarım üretiminin ayrıcalığı yoktu artık. Ve zenginliğin özünün bu yön değişimini gerçekleştirmesi ve genel olarak üretme etkinliği yönünde ortaya çıkarılması için, endüstriyel çalışmanın koşulları ve böylelikle de kapitalizmin gelişmesi gerekiyordu kesinlikle, ekonomi politik işte buradan başlayarak ortaya çıkıyor." Foucault, "Sözcükler ve şeyler"de, bunu başka bir şekilde yeniden ele alıyor, şöyle diyor: ekonomi politiği yaratan nedir? A. Smith ve Ricardo ile birlikte, öznel üretme etkinliğinde, temsiliyet alanına indirgenemeyen bir şeyler keşfedildiğinde oldu bu. Bu epistemolojik yön değiştirme oldukça nettir, bilginin alanını değiştirir ve temsili olmayan bir alanda bulunan bir bilgiye doğru yönelir: göz önünde olmayan, temsiliyet üzerinden geçen üretme etkinliği.

Freud ne yapıyor? Önce, deli büyük objektitlere bağlanıyor, toprağın delisidir bu, despotun delisi; zenginlik konusunda da hikaye aynıdır: objektif yapılara bağlanıyor. 19. yüzyılın psikiyatrisi Ricardo'nun ekonomi politikte yaptığına tamamıyla benzer olan bir yön değiştirme gerçekleştiriyor, şu yön değişimini başlatıyor yani: delilik artık büyük objektitlere bağlanmaz, fakat genel olarak öznel bir aktiviteye bağlanır, nedir bu öznel aktivite? Freud ile birlikte ortaya çıkar bu; bu nedenle kopuş Freud ile 19. yüzyılın psikiyatrisi arasında değildir. Freud, aynen Ricardo gibi, büyük bir yön değiştirme gerçekleştirerek keşfeder zenginliğin soyut özünü, yani zenginliği artık objektitlere değil fakat, belli bir niteliği olmayan genel üretme etkinliğine bağlayarak keşfeder, ve bu da ona soyut çalışmayı keşfetme olanağı verir. Freud aynı hamleyi yapıyor, Freud Ricardo'dur, Smith'tir, psikiyatrinin Ricardo'sudur. Arzunun soyut özünü ortaya çıkarıyor ama bunu büyük objektitler yönünde ortaya çıkarmıyor artık, toprağın delisi ya da despotun delisi, arzunun öznel etkinliğinde keşfediyor bu özü. Bu öznel etkinliğe ya da soyut öze, Freud *libido* diyor; bu libidonun amaçları olacaktır, kaynakları ve nesnesi olacaktır fakat Freud'da bu libidonun kendi özel amaçlarını, kendi kaynaklarını ve kendi nesnesini aştığı anlaşılıyor. Nesneler, kaynaklar ve amaçlar, arzuyu objektitlere, alana indirgeme biçimleridir bunlar da; ama bundan daha derin olarak, arzunun öznel etkinliği olarak libido vardır. Bu noktada, Freud ve Ricardo aynı şeydirler. Benzerlik burada bitmiyor, daha da ileri gidiyor.

Marx bir şeyler ekliyor buna: bunların zenginliğin özünü genel olarak üretme etkinliğinde bulduklarını söylüyor, ve genel üretme etkinliğine bir isim veriyorlar: soyut çalışma. Freudçu işlemi elde etmek için kopya çıkartmaktan başka yapacak bir şey yok: genel arzulama etkinliğini ortaya çıkarıyor, ve buna bir isim veriyor: soyut libido. Ama, ama, ama, benzerliğin daha da ileri gittiği yerde, Freud ve Ricardo tuhaf bir ortak işlem yapıyorlar. Marx çok güzel bir şekilde ekliyor: "fakat Ricardo zenginliğin özünü genel üretme

etkinliğinde ortaya çıkarır çıkarmaz, bu özü yabancılaştırmaya [realiéner] devam etmiştir". Ne anlama geliyor bu? Objektit yok artık, bu kazanılmış bir şeydir; fakat bu üretme etkinliği yabancılaşacaktır; Ricardo'nun büyük nesnel tasarımları yeniden canlandırdığını ve yeniden bir önceki yabancılaşmaya vardığını söylemek söz konusu olabilir mi? Hayır, söz konusu olan, az öncesinde keşfettikleri bir tür mistikleştirme, bir tür aldatmaca icat etmektir, yani, diyor Marx: önceleri zenginlik ve çalışma objektitler içerisinde yabancılaştırılmışken, yani durumlar içerisinde (şeyin durumu anlamında), burada, yeni bir yabancılaşma biçimini yeniden yabancılaştırıyorlar, yani onların sübjektif özle ilgili keşiflerine cevap veren tam olarak öznel bir yabancılaştırma: bir durumu yabancılaştırmak yerine bir eylemi yabancılaştırıyorlar, nesnel bir şey durumunda yabancılaştırmak yerine, kendilerinin ortaya çıkardıkları öze denk düşen öznel bir eylemde yabancılaştırıyorlar, ve Marx bunun ne olacağını söylüyor: bu andan itibaren yabancılaştırma artık engellenemez ve nesnel bir şey durumu içinde sınırlandırılmaz, kendi aynı eyleminde kavranıp engellenir. Peki nedir bu aynı eylem: üretimin sübjektif özü olarak çalışmayı yeniden yabancılaştırıyorlar, bunu özel mülkiyetin koşulları içerisinde yeniden yabancılaştırıyorlar.

Freud soyut libidoyu ortaya çıkarıyor, büyük yön değiştirmeyi gerçekleştiriyor: arzu artık nesneleri yönünden anlaşılmamalıdır, ne de amaçları yönünden, libido olarak keşfedilmelidir arzu; fakat Freud bu keşfi, aynı keşfe denk düşen yeni bir temel üzerinden yeniden yabancılaştırıyor, ve bu yeni temel de, arzunun, ailenin öznel koşullarında libido olarak belirlenmiş öznel etkinliğinin yeniden yabancılaştırılmasıdır, ve bu da bize Oedipusu veriyor.

Psikanalizler kapitalist bütünün bir alt bütünüdür, işte bu yüzdendir ki, belli açılardan, kapitalizmin bütünü sonunda psikanalize varır. Peki hangi anlamda? Ricardo bize şöyle diyor: tamam arkadaşlar, genel üretme etkinliğini buldum, ama dikkat edin: özünü

özne yönünden bulduğum bu genel üretime etkinliğinin ölçütü olması gereken şey özel mülkiyettir. Ve Freud da benzer bir şey söylüyor, aileden çıkmayacaktır bu. Bu neden böyle ve neden başka türlü olmuyor? Bu temel olarak neden psikanalize ve aynı şekilde kapitalizme ait oluyor?

Kapitalizmde devamlı olarak şu iki hareket mevcuttur: bir taraftan, flükslerin deşifre edilmesi ve yersiz-yurtsuzlaştırılması ve bu da öznel etkinliğin keşif yönüdür, ama aynı zamanda yeniden yerli yurtlulaştırmaya, neo-territoryalleştirmeye devam ediliyor; görünen şeylere rağmen, ne objektit olarak toprağın yapısını, ne de objektit olarak despot olanın yapısını yeniden canlandırmaya dayanmıyor bu, yerel olarak olmasa bile. Yerel despotizm uygulanıyor, ama hayır böyle değil bu. Yeniden yerli-yurtlulaştırma saf arkaizmlerin, yani eski dönemlerin objektitlerinin bir yeniden canlandırılması değildir sadece; yeniden yerli-yurtlulaştırma öznel olmalıdır. Bu yeniden yerli-yurtlulaştırma bir taraftan ilk olarak özel mülkiyet koşulları içerisinde gerçekleşiyor, bu ekonomi politiktir, ve ikinci olarak da öznel modern ailede gerçekleşiyor, ve bu da psikanaliz anıdır. Bunların her ikisi de gereklidir, ortaya çıkarılan soyut etkinliğin yeniden yerli-yurtlulaştırılması işlemidir bu. Bu açıdan, psikanaliz, en az tüccar kadar, bankacı kadar ve en az sanayici kadar kapitalizme ait olan bir şeydir. Kapitalist ekonomi düzeyinde bile olağanüstü derecede açık olan bir rol vardır; psikanalizde çok enteresan olan para hareketinde bir doğrulama varsa eğer –çünkü en azından burada, parayla ve paranın psikanalizdeki rolü ile ilgili doğrulamalarda herkes çok eğleniyor– bu olağanüstü bir şeydir çünkü bu hem işe yarıyor hem de kimse buna inanmıyor. Ama buna inanmaya gerek de yok, sanki kapitalizmde ne olursa olsun hiçbir şeye inanmaya ihtiyaç yokmuş gibi. Kodların inanılmaya ihtiyacı vardır, aksiyomatiğin ihtiyacı yoktur kesinlikle, umurumuzda değil.

Psikanalizde paranın gerçek hareketi kapitalizmde gördüğümüz şeyi daha düşük bir düzeyde yeniden ele alıyor: bütün kapitalist

mekanizma paranın ikili yönünün yardımıyla çalışıyor, yani finansman flükslerinin ve gelir flükslerinin yardımıyla, tamamıyla farklı bir yapıya sahip olan flükslerdir bunlar ve para bunların her ikisine de sahiptir; ve kapitalist mekanizmanın işleyişinin koşullarından biri de bu flükslerin büyüklüğü ve sınırsızlığıdır. Psikanalizde (P), bir finansman flüksü ve bir de ödeme flüksü vardır, ve analitik mekanizma, düalitesi gizli olan bu iki flüksün yardımıyla çalışır finalde. Örneğin, bir kadın kendisini muayene ettirecektir; birçok durumda, analist, kocasıyla olan çatışmalarını ortaya çıkarmakta zorlanmayacaktır, ve aynı zamanda, bu analiz için ödeme yapan da kocadır; bu olayda, kaynağı koca olan finansman flüksü ve kadından analiste giden bir ödeme vardır: kadının bundan nasıl kurtulmasını isteyebilirsiniz? Analist paranın geldiği yerle ilgilenmez kesinlikle; paranın haklılığını ortaya koyduğunda, asla şöyle bir soru sorulamaz: ödemeyi kim yapacak? Tuhaf bir hareket vardır burada, ya da bu yersiz-yurtsuzlaştırma ve yeniden yerli-yurtlulaştırma ikili oyunuyla tamamıyla aynıdır.

Mitin ve tragedyanın karşısında psikanalizin tutumunu merak ediyorum, zira her ikisinin de Oedipus'u aramaya gitmeleri tesadüf değildir nihayetinde. Yaşlı Freud Oedipus'u herkesin dediği gibi kendi oto-analizinde mi buluyor, yoksa kendi kültüründe mi buluyor onu? Goetheci bit kültüre sahiptir Freud, Goethe sever bunu, akşamları bunu okur; Sofokles'de mi yoksa kendi oto-analizinde mi buluyor bunu? Kapitalist bir rejimde insanlardan inanmalarını istemeyiz, ne isteriz onlardan? Kapitalizmde bunun nasıl olduğunu – Roma İmparatorluğu için de aynıdır bu– kesin olarak söyleyen kişi Nietzsche'dir, o dönemin insanlarının bir tablosunu yaptığında ve "inanılan her şeyin alaca buluca, karışık bir resmi" dediğinde; inanç konusu olmuş olan her şey yeniden yerli-yurtlulaştırmak için idealdir. Romalılar gibi: Tanrın bizimle birlikte geliyor, onu Roma'ya koyacaklar, böylelikle Roma topraklarında yeniden yerli-yurtlu hale geleceksin. Aynı şekilde kapitalizm de: Kanatlı çavuş

vardır orada; çok iyi, bizimle birlikte olan kanatlı yılan.

Nedir mitin karşısında psikanalizin şu çok enteresan olan tutumu? Anzieu'nün bunun üzerine bir makalesi var; iki periyot var gibi diyor: bir an bu çok iyi işler, bütün mitler analiz edilir, bütün mitlerin, tragedyaların tam bir incelemesi yapılır. Sonra modanın geçtiği bir an olur, Young bunu kabul etmiştir, o halde onunla karıştırmamak gerekir. Neden bunlar hiç bir zaman etnologlarla ve Helenizm uzmanlarıyla anlaşamamışlardır, bu büyük belirsizliğin, bu büyük anlaşılmazlığın bir nedeni var.

Arada müdahale: Ya Levi-Strauss; mitlerin bütün analizlerinin Freud'a göre yeniden ele alındıklarını belirtmek gerekiyor, ve akrabalığın bütün bir analizi, olası bir akrabalık sisteminin bütününün belirleyicisi olarak bir akrabalık atomu üzerine kuruludur ve bu akrabalık atomu ..... erkek kardeş ya da anne olan ikinci bir ifade ile birlikte, ki bu ifade, Ortigues gibi analistlerce yeniden ele alınmıştır, bunu yaparken şöyle diyorlar: anlaşıldı, dördüncü ifade semboliktir; Levi-Strauss, mitlerin analizini yapan kişidir ve analistler bunu yapmak zorunda değillerdir artık –bunun içindir ki Lacan özellikle de bir yığın nokta üzerinden yürüyor.

Gilles Deleuze: Bunun üçlü olarak işlediğini eklemek gerekiyor: Ricardo'nun ekonomide yaptığını, Freud'un psikiyatride yaptığını Levi-Strauss etnolojide yapmıştır. *yasa-yasak-ihlal* üçlemini koruyan bir yapıyı muhafaza ederek Oedipus'u hayali varyasyonlar düzeyinde ortadan kaldırırken Oedipus'u soyut bir biçimbozumu şeklinde muhafaza etmiyor muyuz?

Arada müdahale: Levi-Strauss, önemli olanın anlatılan olmadığını göstererek Oedipus'u ortadan kaldırmaya başlıyor, yapı olarak akrabalık atomu yoluyla sonradan kendi yapısını genelleştirmek için bunu analiz ediyor.

Gilles Deleuze: Hım, hımm. Etnoloji alanında ona göre temel öznel aktivite olan şeyi keşfediyor, yani ensestin yasaklanışını, ve bunu akrabalık sistemi içerisinde yeniden yabancılaştırıyor ya da etkisizleştiriyor. Son olarak: etnologlar ya da Helenizm uzmanları, kendilerini bir mitle karşı karşıya bulduklarında fazlasıyla işlevselcidirler, onların sorunu şudur gerçekten de: bu şey nasıl işliyor; bir mitin ya da bir tragedyanın anlamını açıkladıklarında, tarihçiler gibi davranıyorlar, bunları bu mitlerin gönderge yaptığı objektitlere bağlıyorlar, toprak objektiti örneğin. Onların katı bilimsel bakış açılarıyla örneğin bir mitin ya da Oedipusçu bir ritüelin rolünü territoryal objektitlere ve despot objektitlere göre açıklamaktan başka ne yapılabilir ki. Örnek: Oedipus konusunda Levi-Strauss. Bize bunun hem yerlilikte ısrara –territoryal objektitin varlığına– hem de yerliliğin iflasına, yani despot oluşumların doğuşuna gönderge yaptığını gösterdiğinde örneğin. Mit ve tragedya onların objektif referanslarından geliyor, ve haklılar da, madem ki falan yüzyıl, falan Yunan kenti vs. söz konusu. Onlara göre mitin ve tragedyanın açıklanması, tarihsel objektitlere olan bu gönderge sisteminden bağımsız olarak anlaşılamaz.

Psikanalistler tarihsel objektitlerle ilgilenmezler daha başından itibaren; mitleri ve tragedyaları öznel aktivite olarak libidoya bağlamaya çalışırlar, Abraham'ın nahif formülünün ifade ettiği şey bu: "İnsanlığın düşlediği mit", insanlık ölçeğinde bir rüyanın bir benzeridir bu. Miti libidonun öznel etkinliğine bağlıyorlar, bilinçaltının ve bilinçaltının işleyişinin geçirdiği değişimleri hesaba katarak. Psikanalizin mitlere karşı olan, bir an için bulmaya çalıştığını ve başka bir zaman vazgeçtiğini gösteren anlaşılmaz tavrı gibi. Mitleri ve tragedyaları öznel soyut öz olarak libidoya ilk bağlayanlar bunlardır, peki ama aynı zamanda miti ve tragedyayı neden ellerinde tutmaya devam ediyorlar? Bu hikayenin böyle olması inanılmaz bir şey; mit ve tragedya bilinçaltının canlı birimleri olarak düşünülüyor. Bunları mit ve tragedya ifadeleriyle saçma

sapan şeyler söylemeye iten ne, bilinçaltının birimlerini mitlere ve tragedyalara göre değerlendirmeye iten ne?

Bir kez daha, sorunu klinik düzeyde ortaya koyuyorum: Nevrozdan çeken biri ya da psikozdan çeken biri, Schreber çıkıp geldiğinde Freud şöyle der: Görüyorsunuz, bir mit gibi konuşuyor; Freud bunu bilinçaltında bulmamıştır, kendisinin yaptığı ve beslendiği bütün kötü okumalarda bulmuştur bunu, şöyle diyor kendi kendine: bakın ama bu herif Oedipus gibi konuşuyor. Durumu pek iyi olmayan biri çıkıp geldiğinde, çılgına dönmüş, bozulmuş bir makineler bütünü gördüğümüzü sanırız; tam tabiriyle bir garajın içinde buluruz kendimizi, sabote edilmiş, bir atölyenin içine bırakılmış bir İngiliz anahtarının ansızın ortaya çıkıverdiği bir fabrikada buluruz kendimizi, o zaman, bam, bum, her taraftan kaçmaya başlar; delirmiş bir fabrikadır bu fakat bu fabrika alanında olan bir şeydir, ve bunun üzerine gelip şöyle diyen bir Freud vardır: tiyatro gibi, mit gibi bu: bunu ... yapmak lazım ...

Hücre göçü, örneğin, bir eşiği aşan bir hücre grubudur. Eşikler yeğinlik çizgileridir; yaygın bir biyolojik gerçeklik olmadan önce, yeğin bir maddedir bu. Döllenmemiş yumurta ya da faal olmayan yumurta, yeğinlik = 0 demektir gerçekten de. Eğer şunu dersem, bu bir metafor olmaz: katatonik bedendir bu, katatonik yumurtadır; faal olur olmaz, o zaman, her türden gidiş-gelişler ve geçişler başlar. Elbette ki bunlar uzamda gidiş-gelişler ve geçişlerdir: Bir hücre grubu yumurta üzerine göç ediyor, ama şu uzayıp giden ilerleme şeklinde, tıpkı şizonun yolculuğu gibi, neler var? Geçişler ve bambaşka bir yapıda olan oluşumlar var, yani geçişler ve yeğinlik olarak dönüşümler var. Bu nedenle ben ilaçları bırakmak isteyen anti-psikiyatrik akımlardan yana değilim hiç de. İlaçların iki kullanım şekli vardır: şöyle bir kullanım şekli olabilir: "Şu adam canımızı sıkıyor, onu sakinleştirmek lazım", ve onu sakinleştirmek, onu, sıfır yeğinliğe mümkün olan en yakın dereceye getirmek demektir; psikiyatristlerin belli bir korku dalgasını durdurdukları

durumlar vardır, ki bu korku durdurumu felaketi andırır. Fakat ilaçların kullanımının aynı zamanda uyuşturucularınki gibi olan başka bir yanı olabilir; gerçek bir psikiyatrik eczane şöyledir: yumurtanın etkin hale getirilme yolları, şöyle ki: ilaçlar bir yeğinlik eşiğinden bir diğerine geçişleri beraberinde getirebilirler, gidiş-gelişi yeğinliğe çevirebilirler.

Bir genişleme yolculuğu vardır elbette, genişleyici bir göç, fakat bu göçün altında yeğinlik olarak yolculuk vardır, yani: organsız beden üzerinde, kişi bir gradyandan bir diğerine geçer, bir yeğinlik eşiğinden bir diğerine geçer. Ve bu delirden ya da halüsinasyondan farklı bir şeydir, temeldedir bu; halüsinasyonlar ve delirler bu yeğin geçişlerin ikincil birer ifadesidirler sadece.

Bir bölgeden bir diğerine geçiliyor, ve, şunu dediğinde Başkan Schreber tam olarak ne demek istiyor: "gerçek göğüsler [sein] itiyor beni". Ne demek bu? Bu bir halüsinasyon değil, ama buradan itibaren halüsinasyonlar görmeye başlayacaktır. Delir mi bu? Sanmıyorum, ama buradan başlayarak delirler meydana getirecektir. Delirle halüsinasyonun ortak ana noktasıdır bu. Kadın gövdesi, Schreber'in organsız bedeninin üstündedir tam olarak, gidiyor, şaşırtıcı yolculuklar yapıyor, tarihi, coğrafik, biyolojik, ve yine bu düzeyde bütün flüksler birbirine karışıyor: tarihsel flüksler, coğrafik flüksler, çünkü sadece tarihsel bir perspektif içerisinde kadın haline gelebiliyor: örneğin Alsas'ı savunma zorunluluğu veya Alsas'ı Fransa'ya karşı savunan Alsaslı genç bir kız olma zorunluluğu. Her şey birbirine karışıyor: Başkanın kadın haline gelmesi Alsas'ın yeniden Alman haline gelişiyle karışıyor. Başkan Schreber tarafından fiziksel olarak denenen kadın olma, yeğinlikte bir yolculuktur: organsız beden üzerinde kadın olma gradyanını aşmıştır; bunu aşmış ve başka bir eşiğe ulaşmıştır, ve genel olarak genişlemede bunlara, bu yolculuklara yardım etmek gerekir. Eğer travestilerin oldukça büyüleyici sorununa dönmek gerekirse, bu [travesti], yolculuğu en az metaforik olan kişidir, tehlikeye atılan ve

sonu olmayan bir yolculuğa girişen odur, ve bunu kendisi de biliyor; bunu uzamsal olarak düşünebiliriz: kadın gibi giyiniyor, hormon alıyor, fakat bunun altında, yeğinlik eşiklerini aşıyor.

Bütün bu fenomenleri anlayabilmek için, bu organları bozmak, dağıtmak gerekiyor, çok iyi bildiğimiz gerçeği geçersiz saymak, bir kenara atmak gerekiyor: organizma; zira organizma bir beden üzerinde yer alan organlar değildir. Organizma bir [tür] kodlamadır (yine bu anlamda genetik bir koddan bahsedeceğiz) ya da organsız beden üzerindeki organların bir kombinatuvarıdır. Fakat benim sorum şu: kısmi nesneler olarak organlar, organsız bedenle daha derin, pre-organik bir ilişkiye sahip değil midirler, ki bu daha derin pre-organik ilişki, bütün genişleme düşüncelerini terk edişimizi içeriyor gibi görünüyor, şöyle ki: Organlar artık falan biçimde olan ve falan işlevleri olan bölgeler değillerdir, saf yeğinlik dereceleridirler; burada embriyoloji çok ilerlemiştir: Falan gradyan gözün taslağını verir, falan gradyan falan taslağı verir. Bunlar organsız beden üzerindeki yeğinleştirilmiş güçlerdir demek ki. Fakat sıfır yeğinlik yeğinleştirilmiş güçlerin karşıtı değildir, yeğinleştirilmiş güçlerin şu veya bu seviyede dolduracakları yeğinleşmiş saf maddedir. Bu anlamda ben diyorum ki organsız beden ve organlar, organizmaya karşı olan ortak mücadelelerinde aynı şeydirler.

Artaud bunu çok iyi göstermiştir: organsız bedenin gerçek düşmanı organizmadır. Şu halde, organizmanın altında, organizma bir kenara bırakıldığından, şu veya bu derecede maddeyi dolduracak olan yeğinleştirilmiş güçler şeklindeki organlar arasındaki ilişkiyi çok iyi görüyoruz, eninde sonunda bunların her ikisi de tamamıyla aynı şeydir. Şizofrenik yolculuk bir bölgeden diğerlerine olan bu geçiştir, öyle ki, gezinti şeklinde yada yolculuk şeklinde sadece ikincil olarak genişliyor bu, ve delirler ve de halüsinasyonlar ikincil olarak vardırlar. Fakat halüsinasyonların ve delirlerin altında bir realite vardır, bu realite "hissediyorum" realitesidir.

Yumurtaya dönelim yeniden. Sabit organlar varolmadan önce, tek

bir *farklılaşmamış* [şey] yoktur, yeğinlik dağılımları vardır ve bu yeğinlik bölgeleri genişlemede kendilerini kaplayacak olan organlara benzemezler hiç de. Yumurtanın taslağını verecek olan şey bir gradyandır. Bir hücre grubu bir bölgeden bir diğerine geçtiğinde bir şeyler olur, farklıklaşmamış ile ilgili değildir bu hiç de, fakat bu genişleme göçünün altında bir yeğinlikten bir diğerine geçiş vardır, bununla birlikte hiçbir organ şekli belirgin değildir henüz; bu göçlerden sonradır ki genişlemede organ taslaklarını ve ardından organları seçmeye, fark etmeye başlarız.

Soru: Organsız bedenle organizma arasında bir fark olduğunu söylemek yetmiyor, bu çok açık. Çok daha problematik bir diğer nokta var, şöyle ki, organsız bedenin üzerinde meydana gelen işlemler olduğunu, paranoyak türde itme işlemleri ve şizofrenik türde işlemler olduğunu söyleyebiliriz.

Ama senin değinmediğin bir nokta var: bilinçaltının bir ömrü olduğunu ve bilinçaltının ömrünün arzu mekanizmalarının işleyişine eşit olduğunu düşünüyorsun ve "ve sonra" verimsiz, kısır ve tam beden şeklinde organsız bir beden var diye ekliyorsun. Organsız bedenin oluşumu noktasına değinmedin, yani nasıl oluyor da bilinçaltının yaşamının belli bir anında geriye dönüyor; organsız beden nereden geliyor? Bu tam, eksiksiz bedenin oluşum süreci nasıldır? Artaud'ya göre, organizmadan daha düşman bir şey var, Tanrı var, Şeytan, büyük soyguncu.

Bir delirle bir yeğinlik aynı anda işleyebilir belki de; örneğin, Artaud kendini, "ana memeye doğru bir geri dönüş yaptım" dediği noktada kendisinden hayatını çalan Tanrı tarafından yoksun bırakılmış, tamamen ortadan kaldırılmış hissediyordu, ve bu çalma olayından kurtulmak için, Artaud organsız bedeni üzerinde bu dönüş işlemini başlattı. Nasıl oluyor da böyle bir beden oluşabiliyor?

Gilles Deleuze: Tanrı ile olan ilişki çok basittir. Artaud'nun Tanrı

dediği şey organizmanın organizatörüdür. Organizma kodlayan şeydir, flüksler üzerinde bağ oluşturan, onları düzenleyen, aksiyomatikleştiren şeydir, bu anlamda, Tanrı organsız bedenle bir organizma yaratan kişidir. Artaud için tahammül edilemez olan şey budur. Artaud'nun yazısı, şu veya bu şekildeki kod halkaları altından ve arasından flüksleri geçirtmek için yapılan büyük girişimlerin bir parçasıdır; yazıyı deşifre etmek için yapılan en büyük girişimdir bu. Acımasızlık dediği şey bir deşifre etme sürecidir, ve "bütün yazılar saçmalıktır" dediğinde, şunu demek istiyor tabi ki: her kod, her kombinatuvar bir bedeni organizmaya dönüştürmekle son bulur ve bu Tanrı'nın bir işlemidir.

Diğer soruya cevap: organsız bedenin verimsiz bir diretme olarak istekli üretimde nasıl kendi alanında, kendi yerinde meydana geldiğini [ona] göstermek gerekiyor, burada hemfikirim, fakat bunu geçen yıl yapmıştım.

Şöyle bir kılavuz var elimizde: sosyal bir yapıda eşdeğerde olan bir fenomen daima sosyal bir yapı içerisinde ortaya çıkar, yani oluşur; üretici güçlerden çıkarak, kendi başına verimsiz olan ve üretici güçleri kendisine mal eden bir tür tam, eksiksiz sosyal yapı meydana gelir ya da meydana getirilir. Şizofreni düzeyinde sorun tamamen farklı değildir, ki burada, her yönde birleşen istekli üretimden başlayarak, bedensiz organ olan verimsiz bir diretimin bu üretim sürecinde nasıl meydana geldiğini göstermek gerekiyor. Senin ortaya koyduğun şekliyle sorunla ilgili olarak, şöyle ki: bedensiz organın kendisinin de organlar-kısmi üretici nesneler oyunu içerisinde meydana gelmesi gerekiyor, [bunun] nasıl olduğunu açıklamak gerekiyor.

Comptesse: Bilinçaltının yaşamının arzu mekanizmalarının yaşamı olduğunu söylüyorsun, ki eğer bu arzu mekanizmaları tam olarak küçük (a) nesnesi ise, arzu mekanizmalarının yaşam ile ilgisi

yoktur, bunlar ölgün(?) [mortifère] mekanizmalardır, tamamıyla ölgün mekanizmalardır.

Gilles Deleuze: Neden?

Comptesse: Çünkü bu (a) nesnesidir. Eğer bunları (a) nesnesi ile özdeşleştirirsek, ölgün mekanizmalardan başka bir şey olamaz bu, ve bu noktada, bu ölgün mekanizmaların işleyişinin de belli bir anda tam bir beden meydana getirebileceğini anlamamız mümkün.

Gilles Deleuze: Korkunç bir şey bu! Arzu mekanizmalarının (a) nesnesi olduğunu söylediğimde, tam olarak demek istediğim şu ki, Lacan'da bile, bir yapı gizli bir şekilde içeriye mekanizmal bir öğe sokulursa işleyebilir ancak, ve bu (a) nesnesi nihayetinde mekanizmal bir öğedir, yapısal bir öğe değildir. Geçen yıldan beri, Oedipusun bilinçaltı için kesinlikle bir şey ifade etmediğini anlatmaya çalıştım. Bunu söyleyen ilk kişi Lacan'dır, fakat, ne yazık ki, kastrasyon için aynı şeyi kastetmedi; ve ben kastrasyon için aynı şeyi söyledim, hatta bundan fazlasını söyledim: kastrasyonun sadece Oedipusun temeli olarak varolduğunu söyledim. Geçen yıl, Oedipusun psikanalizin büyük sefaletini açıklayan, felaketi andıran can sıkıcı bir tür kod olduğunu kabul etmiştik. Kastrasyon için bu çok daha zor olmuştu.

Comptesse: Kastrasyonun ne olduğunu söylemiyorsun. Öyle ki kastrasyonun ne olduğunu söylenmediğinde, ben, buradan çıkarak kastrasyonu nasıl geriye döndürebileceğimizi bilemiyorum.

Gilles Deleuze: Peki o zaman, bana Oedipusla ilgili birtakım şeylerin atfedildiğini farz edelim; şuna çok şaşırdım: kabaca bana Oedipusla ve kastrasyonla ilgili bir takım şeyler atfedilse de, şöyle diyenler oldu: evet, evet, ama dikkat edin, dönüşte bekliyorlar seni,

ölüm itkisi var, ve senin bundan kurtulabileceğini sanmıyoruz. Bana göre, Oedipus, kastrasyon ve ölüm itkisi katıksız yutturmacanın üç biçimidirler, ve ölüm itkisini yeniden işin içine soksak da, bir şey yapmış değiliz, bu yüzden senin arzu mekanizmalarının ölgün karakteri üzerine söylediklerin beni dehşete düşürüyor, çünkü [sonunda] Oedipusla baş başa bulacağız kendimizi yeniden.

Comptesse: Ölüm inancı diye bir şey yok, var ama psikanalizin keşfi üzerinde çalışmak isteyen psikanalistler için, yani ... etkileri olan kastrayon işlemleri ...

Gilles Deleuze: Her şeyi kabul ediyorsun sen, çünkü bizim sorunumuz şu: bunlar bilinçaltının işlemleri midir yoksa bunlar psikanalizin yerini aldığı sosyal alanın bilinçaltıyla maruz kaldığı yapay işlemler midir.

Comptesse: Pozitif arzu mekanizmaları vardı sadece, tam bir bedenin nasıl meydana gelebileceğini bilemiyoruz.

Gilles Deleuze: Burada bana şunu diyorsun sen: içeriye ölgün öğeler sokmadan organsız bir beden yaratamazsın. Fakat ben bunun olabileceğini düşünüyorum. Eğer organsız beden ölgün bir yumak gibi bir şey ise, yapmaya çalıştığım her şey çöker, geçersiz olur.

Hastalar muayene olmaya geliyorlar ve belli bir talepleri var; Oedipus ve kastrasyon taşıyorlar, [bunu] onlara enjekte eden kişi analist değil. Sorun şunu bilme sorunudur: bu etkiler, bilinçaltı çalışmalarının geçirdiği değişimler hesaba katıldığında, bilinçaltının oluşumlarına uygun mudurlar, yoksa bunlar amacı ve işlevleri bilinçaltının oluşumlarının işleyişini engellemek olan bambaşka bir yapıda olan mekanizmalar mıdır? Psinakanalist Oedipusu ya da kastrasyonu icat etmiyor diyorum, fakat bütün bir analitik işlem

sorunu kısa devreye uğratmaktan ibarettir: hastanın taşıdığı şeyler kendisinin bilinçaltı oluşumlarına uygun mudur –ki analiste göre bu uygundur– doğal olarak, yani şöyle ki, Oedipus ve kastrasyon bilinçaltının oluşumlarının birer ifadeleridirler, canlı, anlamlı birimleridirler; öyle ki, Oedipusu icat eden o [analist] değildir, fakat bir bakıma daha kötüsünü yapıyor: analitik bir güce kadar vardırdığı için onaylıyor bunları: adamın biri Oedipus taşıyor, analist bundan bir geçişim Oedipusu yapıyor, yani bir Oedipus Oedipusu; adam kastrasyonunu getiriyor ve analist bundan bir kastrasyon kastrasyonu yapıyor. Çocuk düşürme olaylarındaki gibi bu tamamıyla, iki kez çocuk düşürüyoruz: bir kez örgücüyle, bir kez de aseptik klinikte uzman olan hekimle. Adam bir defa ailede ve toplum içinde kendini iğdiş ediyor, gidip divanın üstüne oturuyor ve dâhiyane "başarılı kastrasyon" formülüyle kendini yeniden iğdiş ettiriyor. Örgücünün başaramadığı şey başarılıyor bize. Zıtlık kendilerini klinik bir konu karşısında bulan analistler ile klinik konunun dışında konuşan filozofun konumu arasındaymış gibi gelmiyor bana hiç de. Bana öyle geliyor ki benim ilgilendiğim bütün konu şu oldu: bilinçaltının nasıl çalıştığına bakın, bilinçaltı Oedipusu, kastrasyonu tanımıyor, bütün bunlar bilinçaltı üzerine olan bilgimizin yansımalarıdırlar. Sınır analistin –bilinçaltının işleyişi hesaba katıldığında– bilinçaltının oluşumlarına uygun olduğunu umarak hastanın kendisine taşıdığı materyali benimsediği düzeydedir...

DELEUZE

Flükslerin Yapısı

Flüks ekonomisi sorununu daha ileri götürmek isterdim; geçen sefer, flükslerle ilgili daha açık bir tanım istemişti birisi, *sosiü* üzerinden geçip giden bir şey'den daha açık bir tanım; *sosiü* diye adlandırdığım şey toplum değildir, ancak eksiksiz, tam beden rolü oynayan özel bir sosyal istemdir (instance). Her toplum, üzerinden her türden flükslerin geçtiği ve kesintiye uğradığı eksiksiz bir beden ya da bir *sosiü* olarak sunar kendisini, ve arzunun sosyal kullanımı da, uygun bir ad olan şizo adını verebileceğimiz temel kupür-flüks işlemidir. Flükslerle ilgili reel bir tanımlamaya sahip olmamız henüz önemli değil, fakat, bir çıkış noktası olarak nominal bir tanımlamaya sahip olmamız önemlidir ve bu nominal tanımlama bize bir konseptler sistemi verebilir. Flükslerle ilgili nominal bir tanımlama bulabilmek için, ekonomi politikte flüksler üzerine uzman olan bir kişinin son zamanlarda yaptığı bir çalışmayı alacağım çıkış noktası olarak: yani Daniel Entier'in "Flüksler ve stoklar" adlı çalışmasını. Stoklar ve flüksler Keynes'in damgasını vurduğu modern ekonomi politikteki iki temel kavramdır, öyle ki, "Genel istihdam ve kâr teorisi"nde flükslerle ilgili olarak ortaya atılan ilk büyük teoriyi görürüz Keynes'te. Entier şöyle diyor: "Ekonomik açıdan, hizmet mallarının ya da paranın bir kutuptan diğerine iletilen miktarının değerine flüks diyebiliriz"; flüks kavramıyla ilişkilendirilebilecek ilk

kavram kutup kavramıdır; flüks, *sosiü* üzerinden geçiyor olmasıyla, bir kutuptan girer ve diğer kutuptan çıkar. Son olarak, flükslerin kodlar içerdiğini ve bu anlamda, bir şey geçtiği ölçüde ve başka bir şey bloke edildiği ölçüde, ve başka bir şeyin de onu bloke ettiği ya da geçmesine olanak verdiği ölçüde bir flüksün ekonomik olarak nitelendirilebileceğini göstermeye çalıştık; verdiğimiz örnek ise, örneğin olası bir evlilik flüksünde yasaklamaların bir blokajı temsil ettiği ilkel toplumlardaki evlilik kurallarıydı; ilk müsaadeli evlilikler, yani tercihli birleşmeler dediğimiz ve gerçekte neredeyse hiçbir zaman gerçekleşmeyen ilk müsaadeli ensestler ilk geçiş biçimleri olarak şunu gösteriyor: Bir şeyler geçiyor, bir şeyler bloke ediliyor, bunlar ensest yasaklarıdır; bir şeyler geçiyor, bunlar ise tercihe dayalı birleşmeler (evlilikler)dir; bir şeyler bloke ediyor ve geçmeye izin veriyor, bu da örneğin anne tarafından olan dayı veya amcadır. Demek ki ne olursa olsun bir giriş ve çıkış flüksü saptaması var; kutup kavramı flükslerin hareketiyle [bir şeyi] kapsıyor ya da kapsanıyor, ve bu kavram bizi, bir şeyin akıp geçtiği, bir şeyin bloke edildiği, bir şeyin geçmeye izin verdiği ve bir şeyin bloke ettiği düşüncesine götürüyor. Entier şöyle devam ediyor: "Bir bireye veya bir teşebbüse ya da bir bireyler veya teşebbüsler bütününe ve hatta bir teşebbüs kesimi bütününe kutup diyeceğimizi bildiğimizden..." "Flüksleri engelleyen şeyler burada belirlenmişlerdir... "Flükslerin engellenmeleriyle gerçekleşen işlemler denetlenebilir/hesaplanabilir (comptable) tutarlı bir sistemde izlenebilir hale geldikleri zaman..." Demek ki, denetlenebilir sistem kavramı flüks kavramı ile bağlantılıdır; yapılan işlemler yani flüksün bir kutuptan diğerine geçişi tutarlı bir sistemde izlenebildiğinde, bu kesinlikle kapitalizm şeklinde ifade edilir, demek istediğim şu ki, böyle bir durumda, kapitalizm çerçevesinde ve soyut miktarlar düzeyinde... kapitalizm-öncesi toplumlarda bambaşka bir yoğunlukta olan şeyin son kalıntısı gibi, yani kapitalizm-öncesi toplumlarda kendisini gerçek kod gibi gösteren şey; bir toplum tamamen deşifre edildiğindedir ki flüksler,

nitelikli kodlara gönderme yapmak yerine, denetlenebilir bir sisteme, yani bir somut miktarlar aksiyomatiğine bağlanırlar; kapitalist sistemde denetlenebilir sistem niceliklerin kalıntısıdır, ve bu, flüklerin kodlanmasından soyutlanmıştır. Kapitalizm deşifre edilmiş flüksler temelinde işler, ve o andan itibaren de, bu flüksler denetlenebilir temelli bir sistemde yeniden ele alınırlar; Entier devam ediyor sözlerine: "Maddi veya hukuki dönüşümün belli bir evresine ulaşmış bütün malları aynı bir flüksün yapı taşı gibi düşünebiliriz..." İşte bağlantılı bir üçüncü kavram daha: maddi ya da hukuki dönüşüm, "ve sanayi sektörleri arasında değiş-tokuş edilen flükslerden bahsettiğimizdeyse, sektör kavramını netleştirmek gerekecektir, üretim flüksünü, gelir flüksünü ve tüketim flüksünü tam olarak belirtmek söz konusuysa eğer, bu terimleri dikkatle ve titizlikle ortaya koymak gerekecektir; parasal gelir flüksünü alalım örneğin, para şeklindeki bütün kazançların toplamıyla..." Para şeklindeki bütün kazançlar ne demek: Ekonomistlerin nominal ücretler dedikleri şeydir bu, yönetim ücretleri ve temettü gibi maaş gelirlerini de kapsar bu. Parasal gelirler flüksü örneğini alalım; bu flüks, topluluğu oluşturan bütün bireylerin elinde bulunan bütün para şeklindeki mülklerin toplamıyla belirlenmiştir, çok sayıdaki bireylerin geliri açık bir şekilde hesaplanabilir, çünkü başka kişiler tarafından, devlet girişimcileri tarafından yatırıma konulmuştur ve net olarak belirlenmiştir; fakat birçok gelir için tam bir tanım veremeyiz, ancak bunların önemini de göz ardı edemeyiz; bakın, sektörde bir kararsızlıklar çevresi var mıdır? Denetlenebilir sistem olan şeydeki çok derin bir şeylere bağlıdır bu kuşkusuz; bütün bunlar için bizim üçlü bir referansımız var zaten: Flüksler bir taraftan kutuplara gönderme yaparlar diğer taraftan kodlara ya da denetlenebilir sistemlere gönderme yaparlar, bir yandan, dörtlü referans şeklinde değişim evrelerine, diğer yandan sektörlere ve nihayetinde stoklara gönderme yaparlar. İşte bağlantılı beş kavram. Ekonomik açıdan, tek bir kutup tarafından elde tutulan paraya ve

elde tutulan mallara mal stokları ve para stokları diyeceğiz; o halde flüks, bir kutuptan diğerine akan, giren ve çıkan şeydir, ve stok ise, söz konusu kutuplardan birinin maddi ve hukuki mülkiyeti gibi sonradan eklenen şeydir; burada iki kavramın birbiriyle bağlantılı karakterini görüyoruz; o halde stok şu şekilde tanımlanacaktır: Stokların yararlılığı duruma göre değişir, fakat şu veya bu şekilde, şu veya bu anda flükslerin varlığına bağlıdır, bununla birlikte, – aslında stokların ve flükslerin, biri bir kutuptan diğerine geçiş olan ve diğeri kutuplardan birine *tahsis* olan iki faklı üniteye (aynı bir şeyin iki ölçü birimi gibi) eklenmiş aynı şey olduğu sanılacaktır kuşkusuz– o halde, stokların yararlılığı durumlara göre değişir, fakat şu veya bu şekilde, şu veya bu anda flükslerin varlığına bağlıdır, bununla beraber, flüksler farklı kutuplar arasındaki değer hareketlerinin açığa çıkarılmasına olanak verirken stoklar bir kutbun tasarrufunda olan bir değerler toplamını temsil ederler; verili bir anda bir flükste yer almayan mallar bir stokta yer almaz, kontabilitenin temellerinden biridir bu da, çünkü bir stokun girişi ve çıkışı flüksleri oluşturur; sadece flükslerin incelenmesi girişlerin ve çıkışların stok değişiklikleri üzerinde oynadığı rolü anlayabilme olanağı verir...

Flüks kavramının beş ayrı kavramla olan bağlantısını gördük az önce: kutup, kod veya denetlenebilir sistem, değişim/dönüşüm evresi, sektör ve stok. Eğer bütün bunları indirgemeye çalışırsak, inanıyorum ki, geçen sefer çıkış noktası olarak almaya çalıştığım kavram böyle bir indirgeme gerçekleştirir ya da bu beş göndergeyi bir araya getirir, yani kupür-flüks göndergelerini. Zira kupür-flüks kavramı eşzamanlı bir biçimde iki şekilde anlaşılmalıdır: Flüksün kendisinin ve kodun bir ortak bağı içerisinde anlaşılıyor bu kavram, ve eğer yine kapitalizmde flükslerin denetlendiğini ve hesaplandığını görüyorsak, belli bir deşifre etme hareketi sayesindedir bu, denetlenebilir sistemin kodların yerini alışı gibi; denetlenebilir sistemden bahsetmenin artık yetmediğini ve bir

finansman sisteminden ya da bir finansman yapısından bahsetmek gerektiğini anlıyoruz o halde.

Flüksün ve kodun sıkı ilişkisi, bir toplumda, görünüşte –ki bu da bizim çıkış noktamızdır– flükslerin sadece onları kodlayan işlem içerisinde ve o işlem üzerinden kavranabileceğini gösterir; çünkü aslında, kodlanmamış bir flüks, tam olarak söylemek gerekirse, tanımlanamaz bir şeydir. Son olarak sizlere söylemeye çalıştığım şey buydu. Bir toplumun en büyük korkusu tufandır, taşkındır: Tufan ise kodların bariyerini parçalayan flükstür. Toplumların böyle bir korkuları yoktur, çünkü her şey kodlanmıştır, aile kodlanmıştır, ölüm kodlanmıştır, fakat toplumların paniğe kapılmasına neden olan şey, yıkılıp çöken bir şeyin kodların çatırdamasına neden olmasıdır. O halde, bir flüks sadece onu kodlayan kod içinde ve o kod üzerinden ekonomik ve sosyal bir flüks olarak tanınabilir. Ancak bu kodlama işlemi eşzamanlı iki kupür içerir, ve bu kupür-flüks kavramını tanımlama olanağı veren de bu eşzamanlılıktır: Eşzamanlı olarak, bir flüks kodlama işleminde, kod sayesinde flüksün üzerinden alım gerçekleşir, ve kutupları belirleyen de flüks üzerindeki bu alımdır: Falan bir yere girer ve falan bir yere çıkar, ikisi arasında kupür-alım meydana gelir; kodun kendisinin başka bir türden olan ve tamamıyla eş zamanlı olan bir kupüre gönderme yapışıyla eşzamanlı olarak, yani bu kez: Flüksü kodlayan kod üzerinde ya da içinde bir kopma ile birlikte olmadan bir flüksten (flüks üzerinden) alım olmaz, öyle ki, kutuplara, sektörlere, evrelere ve stoklara göre flüksü tanımlama olanağı veren şey flüksten alımın ve bir kod parçasındaki kopmanın eşzamanlılığıdır. Bu kupür-flüks kavramı kendisini iki şekilde gösterir, çünkü hem flükse dayanan kupür-alımdır hem de koda dayanan kupür-kopmadır. Delirin mekanizmasını buluyoruz burada yeniden: Kodlardaki kopmalara göre (ve de bunun tersi) eşzamanlı olarak flükslerden alımlar gerçekleştiren şey *şizdir* (şizofreni), bu ikili *şiz* işlemidir.

Eğer başlangıçta, tamamıyla nominal bir şekilde, belirlenmemiş

bir flüks alırsak –ki bu *sosiü* üzerinde olan bir şeydir– bu sadece, kod bağıntısı ya da en azından denetlenebilir sistem bağıntısı içinde sosyal açıdan flüks olarak görünebilir, ve flüks koda göre kalifiye edilmiştir ve her ikisinin bağıntısı içerisinde, tam olarak bu flüksün üzerinde kod tarafından kalifiye edilmiş bir kupür-alım gerçekleşir, aynı zamanda kodun kendisi bir kupür-kopmanın merkezini saptar ya da bunun kendisidir. Flüksten alımla bağlantılı olan bir kod kopması. Bu sadece biçimsel bir tanımlamadır. Bir deli ilk bakışta, tanımlanamayanı geçirten biridir, deşifre edilmiş flüksler taşıyan biridir: "Bir Tanrı benimle konuşuyor, ama bu sizin Tanrınız değil"; Yunanlarda bir kavram vardı, şeytan kavramı, Tanrıları vardı ve Tanrılar pay edilmişti, her şey parçalara bölünmüştü, güçleri ve yerleri vardı; hareket etmeleri boşunaydı bir bakıma, yerleşiklerdi bunlar, kendi bölgeleri vardı ve iblisler onların kodlamalarını yapıyorlardı. Dini sistem, bunu ideolojik bir düzeyde almamak lazım, fakat onun sosyal koda aitliği düzeyinde ele alınmalıdır; iblisler her şeyden önce kodlara uymayan güçlerdi. Oedipus'ta kötü çevrilmiş bir metin var, şöyle deniyor metinde: "Hangi iblis daha uzun atlar", sınırları geçen, sınırları aşan bir metin [bu], tanımlanamayan bir güçtü bu, ölçüsüzlük, aşırılıktı bu, ve bunu deşifre etme olarak çevirmek bir şeyleri zorlamak olmaz. Demek ki iblis öyle konuşuyor ki delide deşifre edilmiş flüksler ortaya çıkıyor, deşifre edilmiş flüksler yayıyor, her taraftan kaçıyor bu, bütün kodları birbirine katıyor. Bu yüzdendir ki Oedipus [bunu] üstüne alma riskine atılmıyor, çünkü Oedipus harfi harfine mahvolmuş bir koddur. Bir yerlerde bu kötüye döndüğünde, bunun nerede kötüye dönmeye başladığını görebilmek için daima daha gerilere gitmek gerekir (örneğin SSCB), ve psikanaliz de kötüye dönüyor, neden ve nasıl?

Derrida psikanalizin en azından bazı amaçları açısından koda hangi yönden karşı olduğunu çok iyi görmüştür; bu bir deşifre sistemidir ve bu yüzdendir ki bu hikayeyi saptırmaktan, kötüye

döndürmekten başka bir şey yapamaz. Çünkü deşifre etme bir kodu okumak, bir kodun sırrına ulaşmak demektir, ya da kesin bir anlamda, flüksleri brüt, saf hale getirmek için kodları deşifre etmek ya da yok etmek demektir; psikanalizin bütün bir bölümü, göreceli bir deşifre değil de arzu flükslerinin mutlak bir deşifresi olmayı amaçlıyordu, [yani] kodların duvarını flükslere vardırmak ve arzu flükslerini brüt hale getirmek. Bu nedenledir ki psikanaliz arzu ekonomisine, yani tam olarak söylemek gerekirse arzu flüksleri üreten arzu mekanizmalarına çok yakın bir yerde duruyordu; ve biz bunu Freud'un yazılarında çok iyi görüyoruz, örneğin: "Rüyaların yorumu", Freud burada şunu diyor: benim yöntemimi rüya anahtarından ayıran nedir? Aradaki en büyük fark şu ki, rüya anahtarı bir arzu kodu önermektedir; Freud her şeyi gördüklerini fakat sistematik bir kodlama önerdiklerini söylüyor: bu şu demektir, rüyaların anahtarı budur; ve bir rüya anahtarına göre, eğer rüyayı deşifre edersek onu göreceli bir anlamda deşifre ederiz, yani onun kodunun şifresini buluruz. Oysa Freud diyor ki psikanalizin bununla işi yok, psikanaliz yorumlamaz. Ve Derrida, Freud ile ilgili bir makalesinde, "Farkın muhasebesi"nde bunu çok iyi gösteriyor. Mutlak bir deşifre gerçekleştiriyor [psikanaliz], kodları brüt halindeki flükslere çeviriyor, ve bununla da psikanaliz kodlara karşı çıkıyor. Aynı zamanda daha başından itibaren yeni bir kod icat etmeleri doğaldır, yani bütün kodlardan daha kod olan Oedipusçu kodu; işte, arzu flüksleri Oedipusun kodlanmasından geçiyor, ya da arzu flüksü ne olursa olsun onu Oedipus kafesine atıyoruz. Bu noktada psikanalizin deliliği anlayabilme yeteneğini giderek yitirdiğini görürüz, zira deli deşifre edilmiş flüksler adamıdır gerçekten de.

Ve bunu güçlü ve ikna edici bir biçimde gösteren kişi Beckett'tir. Beckett'in tuhaf yaratıkları zamanlarını bir takım şeyleri deşifre etmekle geçirirler, kodlanamayan flüksleri geçer hale getirirler. Sosyal operasyon flüksleri kodlara göre kavrayamaz, ki bu kodlar bu

flüksler üzerinde eşzamanlı olarak flüks kopuşları ve zincir veya kod alımları gerçekleştirirler, ve deli, bunun üzerine, üstünden artık bir şey kesip alamayacağımız flüksleri geçirir; artık kod yoktur, bir deşifre edilmiş flüksler zinciri vardır, fakat hiçbir şeyi kesemeyiz. Bir tür beden tufanı ya da beden iflası vardır, tüm bunlardan sonra, üzerinden kopmalar gerçekleştirilebilecek kodlar artık olmadığı için üzerlerinden artık alımlar gerçekleştiremediğimiz flüksler giriş ve çıkış kutuplarından beden üzerinden geçtiğinde ya da bedenden çıktığında organsız bedendir [bu] belki de.

Görece ciddi bir operasyon geçiren birinin bedeninin durumu, operasyon geçiren birinin gözleri ölümden çok da uzak olmayan birinin gözleri gibidir, ya da delilikten çok da uzak olmayan birinin gözleri gibidir, başka yerdedirler artık, bir şekilde duvar geçilmiştir. Nekahet dediğimiz şeyin bir tür geri dönüş olması çok ilginçtir. Ölümü sıyırıp geçmiştir, bedenin bir deneyimidir bu çok tuhaf [bir] psikanaliz: bir ölüm güdüsünün olmasına Freud neden bu kadar önem veriyor, "İçe atma, semptom ve bunaltı"da sırlarını söylüyor bize: Anlıyorsunuz, eğer bir ölüm güdüsü varsa, bunun nedeni ne bir ölüm modelinin ne de bir ölüm deneyiminin olmamasıdır; gerektiğinde, bir doğum modeli olduğunu kabul eder, ölüm modeli yoktur, o halde bundan aşkın bir güdü yaratabilmek için daha fazla neden olmalı. Çok ilginç. Ölüm modeli organsız beden gibi bir şey olurdu herhalde.

Korku yaratanlar, Edgar Poe'dan başlayarak, şizofrenik katatoninin (donukluk) modelinin ölüm olmadığını anlamışlardır, fakat bunun tersine, katatonik olan kendi bedeninden organsız bir beden yapan kişidir, deşifre edilmiş bir bedendir bu ve böyle bir beden üzerinde bir tür organ iptali vardır. Deşifre edilmiş bu beden üzerinden, flüksler artık deşifre edilemeyecekleri koşullarda geçerler. Bu nedenle deşifre edilmiş flükslerden, tufandan korkulur, çünkü flüksler deşifre edilmiş bir şekilde geçtiklerinde, onları kesen alımlar gerçekleştiremeyiz artık; üzerlerinde, flükslere hakim

olmaya, yönlendirmeye ve yönetmeye olanak veren parça kopuşları gerçekleştirebileceğimiz kodlar da yoktur artık. Ve organsız bir beden üzerinde operasyon geçirmiş kişinin deneyimi ise, bedeninin üzerinden şeyi yani tanımlanamayan şeyi oluşturan ve kodlanamayan flükslerin geçmesidir tam olarak. Nefes alışı bile, flükslerin artık üzerinden alım gerçekleştirilemeyen tek ve bölünmez bir flüks halinde bir araya gelişidir bir bakıma, artık bunu kesemeyiz. Normal olarak kodları tarafından belirlenen bütün flükslerin, değişikliğe uğramamış olan bir ve aynı bir beden üzerinden yani organsız beden üzerinden geçen tek ve bölünmez bir flüks halinde bir araya geldiği uzun ve önüne geçilemeyen bir ırmak! Ve operasyon geçiren deli, her soluk aldığında salyası akar, hava ve tükürük flüksü birbirine karışmaya başlar, öyle ki artık aralarında bir fark yoktur. Dahası, her nefes alışında ve her salyası aktığında belli belirsiz bir dışarı (tuvalete) gitme isteği duyar ve belli belirsiz bir ereksiyon vardır: organsız beden her taraftan kaçar. Üzücü bir şey bu, fakat diğer taraftan çok eğlenceli anlar olur, bütün kodları birbirine katmak, büyük bir andır bu, bu yüzdendir ki Beckett komik bir yazardır.

Burada da söylemek gerekir, sonra, sonra, fakat bu deliyi ve onun toplumdaki yerini oluşturur, deşifre edilen flükslerin üzerinden geçtiği kişi gibi, ve bu yüzdendir ki büyük tehlike olarak görülmüştür. Deli, normal insanların anlamını yitirdikleri bir sırra sahip oluşu anlamında deşifre etmez, kendi küçük köşesinde flüksleri geçirten ve sosyal kodları havaya uçuran küçük makineler üretişi anlamında deşifre eder. Bu şekliyle şizofrenik süreç –ki şizofren bunun şizofrenik devamı değildir– temelde faşist türden olan paranoyak yatırımlara karşıt olarak devrimin kendi öz potansiyelidir.

İlk olarak şu sonuca varıyoruz: İkili bir kesmeyle, kupür-kopma ve kupür-alım ile ekonomik flüks kodlama işlemi ve bir toplumdaki *sosiü* üzerindeki bu tuhaf yaratıklar, deşifre edilmiş flüksleri

geçirten deliler. Dünya tarihindeki en ilginç olay kapitalizmin oluşumudur, çünkü bir bakıma kapitalizm saf haldeki deliliktir, ve bir diğer açıdan bu aynı zamanda deliliğin karşıtıdır. Kapitalizm, ortaya çıkabilmek için önceden varolan bütün kodların yıkılışını gerektiren tek sosyal oluşumdur. Bu anlamda, kapitalizmin flüksleri deşifre edilmiş flükslerdir ve bu şu soruyu ortaya koymaktadır: Bir toplum, iyi teşkil edilmiş bütün baskıcı oluşumlarıyla birlikte nasıl diğer sosyal oluşumların en büyük korkusu olan şey temelinde oluşabildi, yani: flükslerin deşifre edilmesi.

Kapitalizm ile şizofreni arasındaki yakın ilişki, her ikisinin de deşifre edilmiş haliyle deşifre edilen flüksler üzerinde yerleşmesi ve kurulmasıdır. Bu deşifre nasıl oldu? Şu iki zorunluluğu hiç unutmamak gerekir: Yani şizofreni ile kapitalizmin temel benzerliğini, fakat aynı zamanda bu temel benzerlikte, delilik üzerindeki baskının kapitalizmde kapitalizm-öncesi oluşumlara oranla inanılmayacak derecede katı ve çok daha spesifik bir şekilde meydana gelme nedenini de bulmak gerekir. Belli bir durumda bir ekonomi politik, bir libidinal ekonomi var, ve başka bir durumda bir deşifre edilmiş flüksler ekonomisi var.

Tarihsel olarak bunun uzun bir zaman periyodu içerisinde meydana geldiğini göstermek isterdim eşzamanlı olan sosyal mekanizmalar var ve artzamanlı olan sosyal mekanizmalar var; Asyalı despotik mekanizmalar gerçekten eşzamanlı gibidirler, Marx'ın Asya devleti aniden ortaya çıkar, devlet aygıtının bütün parçaları ve bütün çarkları eşzamanlı olarak ortaya çıkmaya başlar. Kapitalist mekanizmanın oluşumu yüzyıllara dayanır. Artzamanlı bir mekanizmadır bu ve iki büyük dönem gerekmiştir: Flüksleri deşifre eden kapitalizm değildir, [flüksler] büyük imparatorlukların yıkılışı ve çöküşü dediğimiz şey üzerinden deşifre edilirler, ve feodalite bir yıkılış ve çöküş biçiminden başka bir şey değildir. Kapitalizm flükslerin deşifre edilmesinden doğmaz, çünkü kapitalizm bunları içerir doğal olarak, kodlarını yitirmiş flüksler gerektirir kapitalizm.

Marx sermayenin oluşumunun radikal olumsallığını gösteren kişidir. Bütün bir tarih felsefesi ya teolojiktir ya da olasılıkların ve beklenmedik rastlantıların tarihidir. Kapitalizmin kökenindeki olgu şudur: Deşifre edilen bu flükslerin deşifre edildikleri şekilde birleşmeye geçmeleri gerekir. Peki bu birleşmeyi sağlayan nedir? Burada şunu anlıyoruz ki tarih flükslerin deşifre edilme süreci üzerine bizleri ne kadar bilgilendirebilirse, deşifre edilmiş flükslerin birleşmesini sağlayan şey de o denli, özel bir tarihi sektörün prosesüsü olabilir sadece.

Kapitalizmin bu tarihi, bu isterse flükslerin genel bir deşifresini içersin ya da deşifre edilmiş flüksleri birleştirecek bir aygıt olması gerekiyormuş gibi aynı zamanda başka bir şey içersin, kapitalizme tam bir illüzyon olan liberalizm görüntüsünü veren budur. [Kapitalizm] hiçbir zaman liberal olmamıştır, devlet kapitalizmi olmuştur her zaman. 12. yy'da Portekiz'de başlar devlet kapitalizminin tarihi. Flükslerin deşifre olduğu ve her şeyin özgür olduğu bir tek an olmamıştır, ve bir telafiden sonra da... çok kötü olmuştur bu telafi. Ve eğer kapitalizmin ortadan kaldırılan eski kodların yerine birleştirici mekanizmalar koyduğu, tamamen başka bir acımasızlığı olsa da en acımasız despottan çok daha acımasız olan aksiyomatik mekanizmalar koyduğu doğru ise de, bu aynı zamanda kendini deşifre eder, deşifre edilmiş flüksleri birleştirecek olan başka bir mekanizma tarafından yeniden ele alınır aynı zamanda. Buradan da şizofreni ile olan benzerlik çıkar çünkü bu deşifre etme temelinde işler, ve aynı zamanda şizofreni ile olan karşıtlık çıkar buradan çünkü deşifre edilmiş flüksleri geçirmek yerine onları başka bir şekilde durdurur ve deşifre edilmiş flükslerin birleşmelerini gerçekleştirecek olan bir mekanizmanın içine sokar.

Örneğin resim sanatı tarihi. Venedik ekolünün tarihi çok ilginçtir: Çok sonraları Bizans tarzının damgasını taşır hale gelir, oysa ki Venedik ticaret kapitalizminde zaten oldukça ileriydi, fakat bu ticaret ve banka kapitalizmi tamamıyla eski despotik toplumun

sınırları içinde kalır. Ve bu anda bütün bir Hıristiyanlık hiyerarşik bir biçimdeki tam tabiriyle piramidal düzenlemelerde bulur sanatsal (resim sanatı) formunu, ki bu düzenlemeler despotik aşırı-kodlamaya denk düşmektedir. Venedik ekolünün bu Bizans tarzı tabloları 15. yy.'ın ortalarına kadar devam eder, elinizde şu güzel Bizans tarzı var, peki ne görüyoruz: Aşırı-kodlanmış Hıristiyanlık, aşırı-kodlama biçiminde yorumlanmış Hıristiyanlık: Eski despot var, baba var, İsa var, havariler var. Delphiore'un bir tablosunda, düzgün bir şekilde sıraya dizilmiş piramit şeklinde diziler var, oldukça dikler. Bizans sanatında kodlananlar ve aşırı-kodlananlar sadece insanlar değil, onların organları da despotun birliği altında kodlanır ve yeniden kodlanırlar, bu despot ister Tanrı baba olsun, ister büyük Bizanslı olsun. İnsanların organlarının hiyerarşik hale getirilmiş bir kolektif kullanım aracı olduğunu zannedersiniz. Küçük İsa başka bir tarafa bakarken bir bakirenin sağa bakması delilik olurdu. Böyle bir şey yapmak için deli olmak lazım; organların kolektif olarak kullanıldığı, toplum tarafından kodlandığı ve aşırı-kodlandığı bir rejimde böyle bir şey olamaz. Hıristiyanlık'ta kodlar darmadağın edilmiştir, fakat bunun nedeni territoryal kodlarla despotik kodların bir arada varolmasıdır, resim sanatı kodunda da aynı renkler işin içine giriyor. Ve eğer müzede başka bir salona geçerseniz tamamıyla bambaşka bir şey bulursunuz, büyük bir zevk ve büyük bir sıkıntı duyarsınız, flüksleri deşifre ediyorlardır ancak bu kapitalizmin ortaya çıkışıyla aynı zamana denk düşmez, oldukça gecikmiştir; resim flükslerindeki büyük deşifre olayı 1450 yıllarına doğru ve bütün bir 15. yy.'da meydana gelir, bir tür radikal kopmadır bu: Aşırı-kodlama hiyerarşisinin, territoryal kodların çöktüğünü görürüz aniden, resim flüksleri deliye döner, bütün kodları patlatır bu ve flüksler geçmeye başlar. Ressamların, ki toplumsal sisteme göre bunların sanatçılar arasındaki konumu hep aynı gibidir, tamamen sapık İsalar yaptıklarını zannedersiniz, tamamen yapmacık İsalar çizerler, seksüel hale getirilir her şey. Bütün kadınları temsil eden

bakireler, içki içen çocuklar, kakasını yapan çocuklar çizerler, renk flükslerinin bu deşifresiyle oynarlar gerçekten.

Peki nasıl yapıyorlar? Tasvir edilen kişiler sanki ilk defa kendi organlarının sahibi haline geliyorlarmış gibi gösteriliyor: Organların hiyerarşik bir şekilde kolektif olarak kodlanmaları, organların sosyal kullanımı sona ermiştir; işte bakireler ve diğer herkes kendi işini görmeye başlıyor tamamen; tablolar her taraftan kaçışmaya başlıyor kelimenin tam anlamıyla: Bakire bir tarafa bakıyor, diğer iki kişi küçük İsa'yı izliyor, oradan bir üçüncüsü de sanki bir şey oluyormuş gibi bakıyor, arka planda bazı sahneler var, tablo parçalanıp her tarafa dağılıyor ve herkes kendi organına sahip olmaya başlıyor.

Deli falan değil bunlar. Dünyanın yaratılışını anlatan bir Venedik ekolü var, inanılmaz bir dünya: Dünyanın yaratılışının Bizans tarzıyla anlatılışı genellikle hiyerarşik bir sırayla olurdu, bir tür koni ya da despotik düzenin büyük piramitleri olurdu, ve hemen altında da territoryal kodlar; benim ilgilendiğim dünyanın yaratılışı bir tür yarışmaya benziyor: Havada koşucu pozisyonunda olan bir İyi Tanrı var, ve koşmaya başlıyor; önünde hızla yürümeye başlayan ördekler ve tavuklar var, denizde balıklar var ve onlar da çekip gidiyorlar, Tanrı gönderiyor, kovuyor bütün bunları, bütün kodların sonudur bu.

Peki İsa'nın bedeniyle ne yapıyorlar? İsa'nın bedeni onlar için organsız beden görevi görüyor; her şekle sokuyorlar onu, aşıkken, acı ve işkence çekerken yapıyorlar, ama bu bir zevkmiş gibi hissedersiniz. Perspektif, anlıyorsunuz ya, perspektif hiçbir şeydir; bundan vazgeçenler var, çünkü buna ihtiyaçları yoktu, onların sorunu başkaydı. Perspektif bir kaçış yoludur, sadece bir deşifre resminde işe yarayabilir bu, fakat çok tâli bir şeydir bu, bir tablonun düzenlenişinde bile hiçbir önemi yoktur. Peki o zaman ne yapıyorlar, İsa'nın bacaklarını vücudundan ayırıyorlar, yapmacık bir sanat yapıyorlar, işkence gören bütün bedenler organsız beden görevi görüyor, her taraftan çıkan oklarıyla San Sebastian; bir kez daha, resim sistemindeki bütün bu altüst oluşta perspektif çok

önemsiz bir şeydir. Flükslerin bu genel deşifresi koddan başka bir şey tarafından yeniden ele alınmalıdır ve aslında artık resim kodu da yoktur, fakat birleştirme işi yapan tuhaf bir resim mekanizması olacaktır, ve tablonun bütününü oluşturacak olan şey kodu ya da aşırı-kodlamayı gösteren bir bütün olmaktan çıkacaktır artık, bir yankı sistemi olacaktır bu, bir tekrar, karşıtlık ve simetri sistemi olacaktır, gerçek bir birleştirici makine olacaktır bu, amaç renk flükslerini ve deşifre edilmiş hatlar flükslerini birleştirmektir. Yok olan kodların yerini alacak olan gerçek bir resim aksiyomatiği vardır.

Kapitalizm sadece flükslerin deşifre edilmesiyle oluşmaz, [kapitalizm] deşifre edilmiş flüksler birbirleriyle birleşmeye geçtiğinde ortaya çıkar sadece. Marx bunun ne zaman meydana geldiğini söylemiştir, büyük olumsallık teorisidir bu. Roma'da, feodalite sona ererken, flükslerin deşifre edilişi beraberinde yeni bir kölecilik biçimini getirmiştir, kapitalizmi değil kesinlikle. Deşifre edilmiş sermaye flüksü ile yersiz-yurtsuzlaştırılmış çalışma flüksü arasında bir karşılaşma gerekmiştir. Bu karşılaşma neden oldu: Marx'ta ilkel birikime bakın, bir şartla çünkü ilkel birikim tehlikeli bir şey olabilir, şunu dediğimizi farz edelim: Ah evet, ilkel birikim, birikim sürecine hizmet eden şeydir bu, kapitalizmin başlangıcında stokların oluşumu için de aynı şeyi söyleyebilirdik. Şunu iyi görmek gerekir ki, ilkel birikime onu diğer birikim şekillerinden ayırt etmek için ilkel denilmiştir, fakat ilk başlarda... ilkel değildir bu.

Kapitalizmin işleyişi, endüstriyel temelinde ele alındığında bile, ticaret ve bankacılıkla ilgili bir işleyiştir. Kapitalizmin temelde endüstriyel olduğunu ve sadece bankacılık sistemiyle ve ticaret hareketleriyle işlediğini de düşünmek gerekir. Neden? Bir tür birleşme vardır; sermaye üretimi kontrol etmeye başlar, peki bu ilk defa mı oluyor? Hayır; fakat eğer Marx'ın analizini yeniden ele alırsak, Marx şunda ısrar eder: Üretimin sermaye tarafından kontrolü belli bir şekilde her zaman varolmuştur, ve başka bir açıdan

[bakıldığında] ise kapitalizm ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Demek istediğim şu ki, ticaret ve bankacılık kapitalizminde bile, bankalar ve ticaretle uğraşanlar kendilerine bir tekel sağlarlar: Kapitalizmin başlangıcında, İngiliz ticaret kapitalizmi yabancı kapitalistlere yün ve kumaş alımını yasaklar; bu durumda, bu tekel şartıyla, ticaretle uğraşan yerel kapitalistler kendileri için üretimin kontrolünü sağlarlar, çünkü sadece üreticilerin kendileri satabilmektedir; iki döneme işaret etmek gerekiyor: İlk dönemde: Ticaretle uğraşan kapitalistler örneğin İngiltere'de, üreticinin bir bakıma bir alt-kesenekçi haline geldiği bir tür vekalet sistemiyle üreticileri kendi hesaplarına çalıştırdıklarında, ticari sermaye üretimi direkt olarak ele geçirir, ki bu da tarihsel olarak, ticari sermayenin birliklere karşı yani üretici derneklerine karşı savaşa girmesini beraberinde getirmiştir. Ticari sermayeye köle oluşlarına kaygıyla bakan üreticiler ile bunun tersine, bu aşağı-muamele sistemiyle üretimin kontrolünü giderek daha fazla sağlama almak isteyen ticari sermaye arasında olan bir mücadeledir bu. Fakat Marx'ın da dediği gibi bir ikinci dönem gerekecektir...

DELEUZE 18/04/72
VINCENNES

Marx-Freud, Aksiyomatik
Kapitalizm – Despotizm

Marx burjuva ekonomi politiğinin vaftizi olayını araştırırken cevabı gayet açıktır: Cevabı, burjuva ekonomi politiğinin, zenginliğin özünün artık dışsal nesnel bir unsura, yani dışarıya bağlı nesnel bir unsura değil de mevcut şekliyle öznel bir etkinliğe bağlandığı andan itibaren kurulduğunu söylemekten ibarettir. Mevcut şekliyle, yani belirli/kararlı bir objektite değil de belirsiz bir öznel etkinliğe.

Anlıyorsunuz, diyor Marx, gerçek anlamda ekonomi politik diye bir şey yoktu önce, bir zenginlikler analizi var ve zenginliklerin analizi, zenginliği belirli bir objektite bağlamaya dayanır temel olarak; çok değişkendir bu. Bu belirli objektit topraktır. Merkantilistler zenginliğin özünü belirli bir objektite bağlarlar, yani para veren şey olarak devlete. Ancak burada Marx'ın dediklerini iyi izlemek lazım; ekonomi politik diye bir şey yoktur burada. Ne zaman ortaya çıkıyor ekonomi politik? Zenginliğin özü belirsiz bir etkinliğe bağlandığı andan itibaren başlar ekonomi politik, ki hiçbir

nesnel unsurun bu belirsiz etkinliğin karşısında ayrıcalıklı bir yeri yoktur. Yani, ekonomist dediğimiz kişilerin adına çalışma dedikleri bir etkinlik ortaya çıkardıklarında başlar; bu çalışma, manüfaktür ya da endüstriyel olduğu gibi tarımsal çalışmadır aynı zamanda ... genel olarak şu veya bu şeyi üretme etkinliğini belirttiğinde, ekonomi politik mümkün hale gelir. O halde, ekonomi politiği kuran tersine çevirme, zenginliği artık belirli bir objektite değil de genel olarak üretim biçiminde tanımlanan öznel bir objektite bağlama olayıdır. Oysa bu A. Smith'in ve Ricardo'nun yaptığı temel şeydir. Ama kendi kendime diyorum ki, ekonomi politiğin kuruluşunu ilgilendiren bu temel öneriye göre, şimdilik basit bir paralel şeklinde ortaya çıkıyor. Peki, aynı şekilde ya da benzer bir şekilde, Freud'un daha ilk kitaplarında çarpıcı olan nedir? Tamamıyla benzer bir ter çevirmedir. Yani şöyle ki, nasıl ki zenginliğin özü artık belirli bir objektit yönünden değil de genel olarak bir öznel etkinlik üzerinden, yani üretim üzerinden keşfedildiği andan itibaren ekonomik politik ortaya çıkıyorsa, Freud da arzu konusunda benzer bir ters çevirme gerçekleştiriyor. Ve belki de, arzunun tamamıyla bilinçsiz olan karakteri sadece bu koşulla keşfedilebilirdi, yani arzu artık genel olarak öznel bir etkinliğe bağlanmadığında; genel üretme ortaya çıkıyor ve Freud, keşfinin orijinalliğini göstermek için libido adını verecektir. Kitabın başında, *Üç Deneme*'de çarpıcı bir şey var, nedir bu? Freud'un, libido olarak tanımlanan arzunun sadece şu veya bu nesnelerle tanımlanamayacağını, şu veya bu türden amaçlarla tanımlanamayacağını gösterme biçimidir kesinlikle; sanki seçtiği nesnelerin, yayıldığı kaynakların ve hedeflediği amaçların sırrını taşıyan şey öznel etkinlik olan libidoymuş gibi; öyle ki bu açıdan bakıldığında, tıpkı ekonomi politik alanında zenginlik artık bir objektite değil de genel üretim etkinliğine bağlandığı gibi, arzunun özü de başından itibaren... ve belki de bu psikanalizin ilk sözüdür; bu yüzden *Üç Deneme*..., cinsellik alanında olası bir tür kaynak, olası bir nesne ve olası bir amaç gösteriyor bizlere; cinsellik

alanında her şey libidinal denilen üretici bir etkinliğe bağlanıyor; ve bu libidinal etkinlik semptomlar, sapmalar ve bozulmalar üretiyor. Bu açıdan, bana öyle geliyor ki basit bir paralelde kalıyoruz biz; bunun neden bir paralel olduğunu sormak gerekiyor, bu neden artı bir şey değil, ki aynı zamanda bu artı bir şey zaten. Peki ama neden? Neden bunun zaten artı bir şey olduğunu düşünüyoruz? Ben inanıyorum ki, temel olan budur, ama bu, klasik ekonomi politiğin olduğu gibi psikanalizin de ... dünyasına ait olduğunu gösteriyor ... yani şöyle ki, zenginliğin özünü nesnelerin, amaçların, antitelerin ve objektitlerin ötesinde öznel bir etkinlik yönünde aradığımızda, kapitalist dünyanın temel hareketindeki esas etkiyi görürüz sadece, yani yersiz-yurtsuzlaştırma hareketi. Kapitalizm şeklindeki zenginliğin yersiz-yurtsuzlaştırılması, ki bu zenginliğin toprak veya devlet olan belirli bir unsura bağlı olarak değil de artık sadece herhangi bir üretim etkinliğine bağlı olarak anlaşıldığını gösteriyor; ve ikinci olarak, artık ne nesneleriyle, ne amaçlarıyla, ne de kaynaklarıyla ölçülen arzunun yersiz-yurtsuzlaştırılması. Buna sadece ikinci bir nokta eklemek gerekiyor: Ekonomi politik ancak yapmıştır bunu, hatta ancak dememe bile gerek yok; şunu da söylemek gerekiyor ki, ekonomi politik bunu yaparken başka bir şey de yapıyor.

Ekonomi politik objektitlerle bağları koparırken, bir genel üretim etkinliği çıkarırken, başka bir şey daha yapıyor, ne yapıyor? Burada da, ekonomi politik konusunda bence Marx'ın düşüncesini izlemek gerekiyor; şu belirsiz üretme ya da çalışma etkinliği, şu soyut iş, şu yersiz-yurtsuzlaştırılmış iş; ekonomi politik bunu daha yeni keşfetmişken, diyor Marx, onu yeniden başka şeylere devreder, yabancılaştırır. Yalnız şu var ki, yabancılaştırma kavramı pek önemli değil, bu çok açık, diyor Marx; bu yeniden yabancılaştırmaya dikkat edin, yeniden herhangi bir objektite dönmekten ibaret değil bu, bu tamamen yeni bir yabancılaştırma biçimidir: Üretme etkinliğini anlayamayacağımız bir şekilde, algılayıp

ortaya çıkaramayacağımız bir şekilde bir şey içerisinde yabancılaştırmak yerine (örneğin toprak ya da devlette) ve aynı şekilde bir şeyde, bir objektitte ya da bir şey halinde yabancılaştırmak yerine, görüyoruz ki, üretme etkinliği keşfedilişiyle birlikte bir belgede, bir senette yabancılaştırılıyor yeniden, bir şey halinde değil; o halde bu bir önceki duruma geri dönüş değildir, aynı belge ya da aynı senette yabancılaştırılıyor yeniden. Peki bu senette yabancılaştırma işi nasıl açıklanmalı? Özel mülkiyet koşullarında yabancılaştırmadır bu. Ve bu bana göre çok önemli görünüyor, zira Marx burada özel mülkiyeti kapitalist dünyanın yeni bir objektiti olarak görmüyor, yeni bir türde bir yabancılaştırma biçimi olarak görüyor; bir şey halinde yabancılaştırmaya karşıt olarak bir belgede ya da bir senette yabancılaştırma.

Öyle geliyor ki, bu şunu demeye varıyor yine: Ekonomi politik öncelikle büyük nesnel temsiliyetlerle[1], toprak ya da devlet temsiliyetiyle bağları koparıyor; bu kopuş sayesinde, genel üretme etkinliği olarak, herhangi nesneyle açıklanmayan öznel bir etkinlik olarak zenginliğin özünü keşfediyor, ancak sonra bu sübjektif özü başka bir biçimde yeniden yabancılaştırıyor, bir şey haline geri dönüş şeklinde değil, bir belge ya da bir senet halinde yeniden yabancılaştırma şeklinde, yani bu özü yeni bir nesnel temsiliyet şeklinde değil de öznel temsiliyet sisteminde yeniden yabancılaştırıyor. Ve öznel temsiliyet sistemi de özel mülkiyettir. Bu şekilde işliyor bu, bu düzeyde işliyor; öyle sanıyorum ki, psikanalitik durumla olan görünürdeki paralellik devam etmek durumundadır bir bütün olarak. Demek istediğim, sözcükleri değiştirmek yetiyor; bunu yapmak üzereyiz biz de, neden bir paralellik var, elbette ki bu paralellikten başka bir şeydir. Bunun bir psikanaliz hikayesi olması için kelimeleri değiştirmek yeter; yani, Freud bir yandan arzuyu dışsal unsurlara, nesnelere ve amaçlara bağlayan

[1] *Temsiliyet* kelimesi burada örneğin toprağın ya da devletin zenginliği temsil etmesi anlamında kullanılmıştır. (Çev.)

nesnel temsiliyet sistemiyle bağları koparırken, aynı zamanda libido olarak sübjektif özü keşfediyor. Ama aynı zamanda da, bu özü yeni bir şey halinde değil de özel mülkiyete eşdeğer olan şey halinde yabancılaştırıyor, yani kesinlikle özdeş bir şey değil -aralarında nasıl bir ilişki olduğunu söylemek gerekiyor- ancak bu şey, arzu düzeyinde öznel temsiliyet alanı olacaktır, tıpkı özel mülkiyet çalışma üretimi düzeyinde öznel temsiliyet alanı olduğu gibi; ancak bu kez, arzunun herhangi bir nesneye, bir amaca ya da herhangi bir kaynağa göre açıklanamayan bir libido olarak belirlenen bu özü, bir bağıtta, kendi bağıtında, yani AİLE BAĞITI'ında yeniden yabancılaştırılacaktır ve öznel temsiliyet sistemi, Oedipusçu koordinatlar bütünü olarak ortaya çıkacaktır; öyle ki, bana öyle geliyor ki, hiç zorlamadan, bunun aynı hikaye olduğunu, keşfin aynı olduğunu ve aynı şekilde kullanıldığını söyleyebiliriz. İster bu özü genel üretim olarak bir süje yönünde keşfedilen zenginlik olsun, ister özel mülkiyet koşullarında yeniden yabancılaştırılan şu üretim olsun, ister artık nesnelerinin ve amaçlarının ötesinde sadece libido olarak belirlenebilen ancak bir şey halinde değil de aile koordinatlarındaki bir bağıtta yeniden yabancılaştırılan öznel bir etkinlik olarak Freud'un arzuyla ilgili keşfi olsun, hikaye aynıdır. O halde şunda ısrar edeceğim: Yapılan ekonomik keşifte ve psikanalitik keşifte, aynı zamanda hem indirgenmez ve spesifik olan ve ayrıca spesifik olmayan bir şeyler var, hem de gerçek bir kopuş ve aynı zamanda bağların kopartıldığı şeyi yeniden bulma olayı var, ancak kopuş ortadadır yine de; yani mitos ve tragedya dünyasına göre, psikanalizin son derece anlaşılmaz ve belirsiz durumundan bahsediyorum.

Anlaşılmaz ve belirsiz diyorum çünkü gerçekten de belli bir açıdan, psikanalizin mitolojiden derin bir kopuşu var, bir diğer açıdan ise, yeni olarak kabul edilen ve uzmanların mitolojiyi değerlendirme biçiminden tamamen farklı olan yeni bir mitoloji anlayışı yaratma ya da mitolojiyi yeniden canlandırma olayı var;

demek istediğim, bir taraftan etnologlar ya da hellenistler ve diğer taraftan psikanalistler arasında şaşırtıcı bir gizli diyalog olduğu izlenimi nereden geliyor?

Kesinlikle indirgenmez olan iki yöntem üzerinde konuşuyorlar. Hellenist ne yapıyor bir mit karşısında? Tarihçi olarak yaptığı şey, bir mit söz konusu olduğu için, bu miti, mitin herhangi bir şekilde açıkladığı gizli bir objektite bağlamaktır. Psikanalistlere gelince, mite ya da tragedyaya inanmaz onlar; bu analitik bir sorun olmadığı için mit ya da tragedya asla şu veya bu objektitlere bağlanmıyor. Mit toprağın isteklerine bağlanmaz, tragedya despotun isteklerine bağlanmaz; başka bir deyişle, psikanaliz, miti ya da tragedyayı, kendilerine denk düşen objektitlere bağlayarak açıklaması gereken nesnel temsiliyetler olarak görmez. Peki ne yapıyorlar? Demek ki, ilginç bir değersizleştirme olduğu gibi, mitle ve tragedyayla ilgili gerçek bir eleştiri olduğu gibi, tamamıyla farklı olan ancak kesinlikle çelişkili olmayan bir biçim üzerinden, mit ve tragedya tuhaf bir şekilde yeniden değer kazanıyor, çünkü şu veya bu toplumun sırrı olarak keşfedilecek bir objektite göre açıklanmak zorunda olan nesnel bir temsiliyet olarak anlaşılmak yerine, mit ve tragedya psikanaliz tarafından, arzunun ya da libidonun sübjektif özünü gerektiği gibi açıklayabilecek öznel temsiliyetler olarak görülüyorlar. Ve bana öyle geliyor ki, bu yüzden psikanalizin tarihinde de mit ve tragedya konusunda böyle ikili bir durum söz konusu; yani sahip olduğumuz ve dönemden döneme değişen ikili bir izlenim var; psikanalistlerin önemli mit ve tragedya analizleri yaptıkları önemli bir dönem var, daha sonra, özellikle Jung'la olan kopuşa göre, Freud'un [bunları] bir bakıma yeniden ele aldığını görüyoruz, ki burada, mit ve tragedyayla ilgili psikanalitik yorumlar değerini kaybediyor. Bu ikili görünümü anlamak için, şuna dikkat etmek gerektiğine inanıyorum: [Psikanalistler] mitin ve tragedyanın değerini azaltıyorlar, çünkü arzu, kendisine denk düşen mitlerde ya da tragedyalarda ortaya çıkabilecek büyük objektitlere bağlanmıyor

artık; ama aynı zamanda mitin ve tragedyanın değerini yeniden artıyorlar ve bunları daha önce hiç olmadığı kadar geliştiriyorlar, mit ve tragedya objektitlere bağlandıklarında bile böyle bir şey söz konusu değildi, ki bu objektitler onların kullanımını ve anlam değerini belirliyordu. Buradaysa tam tersine psikanalizle birlikle mit ve tragedya libidonun evrenselliğini gerektiği gibi açıklama olanağına kavuşuyorlar bir bakıma, çünkü bunlar, *üretim olarak libidoya denk düşen öznel bir temsiliyet* olarak görülürler.

Öyle ki belli bir düzeyde psikanalizle birlikte bir tür sahte inanışla karşılaşıyoruz yeninden; psikanaliz değişmiş bir biçimde ya da söylenildiği gibi bir yadsıma biçiminde yeniden gelecektir dört nala; inanılan her şey, Oedipus ya da toprak, bir bütün olarak yeniden dirilecektir.

Bir başka ifadeyle, bu durumu özetlemem gerekirse: Ekonomistler olsun, psikanalistler olsun, nesnel temsiliyetlerle bağları koparıyorlar, öznel etkinliği keşfediyorlar ve yeni bir temsiliyet biçimi oluşturuyorlar, *öznel temsiliyetin kendisini*; yani az önce kullandığım ifadeyle, yersiz-yurtsuzlaştırılmış bir öz keşfediyorlar yeni yeni, yersiz-yurtsuzlaştırılmış arzuyu, yani artık bir objektite bağlanmayan arzuyu, yersiz-yurtsuzlaştırılmış çalışmayı; ancak bunu daha yeni keşfetmişken, basit bir geriye dönüş şeklinde değil de yeni bir biçimde yeniden yerli-yurtlulaştırıyorlar: İster burjuva aile koşullarında, isterse de burjuva özel mülkiyet koşullarında.

Eğer bu tam olarak az önce değindiğim gibiyse, yani ekonominin sorunuyla psikanalizin sorunu arasında bir paralellik şeklinde ortaya çıkan şey eğer böyleyse, bunun nedeni ne, niçin böyle? Neden iki işlem gerekiyor? Üretici etkinlik neden iki defa keşfediliyor? Bir taraftan çalışma olarak ve değer taraftan arzu olarak. Ve niçin sadece iki kez keşfedilmekle kalmadı ve bir taraftan özel mülkiyette ve diğer taraftan ailede öznel temsiliyetler içinde yeniden yabancılaştırıldı? Niçin bu iki zaman dilimi gerekiyordu? Bana öyle geliyor ki, burada da yine kapitalizmin yapısında aramak gerekiyor

nedeni. Genel şeyler söylemek gerekirse, burada kapitalizmin spesifik karakteri olarak ortaya çıkan nedir? Bunun toplumsal üretim ile ya da örneğin toplumsal üretim şekli ile insan üretimi şekli arasındaki belli bir kopuş olduğuna inanıyorum. Neden? Objektitler döneminde, toplumsal üretim sosyal insan üretimi biçiminden bağımsız değildir asla; demek istediğim, zenginliklerin üretilme şekli insan üretiminin kategorilerinden bağımsız değildir hiçbir zaman, yani insan üretiminin iki temel biçiminden: Evlenme ve soyzinciri.

Evlilikleri ve soy zincirlerini birleştirmeye yarayan bir mekanizma aracılığıyla olur bu ve bu mekanizma evlilikleri soy zincirlerinden indirgemez asla, bu çok açık, evlilik bir soyzinciri rejiminden çıkmaz asla, çok değişken bir sosyal mekanizmanın ortasında birleşir [onunla]; toplumsal üretimin insan üretimine olan zorunlu bağımlılığı, evlilikleri ve soy zincirlerini birleştirmeye yarayan bu mekanizma ile düzenlenir kesinlikle: Yani şöyle ki, zenginlikler, insanların çoğalma şekliyle belirlenen bir ilişkiler bütünü içerisinde yeniden üretilirler. Ve bu yüzdendir ki, aile bu durumda, aileyi hangi düzeyde alırsak alalım, sosyal alanın bütününü kullanan bir stratejidir gerekten de, ister evlilikler ile soy zincirlerini birleştiren gerçekten ilkel bir aile biçiminde olsun, isterse de, daha sonraları belli bir değişim sunan temel kategorilerin ortaya çıktığı büyük imparatorluklar şeklinde olsun; ancak buradaki çok önemli bir değişimdir ve bununla birlikte dediğim noktaya kadar ulaşmaz; yani despotik bir oluşumla yeni ittifakların [evliliklerin] orijinal kategorileri ortaya çıkar gerçekten ve bu andan itibaren de yeni bir soyzinciri türünün [orijinal kategorileri] ortaya çıkar.

Despot yeni ittifaka özgü bir tiptir gerçekten de; halka "size yeni bir evlilik getiriyorum" diyen kişidir. Her halükarda, insan yeniden-üretiminin şekli tamamen değişiyor bu durumda; hanedanlık örneğinde (örneğin Çinlilerde) şunu görüyoruz: Hanedanlık yeni ittifakla ilgili bir şeydir gerçekten de, buradaki fark pek önemli

değildir; diğer açılardan, ilkel ittifak ve soyzinciri ile yeni ittifak arasındaki fark çok temeldir, ama durduğumuz yerde bu pek önemli değildir; her halükarda toplumsal yeniden-üretim, belirli bir insan yeniden-üretimi biçiminden geçer, bu belirli biçim ittifakları ve soy zincirlerini ilgilendirdiği için. Kapitalizmdeki büyük kopuş çok açıktır; ilkel çevreyle yani territoryal sistemlerle olduğu kadar emperyal sistemlerle de böyle bir kopuş vardır ve bunun çok basit bir nedeni var, şöyle ki, ittifakı ve soyzincirini üstlenen şey para sermayedir. İttifaklar ve soy zincirleri sermayeye ait hale gelirler ve sermayenin mülkiyeti olurlar doğrudan doğruya.

Sonunda [kapitalistlerin] artık insanlarla uğraşmaya ihtiyaçları kalmıyor; düzeltiyorum, insanlara ihtiyaç duyulacaktır ama öncekinden çok daha farklı bir biçimde; insanlara ihtiyaç duyulacaktır, diyorum ama netleştiriyorum hemen, araç olarak, bu da aslında demektir ki, soyzinciri gerçek bir soy zincirsel sermaye şeklinde sermayenin bir şeyi haline geliyor ya da soy zincirsel sermaye haline geliyor; Marx bunu çok iyi tanımlıyor, artı-değer üretimidir bu; para nasıl para üretebilir? Kapitalizm sisteminde ve kapitalizm koşullarında paranın para üretme biçimi, yani bir artı-değer üreticisi olan sermaye, daha önce X = DX formülü şeklinde gördüğümüz her şey (Marx buna tomurcuklanan para da diyor), sermayenin, endüstriyel sermaye düzeyinde ve endüstriyel sermaye olarak soy zincirini nasıl kendine mal ettiğini açıklıyor.

Bundan önce, ticari sermayenin endüstriyel sermayeye göre nasıl gerçek bir ittifak sermayesi olduğunu ve bu olmadan kapitalist endüstrinin yürümeyeceğini yani belirleyici olduğunu, endüstriyel sermayeye göre belirleyici bir rol oynadığını göstermeye çalıştım; ticari sermaye, sermayenin gerçek ittifak sermayesi olma şeklidir. Demek ki işte bu şekilde ittifak ve soy zinciri, insan yeniden-üretiminin belirleyicisi olmaktan çıkıp paranın para üretişini ve parayla birleşmesini belirleyen şeyler haline gelirler.

Buradan itibaren direkt olarak ben şunu anlıyorum; bütün sis-

temlerde olduğu gibi kapitalizmde de iyi ve saf adamlara ihtiyaç vardır elbette, sosyal yeniden-üretim belli bir insan yeniden-üretim biçimi gerektirmiyordur artık. Sermayenin yeniden-üretimi ya da sermaye artırımı insan yeniden-üretiminden bağımsız olarak gerçekleşir. Bir diğer ifadeyle, sanki kapitalizmin temel ekonomik eylemi sosyal alanı insan yeniden-üretiminin ve bunun biçiminin dışında bırakmakmış gibi olur her şey, çünkü insan yeniden-üretiminin yani insan çoğaltımının şekli en genel anlamda ailedir; ama aynı zamanda, elbette iyi ve saf adamlara ihtiyaç var diyorum, bu ne anlama geliyor? Burada da bahsettiğimiz şey bir önceki duruma geri dönüş değildir kesinlikle, ama bu demektir ki insan yeniden-üretiminin belli bir biçimi vardır yine ve bu da aile formudur kapitalist rejimde, ama [bu biçim] kendi başına, insan yeniden-üretimi olarak, kendine özgü bir biçimi olan sermayenin yeniden-üretiminin uygulandığı bir araçtır artık sadece, yani bunun uygulandığı araç, nedir bu? Elbette ki, bu aracın da kendi biçimi vardır, aracın bir biçimi var, insan yeniden-üretiminin biçimi ailedir kapitalist sistemde; ama sosyal yeniden-üretim biçimi bu aracın biçimi üzerinden gerçekleşmez artık, ailenin artık tek bir işlevi vardır: Bilgilendirmek, insan yeniden-üretimine bir biçim vermek, sosyal yeniden-üretimin otonom biçimine bağlı bir biçim. Peki, hangi açıdan ilerletir bu bizi? Şöyle ki, iki ayrı katman belirtmek gerekiyor gibi görünüyor. Eğer sosyal yeniden-üretim biçimini kapitalist rejimde değerlendirirsek, bu sosyal yeniden-üretim biçiminin bir insan yeniden-üretimi aracına uygulanması gerekir, yani ailelerin ya da insan yeniden-üretiminin, yerlerini kendilerinin belirlemediği insanlar sağlaması gerekir, ancak bu insanların yeri ailenin sosyal yeniden-üretimdeki yerine göre belirlenecektir, yani birinin sermayesi, diğerinin de iş gücüne göre. Ve bu zorunludur da; o halde, kapitalizmle birlikte belli bir soyut eşitlik temasının ortaya çıkması, insan yeniden-üretim biçiminin sosyal alanın dışında bırakılmış gibi olması nedeniyledir, çünkü sosyal yeniden-üretim

başka araçlar üzerinden gerçekleşir ve sermaye içinde kendine özgü bir biçimi vardır ve yine bu nedenledir ki aile soyut olarak birey üretimi gibi değerlendirilebilir, ki bu bireyler soyut olarak bütünüyle aynı değerdedirler, çünkü sosyal statüleri, temel sosyal eşitsizlikleri diğer üretim biçiminden gelir, mevcut sosyal yeniden-üretim biçiminden, yani sermayenin yeniden-üretim biçiminden. Ancak bu durumda, ki bu bana çok önemli gibi geliyor, sosyal yeniden-üretim biçiminin bir şekilde insan yeniden-üretim biçimine uygulanması gerekiyor sanki; kendi sırrını sermaye mülkiyetinde bulan sosyal yeniden-üretim ile kapitalist dünyada aile olarak belirlenen insan yeniden-üretimi arasında bir tür eşdeğerlik sisteminin olması gerekiyor, öyle ki sosyal yeniden-üretim artık insan-yeniden üretim biçiminden geçmiyor, kendi biçimini yaratmıştır o, kendi biçimini kendi kazanmış gibidir, ama aynı zamanda, az önce gördüğümüz şeye göre insan yeniden-üretim biçimine uygulanma ihtiyacı duymaktadır önemli ölçüde, bu durumda, politiko-ekonomik şekildeki bütün bir sosyal alan tümüyle ailevi şekildeki aile alanı üzerine biner, yani politiko-ekonomik sosyal alanda kapitalist var, bankacı, sanayici, işçi, vs. var ve aile üretiminde ise baba, anne ve çocuk var, çünkü sosyal yeniden-üretim biçimi artık insan yeniden-üretiminden geçmez ve insan yeniden-üretimi biçiminde kendi malzemesi için basit bir form bulur. Sosyal yeniden-üretim birinci şahıstan bir ekleme yapar kendisine, yani sosyal yeniden-üretim, insan yeniden-üretim şekillerine eklenir, öyle ki burada, ikili bir bağlama zorunluluğu görüyoruz; öznel etkinlik bir kere üretim olarak keşfediliyor, bu öznel etkinlik, yeniden kodlanan ve özel mülkiyet koşullarında sunulan üretim olarak keşfediliyor, yani öznel bir temsiliyet sisteminde ve ikinci olarak da bir ailede ve dahası sosyal alanın belirleyicileri aile alanının belirleyicilerine uygulanıyor. Bir diğer ifadeyle, eğer XIX. Yüzyıldaki burjuva ekonomi politik reel olarak kapitalizmin aksiyomatiğini ortaya çıkardıysa, psikanaliz de bu aksiyomatiğin zorunlu ve kaçınılmaz

uygulanışıdır. Psikanaliz, kapitalizmin ekonomi politiğine denk düşen aksiyomatiğin uygulanışıdır. Öyle ki bir anlamda, ki bunun üzerinde durmak isterdim, aksiyomatik kavramının kendisi de çok önemli gibi eliyor bana; [bununla ilgili olarak] üç ayrı boyut ortaya koyabiliriz: Birinci boyut, aksiyomatikteki radikal özgünlüktür, yani bir aksiyomatik, kod gibi işlemez; peki niçin bir kod gibi işlemiyor, çünkü kodlar çalışmayı ve arzuyu gizli objektitlere bağlayan şeydir (ister territoryal bir sistemde olsun, ister despotik bir sistemde olsun, vs.) oysa ki aksiyomatik, verili şekliyle öznel bir etkinliği, bütünüyle yersiz-yurtsuzlaştırılmış bir etkinliği temsil eden bir bağıntılar sistemidir. Bu yıl çıkış noktası olarak aldığımız hipotezi yeniden ele almaya varır bu da, yani flüksler deşifre edildiğinde (ki bu deşifre süreçlerinden biridir), bunun yerini bir aksiyomatik alır, yani bir kodun yerine, deşifre edilmiş flüksler arasındaki bir diferansiyel ilişkiler sistemi geçer.

Demek ki burada bir özgünlük var, kod sürecine göre her bir aksiyomatiğin radikal bir özgünlüğü var. Ve bir kez daha söylüyorum, bugün genetik kod dediğimiz şeyde bana çarpıcı gelen şey, öyle sanıyorum ki, koda bağlanan öğelerin olduğunu ve bambaşka türde öğelerin olduğunu, [yani] aksiyomatik türde öğelerin olduğunu gösterebilme olanağıdır. Genetik kod kavramı tamamıyla karma bir kavramdır. Demek ki aksiyomatiğin belli bir özgünlüğünün olması, aksiyomatik, kendisini kodlayan büyük objektitlerle olan kopuş ile belirsiz olarak keşfedilen öznel etkinliğin statüsüdür demeye varır sonuç olarak. Aynı zamanda, ikinci bir nokta olarak, aksiyomatik belli bir ölçüde, kodların bize inandırdığı her şeyi yeniden bir tür gölge oyununa sokar bizim için. Ancak bunu inançtan farklı bir şekilde yapar. İnanmaya gerek yoktur artık; bir tür imge biçiminde olur bu, bunun önemli olmadığını düşünürsünüz; her halükarda bu böyle; artık inanmaya ihtiyacı olmayan ancak inanılan her şeyle ilgili cansız imgelere ihtiyaç duymaya devam eden bir dünyanın konumu son derece ilginçtir; insanı... betimlediğinde,

Nietzsche bunu çok iyi görmüştür...., son papa, insanların inanmış olduğu şeylerle ilgili alaca bulaca bir resim gibi. Ancak bu bir şey değiştirmiyor, çünkü artık inanca ihtiyaç yok, artık buna başvurmuyoruz, inanç zoruyla olmaz bu artık, bir flüks aksiyomatiğiyle yaratılan imgelerle olur. Belli bir ölçüde aksiyomatik her şeyi bize geri getiriyor dedim, neden? Çünkü, öznel temsiliyetler şekli altında, objektit olarak yerini kaybeden, ısrarla üzerinde durulan her şeyi geri getiriyor.

İşte bakın, büyük despotun istedikleri Oedipus ile birlikte geri geliyor. Ve territoryal istek de, bütün kapitalist yerli-yurtlulaştırmalarla birlikte geri geliyor yeniden, ki bu yerli-yurtlulaştırmalar, ittifak ve soyzinciri sistemlerinde gördüğümüz gibi toprakla ilgili değildir kesinlikle ve kapitalist sistemde temel bir yeri olan yapay territoryalitelerdir. Öyle ki, az önce bahsettiğim ilk seviyede, aksiyomatik bütünüyle spesifiktir ve hiçbir kodla ya da hiçbir kodlama süreciyle karıştırılamaz. İkinci seviyede ise bunun tersini söyleyeceğim, ama aslında bu da aynı seviyedir, fakat aksiyomatik bu kez spesifik değildir çünkü iki kutup arasında bölünmüş durumdadır daima: Kaçış kutbu ve bağ kutbu arasında. Kaçış kutbunu başından itibaren gördük, şöyle ki, flüksler deşifre oluyorlar ve tamamen yersiz-yurtsuzlaşıyorlar; ancak aksiyomatik, flüksler arasında bir açıklanabilir ilişkiler sistemi kurarak, aksiyomatiğin de nesnesi haline gelen yeni türden bir ilişkiler sistemi kurarak, yani bir diferansiyel ilişkiler sistemi kurarak bu kutbu devre dışı bırakır. Demek ki aksiyomatiğin böyle bir kaçış kutbu var; ama aynı zamanda bağ da yaratıyor, nasıl bağ yaratıyor? Bir kez daha yeniden nesnel temsiliyet kodlarına geri dönerek değil de, bu kez mevcut seviyede kaçmak üzere olan şeyleri yeniden başka bir şeye devrederek, yeniden yabancılaştırarak, yeniden bağlayarak ve yeniden birleştirerek yapıyor bunu; yani bu kez öznel temsiliyet düzeyinde olmak üzere yeniden bağlar yaratarak yapıyor. Ve öznel temsiliyet düzeyinde, içselleşmiş bir despot ortaya çıkıyor,

içselleşmiş bir toprak...

Hatta diyebilirim ki, evet, aksiyomatik hiçbir koda indirgenemeyen bir şeydir kesinlikle; kod çalışmanın ve arzunun objektitlerle olan bağıntısı olmaya devam ettiği ölçüde hiçbir koda indirgenemez. Ve diğer taraftan, aksiyomatiğin hiçbir özgünlüğü yoktur, çünkü iki kutbu arasında gidip geliyor hep; kaçış kutbu ve kaçışa karşı eski diretmeleri yeniden canlandırmaya dayanan kutbu arasında; ancak bu kez artık yapay bir unsur olarak değil de öznel temsiliyetin bir unsuru olarak vardır bu. Bu noktada şunu demek çelişkili olmayacaktır: Evet, aksiyomatiğin mutlak bir özgünlüğü var ve aynı zamanda aksiyomatik, iki kutbu arasında devamlı olarak bölünmüş durumdadır: Eski diretmeleri yeni bir biçim üzerinden yeniden yaratma kutbu ve kaçış kutbu. Ve nihayetinde, aksiyomatiğin üçüncü boyutu olarak şunu söyleyebiliriz: Az önce yaptığımız gibi kendi özgünlüğü içerisinde ve iki kutbuyla birlikte tanımlandığında, aksiyomatik, özgünlüğü oranında olduğu gibi kaçış kutbunu devre dışı bırakmasında da, bir uygulama işlemine ihtiyaç duymaktadır kesinlikle; yönetiyor olmasıyla ya da kapitalist rejimde sosyal üretim kurallarını belirlemesiyle, ailede göründüğü şekliyle insan yeniden-üretim biçimine uygulanma ihtiyacı vardır ve bu kaçınılmazdır. Bir diğer ifadeyle söylemek gerekirse, kapitalist dünyada ekonomi bilimi olarak tanımlanan ekonomi politiğin bir uygulama işlemine ihtiyaç duymasının, tam anlamıyla uygulama olarak psikanalize denk düşen bir tür ek işleme ihtiyaç duymasının dışsal bir bağıntı olduğuna inanmıyorum. Uygulama olarak psikanaliz, sosyal yeniden-üretim biçiminin bir bütün olarak ailevi yeniden-üretim biçimine uygulanma işlemini takip eder ve sadece bu uygulama aracılığıyladır ki kapitalist aksiyomatik gerçek anlamda bağ yaratır ve kaçma eğilimindeki flüksleri yeniden bağlar.

Bunun bir tür pazar olduğunu düşünürsek, bunun artık yürümediği anda (ki bununla bitirmek istiyorum), artık kimsenin buna inanmadığında, bu uygulama biçimi artık işlemediğinde, kendi

flüksleri bunu artık desteklemediğinde, bunun bin türlü nedenini gördük, yani arzuyla ilgili bu yabancılaştırma ailevi uygulama koordinatlarında artık işlemediğinde, sosyal alanın artık aile alanına girmediği yeni bir nesil ortaya çıkar; yeni insanlar vardır .....

Ne oluyor peki? Demek istediğim şu ki, psikanalizde bir bakıma rahatsızlık ya da hastalık dediğimiz şeydir bu tam da; ama psikanalizde rahatsızlık dediğimiz şey, ölçüsü ne olursa olsun (zira ölçüler burada son derece farklı bir hale geliyor), psikanalistler kendi kendilerine bunun neye bağlı olduğunu, neye gönderme yaptığını aramaya bile değmez dedikleri zamandır.... zira, tam olarak söylemek gerekirse, hiçbir şeye gönderme yapmıyor bu kesinlikle.

Leclaire'in "Gerçeği Bulmak" adlı bir kitabı var: Bundan bıktık artık; psikanalizin kendisinin de bir aksiyomatik olması gerekir. Leclaire'in kitabı bana bu açıdan çok karakteristik görünüyor; şöyle diyor Leclaire: İşte bakın, psikanalizde şu an bir rahatsızlık, bir bozukluk var ve bu psikanalizin çalıştığı alanda meydana gelen merkez kayması işleminden ayrılamaz. Ve bu merkez kayması, kendisinin de dediği gibi, "ebeveynlerin odası"ndan "analistin bürosu"na doğru bir kaymadır gerçekten de, yani bu demektir ki, psikanalitik işlemin ille de "içsel bir gönderge"ye ihtiyacı yoktur. Ebeveynlerin odası hâlâ aşırı özellikleri bulunan dışsal bir şeymiş gibi sanki. Analistin odasından çok daha kötü bir şey var, bu da bekleme odasıdır (penceresiz). Ancak Leclaire'in düşüncesinde beni ilgilendiren şey, Leclaire'de iki ayrı boyutun olmasıdır; demek istediğim, psikanalizin gerçeği aşması, gerçeği yeniden keşfetmesi, psikanalizi bir hat üzerinden gerçeğe ve aynı zamanda belli bir yönteme oturtması gerektiği gibi bir düşünce var ve bu da psikanalizin, sadece başka türlü bir aksiyomatiğin telkin edilmesi olmaktan çıkması demektir, yani sosyal alandaki kapitalist aksiyomatik ve bunun bulduğu çıkış yolu, kendisinin de artık kendi aksiyomatiği haline gelmesidir.

Bir diğer ifadeyle, analistin kabinesinde olanların, Leclaire'in de belirttiği gibi, rasyonalist denilen filozofların devamlı olarak VERUM INDEX SUI şeklinde ifade ettikleri kabinenin dışında olan hiçbir göndergeye ihtiyacı yoktur; gerçek, "kendi"den başka bir şeye gönderme yapmayan ve dışsal özelliklerine göre tanınan "kendi"nin bir göstergesidir, öyle ki kastrasyon ve Oedipus, bütün bunlar psikanalitik yöntemde de kendini göstermektedir, çünkü psikanalitik yöntemin, ebeveyn odasını terk eden psikanalistin kabinesinden başka bir yeri yoktur; psikanaliz, kendisini gerçek bir aksiyomatik gibi göstermek için, başka bir yapıda olan bir aksiyomatiğin uygulanışı olmaktan çıkar; ancak bu harekette bir tür tamamlanma var sanırım, kendi başına bir ekonomi politik haline gelmek için psikanaliz ekonomi politikle olan bağlarını kopartıyor.

Bir şeylerin eksik olması, yokluk, kıtlık... Bir toplum bunu kodlayabilir, toplumun kodlayamayacağı şey, bu şeyin ortaya çıktığı andır, ya da kendi kendine: şu herifler de kim öyle orda! dediği andır.
O zaman, ilk anda, zor aygıtı harekete geçer, eğer bu kodlanamazsa, yok edilmeye çalışılacaktır. İkinci bir anda, iyi kötü bir şekilde yeniden kodlamaya olanak verecek olan yeni aksiyomlar bulmaya çalışılır.

SKB 412119 UGH

ISBN 975620400-1